

BATI AKDENİZ MİMARLIK

MİMARLAR ODASI
ANTALYA ŞUBESİ

03 Ekim 2025

ISSN 1305-2578 61

9 771305 25 7000

Batı Akdeniz Mimarlık - Uluslararası Mimarlık Bienali

Batı Akdeniz Mimarlık - Uluslararası Mimarlık Bienali

Batı Akdeniz Mimarlık - Uluslararası Mimarlık Bienali

Batı Akdeniz Mimarlık - Uluslararası Mimarlık Bienali

“ARADA IN BETWEEN”

3-9.11

IABA ▶

ULUSLARARASI
ANTALYA MİMARLIK
BİENALİ 4.5

2025

BATI AKDENİZ MİMARLIK

□ MİMARLAR ODASI ANTALYA ŞUBESİ

Üç ayda bir yayımlanır
ISSN: 1305-2578
Ekim 2025 - Sayı: 63
Yayın Türü: Yerel, süreli

Yayımlayan:

Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Sahibi:

Mimarlar Odası Antalya Şubesi Adına
Hasan ÇERÇİLER, *Mimar*

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Halenur ÖKSÜZ, *Mimar*

Yayın Komitesi:

M. Osman AYDIN, Bilal ATEŞ, Kemal Reha KAVAS,
Nur Gülay SARIKÇIOĞLU, Cem ALCAN, Funda Alyanak KAYA,
Savaş YARLIGAN, Cansu UYAR, Aslı ÇAĞLIYURT

Editör:

M. Osman AYDIN, *Mimar*

Yayın Yeri:

Mimarlar Odası Antalya Şubesi
Meltem Mah. 3808. Sk. No: 8 Antalya
Tlf: 0.242.237 86 92-93-94 Fax: 0.242.237 58 20
E-posta: info@antmimod.org.tr
http://www.antmimod.org.tr

Facebook: @antmimod

Twitter (X): @antmimod

Instagram: @antmimod

Youtube: Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Yayın Koşulları:

Dergimize yazı göndermek isteyenler, yazıların yayın koşulu ile ilgili bilgi için Mimarlar Odası Antalya Şubesi'ni arayabilirler.

Kapak:

Duru ATEŞ & Bilal ATEŞ (Mimar)

Sayfa Tasarım:

İsmet PAPİLA

Baskı:

Form Baskı Reklam Turizm San. ve Tic. A.Ş.
OSB 3. Kısım 31. Cad. No: 16 Döşemealtı / Antalya

Şubeye Bağlı Birimler:

Alanya Temsilciliği	Tel: 0(242) 511 27 40	Fax: 0(242) 511 27 40
Isparta Temsilciliği	Tel: 0(246) 232 46 90	Fax: 0(246) 232 46 90
Manavgat Temsilciliği	Tel: 0(242) 746 20 91	Fax: 0(242) 741 66 06
Burdur Temsilciliği	Tel: 0(242) 234 61 64	Fax: 0(242) 234 61 64
Serik Temsilciliği	Tel: 0(242) 722 84 54	Fax: 0(242) 722 84 54

Batı Akdeniz Mimarlık dergisi, Mimarlar Odası Antalya Şubesi üyelerine ücretsiz olarak gönderilir. Yazılarda ileri sürülen görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir, Dergi adı belirtmek ve yazılı izin almak koşulu ile alıntı yapılabilir.

BATI AKDENİZ MİMARLIK

ISSN: 1305-2578
Ekim 2025
Sayı: 63

Editörden

5 Bienal 2025

M. Osman AYDIN - Mimar
Editör

Dosya

5 İlk Bienalin Başkanı
Prof. Dr. Zekai GÖRGÜLÜ

6 2025 Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali Üzerine
Prof. Dr. Lale ÖZGENEL
ODTÜ Mimarlık Fakültesi

15 Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali
Prof. Dr. Tülin GÖRGÜLÜ

21 Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali
Prof. Dr. Kemal Reha KAVAS
Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Bölümü Öğ. Üyesi

24 Aradanlığın Deney Alanı: IABA 4.5
Elvan Hazal Türkyılmaz BİLGİÇ - Y. Mimar

29 Arada Bir Kamusal Heterotopya:
MKEK Pil Fabrikası
Fulya Alyanak KAYA - Yüksek Mimar
Antalya Bilim Üniversitesi

Bir Yapı Bir Mimar

34 The Land of Legends Nickelodeon
Hotels & Resorts Antalya
Biröl GÜLTEKİN - Mimar

Makale

41 Modern Kölelik Manifestosu: Hür Görünüp Esir Olmak

Selim KUTLU - Mimar

Etkinliklerden

50 Şubemiz Etkinlikleri

- 50 İmar Gündeminde Mimarlık / Feridun DUYGULUER
- 51 AFET Farkındalık Eğitimi
- 51 Sahur Etkinliği / Balbey
- 51 Dünya Kadınlar Günü / Ece Ceylan BABA
- 51 Mimarlık Etik ve Hayat / Dr. Danış Navaro
- 52 17. Batı Akdeniz 2024 Sinan Haftası Etkinlikleri
- 52 Batı Akdeniz Mimarlık Sergisi ve Ödülleri C. Abdi GÜZER
- 52 Bölge Toplantısı
- 52 Mekanlar Dile Geliyor / Kerem PİKER
- 52 Mimarlık Haftası 2024 Etkinlikleri
- 53 Danışma Kurulu
- 53 Mekanlar Dile Geliyor / Prof. Jale ERZEN
- 53 Çizim Standartları Bilgilendirme Toplantısı
- 53 CADBİM Sunum
- 53 Mimar Sinan Haftası Etkinlikleri 2025
- 53 Emekli Subaylar Korosu
- 53 Tiyatro Topluluğu Oyunu Bahar Noktası
- 53 Mekanlar Dile Geliyor / Orçun ERSAN
- 53 Yabancı Zeka: Mimarlar İçin Yapay Zeka / Neil LEACH
- 53 Bilirkişilik Temel Eğitimi

54 GENÇLİK MECLİSİ ETKİNLİKLERİ

- 54 İş Hayatına Hosgeldin 1
- 54 İş Hayatına Hoş geldin 2
- 54 Atış Serbest
- 54 Raftingde Buluşuyoruz
- 54 İş Hayatına Hoş geldin Working Design
- 55 ADOPEN Showrooom Gezisi
- 55 Bowling Gecesi
- 55 Soul Buluşması
- 55 Mangal Buluşması
- 55 Antalya Bilim Üniveritesi'nde Workshop
- 55 Sektör Ziyaretleri / ARTMİM Tasarım Ofisi
- 55 Sektör Ziyaretleri / ARTMİM Fabrika
- 55 İş Hayatına Hoş geldin 3
- 55 ADOPEN Showroom Gezisi 2
- 55 AÜM Mimari Yarışma Serüveni
- 56 AÜM Mimarlıkta Yolculuk
- 56 Mimarı ile Gez / Antalya Akvaryum
- 56 Points of You atölyesi
- 56 TET Work Workshop
- 56 Açık Çağrı
- 56 Tanışma Toplantısı / Bowling Etkinliği
- 57 Üreten Eller Sabun Atölyesi
- 57 Kepez Belediyesi Proje Onayı
- 57 Davraz Kayak Merkezi Turu
- 57 İftar Buluşması
- 57 Emsal Hesaplamaları ve Mimari Proje Onay
- 57 CR Seramik Showroom Gezisi
- 57 Kahvaltı Buluşması
- 57 Yabancı Zeka: Mimarlar İçin Yapay Zeka / Neil LEACH
- 57 Bienalin Parçası Ol
- 57 Nevzat Sayın ile Mimarlık Üzerine Soru Cevap
- 58 Genç Mimarlar Buluşması / Kariyer ve Deneyim

Hukuk

59 Mimarlar Odası Antalya Şubesi'nin 01.01.2022-03.10.2025 Tarihleri arasında açmış olduğu davalar

Recep SÖNMEZ, Mimar

Yayın Tanıtımı

71 KTÜ'nün kuruluş yıllarında mimarlık eğitimine adanmış bir yaşam-İki Mimar

Özgönül Erdem AKSOY

Hazırlayan: Damla KARALAY
Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Öğrencisi

Kaybettiklerimiz

72 Nuran ESENGİL, Halil İbrahim ÖZAYDIN, Ahmet SEÇİLMİŞ, Kaptan YILMAZ, Bora DUMLUPINAR, Ayşe Özden EGEL, Refik Adil KADIGİL, Atilla TOSYALI, Ahmet LÜLÜ, Halil Ünver GÜZÜLYURT, Yıldray BOMBA, Asuman YALTIRAK, Cemil Cahit SÖNMEZ, Ramazan KELLE, Nejat ÜREĞEN

Arşivden

74 Nuran ESENGİL

Basından

75 20. Dönem Basında Şubemiz

BİENAL 2025

M. Osman AYDIN - Mimar
Editör

Batı Akdeniz Mimarlık Dergisinin 63. Sayısının dosya konusu, Yayın Komitemizce; Kasım ayında düzenlenecek olan İABA2025 Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali olarak belirlendi.

Dergimizde; "Arada – Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent" teması ile düzenlenecek olan Mimarlık Bienaline katkı sağlayan tüm katılımcıları ve etkinlikleri izleyecek tüm misafirleri, özellikle mimarlık öğrencilerini bilgilendirmek amacıyla ve yine Bienal temasını toplumun bütün kesimlerine açıklayacak nitelikte yazılara yer verdik.

Mimarlar Odası Antalya Şubesi tarafından iki yılda bir, belirlenen tema etrafında düzenlenen ve mimarlık ve kent gündemine dair bir tartışma ve paylaşım ortamı sunmayı hedefleyen Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali, 2-9 Kasım 2025 günleri 5. kez düzenlenecek. Bienal, Türkiye'nin ilk ve tek uluslararası mimarlık bienali olma özelliğini taşıyor.

İlki, 2011 yılında Kesişmeler / Intersections temasıyla düzenlenen bienalin ikincisi 2013 yılında Şablon / Template temasıyla, üçüncüsü 2015 yılında Geleceği Düşünmek / Thinking The Future temasıyla, dördüncüsü 2017 yılında Süreklilik / Continuity teması adı altında düzenlenmişti.

Bienalin olağan takvimi içinde 5. buluşmanın 2019 yılında düzenlenmesi planlanmıştır. Ancak, COVID 19 Pandemisi nedeniyle buluşma ertelenmiş ve bienal serisine ara verilmiştir.

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali serisi, 2025 yılındaki buluşmayla birlikte yeniden olağan ritmine dönmeyi hedefliyor. Teması, Arada / In-Between olarak belirlenen 2025 yılı buluşması bu ritmi yakalamayı amaçlayan bir anımsatma ve olağana geçiş etkinliği olarak ön görülüyor. Bu anlamda, 5. kez düzenlenecek etkinliğin ismindeki 4.5, bu geçiş sürecini sembolik anlamda temsil ediyor.

4.5 aynı zamanda, pandeminin küresel ve yerel ölçeklerde gündelik yaşam pratiklerine getirdiği, bazıları kalıcı hale gelen, değişikliklerle farklı boyutlar kazanan yeni düzenler ve öncelikler arasındaki geçiş; yani bir çeşit "arada olma, arada bulunma" durumuna da atıf yapıyor.

Bienalin ana teması olarak belirlenen Arada / In-Between, bu bağlamda, Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent Nereye Evriliyor? sorusuna bir tartışma zemini oluşturmayı hedefliyor. Tema çerçevesinde, bu sorunun yapay zekâ, sınırsız dijitalleşme, teknoloji hegemonyası, sosyal medya olgusu, göç ve yer değiştirme, çatışma ve savaş, insan sağlığı ve küresel salgın tehdidi, sürdürülebilirlik ve direnç, iklim ve çevre aciliyeti, gıdaya erişim, sağlıklı yaşam çevresi ve barınma, sosyal ve mekansal adalet, kent, mekan ve insan güvenliği, kültürel erozyon, sosyal ve mekansal sınırlar ve geçirgenlik, toplum ve kent kimliği gibi gerek Türkiye'de, gerekse dünyada sıklıkla gündem oluşturan çeşitli alt başlıklar üzerinden irdelenmesi amaçlanıyor.

Bienal kapsamında bir araya gelecek katılımcıların, sergiler, sunuşlar, atölyeler ve panellerle yukarıda belirtilen alt başlıklar veya başkalarının yönlendiriciliğinde, bugünün dünyasında mimarlık ve kenti Arada / In-Between perspektifinden sorgulamaları; bu bağlamda, tespitler, öneriler, projeksiyonlar, manifestolar, özgün fikirler ve tartışmalar geliştirmeleri beklenmektedir.

Bugüne dair eleştirel bir ortamı ve geleceğe dair düşüncelerin paylaşılacağı bir forumu temsil etmesi öngörülen Bienal, çeşitli disiplinlerden ulusal ve uluslararası isimleri bir araya getirecek. Uluslararası ölçekte turizm, kültür ve ticaret kenti Antalya'da, aralarında, mimarlık, planlama, tasarım, sanat, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, medya ve politika gibi farklı disiplinlerin temsilcileri ile akademisyenler, öğrenciler, mimarlık dostları, yerel yöneticiler ve kentlilerin bulunacağı geniş katılımlı bir ortamda, mimarlık ve kent "bugün ve gelecek" açısından gündeme taşınacak.

Bienalin Başkanı, Küratörleri, Koordinatör, Bilim ve Danışma Kurulunu ile Düzenleme Kurulunu bilgilerinize sunuyoruz.

Bienal Başkanı	Prof. Dr. C. Abdi Güzer
Küratör	Prof. Dr. Lale Özgenel
Küratör	E. Hazal Türkyılmaz Bilgiç
Koordinatör	Ayça Akay Özden

BİENAL BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Jale Nejdet Erzen
Prof. Dr. Suha Özkan
Prof. Dr. Ş. Tülin Görgülü
Prof. Dr. Ebru Erdönmez Dinçer
Prof. Dr. Kemal Reha Kavas
Doç. Dr. Pelin Yoncacı Arslan
Serdar Işık
Selim Lümalı
Funda Alyanak Kaya
Özlem Yalın
Pelin Özgen
Hasan Çerçiler
M. Osman Aydın
Bilal Ateş
Okan Koloğlu

DÜZENLEME KURULU

Cem Alcan
Didem Boztepe Erkiş
Yasin Demir
Batuhan Efe Şahin
Doğa Onat
Eray Varol
Muhammed Esad Atasoy

Dosya Konusu dışında dergimizde;

Bir Yapı, Bir Mimar bölümümüzün bu sayımızdaki konuğu Mimar Birol GÜLTEKİN oldu.

Dergimizin diğer bölümleri her sayımızda olduğu gibi Şubemizden, Odamızdan açıklamalar, etkinlikler, Arşivden, Yayın Tanıtım ve Hukuk bölümlerini kapsamaktadır.

Şubemizin 19. Dönemde gerçekleştirdiği etkinliklerin özetini, son dönem Şubemizce çeşitli konularda açılan davaları, basında Şubemizin yer aldığı görselleri de sayımızın ilgili bölümlerinde görüşlerinize sunuyoruz.

İlk Bienalin Başkanı

Prof. Dr. Zekai GÖRGÜLÜ - Mimar

*2022 Yılında kaybettiğimiz sevgili hocamız
Prof. Dr. Zekai GÖRGÜLÜ'nün anısına saygıyla.*

IABA 2011 Mimarlık Bienali'nin Kapanış Konuşması

IABA/2011 Uluslararası Mimarlık Bienali'nin Ardından

Kolay değildi, ülkemizin ilk mimarlık bienalini düzenlemeyi düşünmek, istemek, gerçekleştirmek ve bunu gelecekte de Antalya Mimarlar Odası olarak sürdürmek, ev sahipliği yapmak,

Kolay değildi, bu yönde ulusal ve uluslararası ilişkileri kurgulamak, başarılı bir organizasyon ile finans modeli oluşturmak, kentin, kentlinin, yönetimlerin ve diğer aktörlerin ilgisini, desteğini sağlayabilmek,

Kolay değildi, "bienal" kavramını ilk kez hayata geçirmek, onun içeriğini doldurmak ve bunu mimarlık alanı adına yapıyor olmak,

Kolay değildi, bu bağlamda çoklu programlar ile kent ve kentli ile mimarlığı buluşturmak, mimarlık öğrencilerini, mesleğin duayenlerini, oradan Uluslararası mimarlık örgütlerinin üst düzey yöneticilerini bir araya getirmek,

Kolay değildi, "kesişmeler" teması doğrultusunda mimarlık / mekan (fiziki, sosyal, kültürel, ekonomik gibi) okumalarını, tartışmaları ilgili diğer disiplinleri de katarak zenginleştiriyor olmak ve her birinin bir kesişme durumu olarak algılanmasını sağlamak,

Kolay değildi, bienal kapsamında kentsel mekanın da kullanılarak onun deneysel mimarlık ürünlerine ev sahipliği yapılmasının yanı sıra katkı vermesini sağlamak, kentlinin / kullanıcının ister bu ürünlere, ister çalıştaylardan, sergilere, konserlere kadar ortaya koyacağı tepkiyi/algıyı düşünmek, sonuçları beklemek, giderek bunu meslek alanı ve tabii ki bienal açısından ölçümlemek,

Bu kısa sonuç yazısının ağırlığını böylesine, hatta daha da arttırılabilecek "kolay değildi" tespitlerinin oluşturulmasını anlayışla karşılayacağınızı biliyorum, çünkü gerçekten bir "Mimarlık Bienali"nin, bu ülkenin geçmişten günümüze var olan mimarlık kültürü ile böylesi bir etkinliği çoktan hak ettiği halde neden ülkemizde yapılmadığı sorusu aklımıza düştüğünden bienalin

sonlanmasına kadar, bu "kolay değildi" tespitleri ile yaşadık. Başardığımızı düşünüyorum. Ülkemiz mimarlık kültürünü bir kez daha gündeme taşıdığımızı, Antalyalılar, diğer konukları onunla tanıştırdığımızı, mimarların, plancıların, akademisyenlerin, sanatçıların, politikacıların, mimarlık öğrencilerinin ve diğer katılımcıların birlikteliği ile önemli bir tartışma ve fikir alışverişi ortamı yarattığımızı düşünüyorum.

Öte yandan bienal kapsamında; Antalya'nın kentsel sorunlarının hiç olmasa bir bölümünün çözümüne katkıda bulunmuş olmak, mimarlık alanında olup bitenleri, tasarımı, yapıyı çevreyi ve mekan olgusunu yeniden tartışmaya açarak toplumda, Antalyalı'da mimarlık algısını / bilincini daha da güçlendirmeye çalışmış olmak, mimarlığı farklı disiplinlerle bir araya getirerek çok yönlü açılımlarla desteklemiş olmak, mimarlık mesleğinin geleceğine ilişkin fırsat ile olanaklarının bu kez daha geniş çevrelerce tartışılmasına ortam yaratmış olmak inanılmaz bir mutluluk ve memnuniyet veriyor. Darısı diğer bienallerin başına diyorum. Tabii ki bunları sizlerle paylaşırken, eksikliğimizin, yanlışımızın olup olmadığına, var ise nelerde yaptığımızda bakıyoruz. Yapılmış / yapılacak her eleştirinin bir sonraki bienal için, tüm ekibimiz için bir yenilenme olacağını biliyoruz. Bağlamında "IABA 2013 Uluslararası II. Mimarlık Bienali" çalışmalarının şimdiden başladığını da duyurmak isterim.

Bu başlangıcın ülkemiz mimarlık ortamı için bir Bienal geleneği oluşturacağı inancı içinde, başta Mimarlar Odası Antalya Şubesi olmak üzere, tüm emeği geçenlere ve katkısını esirgemeyenlere içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum. Sevgi ve saygılarımla.

HOCAM RAHAT UYU BİENALİ SÜRDÜRÜYORUZ.

2025 Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali Üzerine

Prof. Dr. Lale ÖZGENEL
ODTÜ Mimarlık Fakültesi

2025 yılı dünya genelinde düzenlenen mimarlık bienalleri adına dikkat çekici bir çeşitliliğe ve geleceğe dair derin bir sorgulamaya sahne oluyor. Dünyanın farklı köşelerinde düzenlenen mimarlık bienalleri, mimarlığın değişen rolünü, krizler karşısındaki kırılmasını ve yeni umutlar görünür kılıyor. Bu bienallerin sunduğu tartışma platformlarının ortaklaştığı nokta mimarlığın tam anlamıyla bir 'geçiş' döneminde olduğu.

Farklı coğrafyalarda gerçekleştirilen bienaller, yalnızca mimarlık alanındaki güncel üretimlere değil, aynı zamanda küresel ölçekte tartışılan krizlere, geçişlere ve kolektif gelecek tahayyüllerine de ışık tutan içerikler sunuyorlar. Bu anlamda, bienallerin küratöryal metinlerinin, özellikle 'değişim', 'uyum', 'yeniden yapılandırma' ve 'arada olma' gibi kavramlar üzerine yoğunlaştığı, günümüz dünyasının sosyo-politik ve ekolojik kırılmalarına karşı mimarlığın nasıl bir yanıt geliştirebileceğini sorguladıkları izleniyor.

Bienallerin temel amacı, şüphesiz, mimarlığı yalnızca yapıların tasarımına indirgmeden daha geniş bir çerçevede, kültürel, sosyal ve politik bağlamlarda tartışmaya açmak. Bu kapsamlı etkinliklerde pavyonlar, odak tematik sergiler, yan sergiler ve diğer etkinlikler aracılığıyla mimarlık; sanat, teknoloji, siyaset, ekoloji ve gündelik yaşam ile ilişkilendiriliyor. Bu sayede bienaller, 'mimarlık nereye gidiyor?', 'Kentler nasıl dönüşüyor' ve 'geleceğin yaşam biçimleri nasıl olacak?' gibi büyük soruların tartışılabilmesi, fikirlerin geliştirilebileceği özgür ve yaratıcı platformlar yaratıyor.

1980 yılında ilki düzenlenen, en eski mimarlık bienallerinden olan ve bugün dünyanın en prestijli mimarlık etkinliği sayılan Venedik Mimarlık Bienali

zamanla başka şehirlere de ilham verdi. Şikago, Şili, Kopenhag, Versailles, Talin, Krakow, Seul ve en son Antalya gibi pek çok kent kendi bienal geleneklerini oluşturdu.

Mimarlık bienalleri yalnızca mimarların değil, kent plancılarının, sanatçıların, akademisyenlerin, öğrencilerin, sivil toplum temsilcilerinin, yöneticilerin ve hatta turistlerin de ilgisini çekiyor. Özellikle Venedik ve Şikago gibi büyük ölçekli, kurumsal ve bireysel katılımı sayısının çok yüksek olduğu bienaller, mimarlık profesyonellerinin ve mimarlıkla dirsek teması içinde olan kurumların, mesleklerin ve disiplinlerin temsilcilerinin bir araya geldiği uluslararası buluşma noktaları haline geliyor. Antalya gibi daha genç ve niş bienaller ise uluslararası mimarlık gündemi ile yerel ve ulusal gündemleri aynı ortamda buluşturarak 'kamuya açık bir sorgulama ve tartışma alanı' yaratıyor.

Bienallerin etkisi, kapandıktan, sergiler sökülüp, eserler kaldırılıp mekanlar boşaldıktan sonra da devam ediyor. Bienal sonrası düzenlenen yeni buluşmalar ve etkinlikler, değerlendirme toplantıları, medya paylaşımları ve yayınlar bienallerin tartışma zeminini canlı tutuyor, kayıt altına alıyor, arşivini oluşturuyor. Yayınlanan kataloglar, kitaplar, küratöryal metinler ve medya içerikleri, tartışmaların daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlıyor. Kuşkusuz bienallerin uluslararası ağlar kurma; mimarlar, plancılar, sanatçılar, akademisyenler, uzmanlar ve öğrenciler için yeni iş birliklerinin kapısını açma, ya da fikirlerin ve tartışmaların farklı kentlere sirayet etmesi gibi önemli başka etkileri de var. Bu anlamda, Venedik'te başlayan bir fikir Şikago'da, Seul'da ve Antalya'da başka bir şekilde karşılık bulabiliyor. Bir başka deyişle, bir bienalin görünür yüzü bittiğinde, arkasında bıraktığı tartışma içeriklerine ve sergilenen işlerin anlatılarına mimarlık ortamında referans verilmeye devam edilebiliyor; bienal, döneminin bir portresi olarak mimarlık tarihinde yerini alıyor.

2025 Yılı Bienallerinden

*Kopenhag Mimarlık Bienali (18 Eylül-19 Ekim 2025):
Yavaşlığın Mimarlığı*

Kopenhag Mimarlık Bienali, İskandinav coğrafyasına

özgü sürdürülebilirlik ve kamusal alan tartışmalarını merkeze alıyor. Josephine Michau küratörlüğünde düzenlenen bienalin teması 'Yavaşlama' (Slow Down) katılımcıları duraklamaya ve aşırı ısınmış bir dünyada daha derin, daha yavaş ve daha uzun vadeli bir düşünme biçimine; modern yaşamın hızlı temposunu ve inşa edilmiş çevre üzerindeki etkisini yeniden değerlendirmeye ve mimarlığı bir zaman meselesi olarak aşırı ısınmış mekanları, şehirleri ve toplumları yavaşlatmanın bir aracı olarak incelemeye davet ediyor. Bienal, dünya, nüfus, enerji kullanımı ve kaynak tüketiminde eş benzeri görülmemiş bir artışla karakterize edilen 'Büyük Hızlanma'nın sonuçlarıyla yüzleşirken, mimarlığın 'Büyük Yavaşlama'ya nasıl katkıda bulunabileceğini keşfetmeye ve kentin hızla değişen sos-yal ve ekolojik dokusu karşısında mimarlığın nasıl yeni kamusal pratikler geliştirebileceği sorusuna odaklanıyor. Bu sorgulama, sürdürülebilirliği, uzun ömürlülüğü ve çevreyle bilinçli bir etkileşimi teşvik eden mekanlar tasarlama pratiğini odağına alıyor. Bu çerçevede, 21. Yüzyıl'ın mimarlığının yavaşlığın mimarlığı olacağını savunuyor ve vurgusunu şu şekilde tanımlıyor: 'Çünkü mesele yavaşlayıp yavaşlamadığımız veya yavaşlamamız gerekip gerekmediği değil. Mesele yavaşlığın nasıl geleceği... Yavaşça, yağın karın sessizliği gibi mi, yoksa kendi ağırlığı altında çöken bir sistem gibi şiddetle mi? Bize dayatılacak mı -dişlilerin zorunlu bir şekilde durması, uzun bir öğütme- yoksa bir seçim, tempo, ritim ve zamanın kasıtlı bir şekilde gevşetilmesi mi olacak? Sonuçta önemli olan, yavaşlığın alacağı şekil ve ardından ortaya çıkacak -veya azalacak- şeydir'. Farklı disiplinlerden sanatçı, kent plancısı ve mimarları bir araya getiren bienal kentin içinde dağınık mekânlarda kurgulanıyor. Sergiler, deniz seviyesinin yükselmesi, kıyı kentlerinin kırılabilirliği ve yeni toplumsal yaşam biçimleri üzerine yoğunlaşıyor. Böylece Kopenhag, iklim ve kent yaşamı arasında kurulacak yeni dengelere dair güçlü bir tartışma alanı açıyor.

Venedik Mimarlık Bienali (10 Eylül- 23 Ekim 2025): Zekânın Sınırlarını Tartışmak

Bu yıl en çok ilgi çeken etkinliklerinin başında, kuşkusuz, 19. Venedik Mimarlık Bienali geliyor. Venedik bu yıl, zekâyı mimarlığın geleceğine açılan bir kapı olarak ele alıyor. Carlo Ratti küratörlüğünde düzenlenen bienal, 'Zeki. Doğal. Yapay. Kolektif', (Intelligens. Natural. Artificial. Collective) teması altında doğal, yapay ve kolektif zekânın kesişim alanlarını araştırıyor. 'Adaptasyon' kavramı, bienalin merkezinde yer alıyor. İklim krizi, yapay zekâ teknolojileri ve disiplinler arası iş birlikleri üzerinden mimarlığın

geleceğine dair güçlü sorular yöneltiyor. Küratöryal metin, uyumun mimarlık pratiğinde köklü bir değişim gerektirdiğinin altını çiziyor. Uyum zamanlarında mimarlığın merkezde yer aldığını, mimarlığın, doğal, yapay ve kolektif olmak üzere çeşitli zekâ biçimlerinden yararlanması gerektiğini; mimarlığın, fen bilimlerinden sanata kadar nesiller ve disiplinler arası bir iletişim kurması gerektiğini; mimarlığın, eser sahipliği kavramını yeniden düşünmesi ve daha kapsayıcı hale gelmesi gerektiğini vurguluyor. Mimarlığın, şu anda tasarladığımız dünya kadar esnek ve dinamik olması gerektiğini ileri sürüyor. Tema, sergi kapsamında, farklı zekâ türlerini (intelligens, doğal, yapay, kolektif) inşa edilmiş çevreyi yeniden düşünmek için birlikte çalışmaya davet ediyor. Intelligence, son hecesi 'gens', yani Latince 'insanlar' anlamına gelen yeni bir kelime olarak, günümüzde yapay zekâ ve dijital teknolojilerle sınırlı bir odaklanmanın ötesine geçerek zekâyla deneyler yapmaya ve yarının dünyasına nasıl güven ve iyimserlikle uyum sağlanabileceğimizi göstermeye davet ediyor. Intelligens, bu anlamda, mimarlar ve mühendisler, matematikçiler ve iklim bilimcileri, filozoflar ve sanatçılar, şefler ve kodlayıcılar, yazarlar ve ahşap oymacıları, çiftçiler ve moda tasarımcıları gibi çeşitli zekâ türlerinden uzmanları bir araya getiren dinamik bir laboratuvar görevi görüyor. Sergilerde öne çıkan atmosfer, zaman zaman distopik ve karanlık bir gelecek tahayyülünü çağrıştırıyor; bu da ziyaretçilere, mimarlığın yalnızca çözüm değil, aynı zamanda eleştirel bir düşünce alanı da olabileceğini hatırlatıyor. Ziyaretçiler, kimi zaman distopik, kimi zaman umutlu gelecek senaryoları arasında dolaşırken 'uyum sağlama' meselesiyle defalarca karşılaşılıyor.

Şikago Mimarlık Bienali (19 Eylül 2025-28 Şubat 2026): Radikal Değişimlere Yanıt, Krizlere Karşı Esneklik

Atlantik'in öte yanında, 6. Şikago Mimarlık Bienali ise daha pragmatik bir yaklaşım sergiliyor. Florencia Rodriguez küratörlüğünde hazırlanan altıncı bienalin teması 'Değişim: Köklü Değişiklik Zamanlarında

Mimarlık' (SHIFT: Architecture in Times of Radical Change) mimarlığı radikal toplumsal ve ekolojik dönüşümlere karşı bir araç olarak konumlandırıyor. SHIFT, yani değişim/yön değiştirme, başkalarıyla birlikte düşünme ve inşa edilmiş çevrelerin yorumlanması ve tasarımı için yeni zeminler oluşturma fırsatını ve ihtiyacını işaret ediyor, mimarlığın günümüz dünyasını şekillendiren derin kültürel, sosyal ve çevresel dönüşümlerle nasıl etkileşim kurduğunu ve ileriye dönük alternatif yollar tasarlama olasılığını inceliyor. Mimarlığın, temelde değişimle etkileşim kurmakla ilgili olduğunu öneren tema mimarlığı değişimi anlamak, ona yanıt vermek ve içinde yaşadığımız koşulları iyileştirmenin yollarını aramak için araçsallaştırıyor. Bu anlamda küratör bienalin çerçevesini: 'Mimarlık ve tasarım özünde iyimser disiplinlerdir; statükoyu safça kabul ettikleri için değil, daha adil ve anlamlı gelecekler şekillendirmek için hayal gücünün ve bilginin gücüne güvendikleri için. Her zaman seçeneklerimiz vardır ve aldığımız kararlar yarın neyin mümkün olacağını belirler' şeklinde kurguluyor. Sergilerde öne çıkan işler, konut krizinden yeni inşa yöntemlerine, topluluk temelli üretimlerden deneysel malzeme kullanımlarına kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyor. Ortak vurgu, mimarlığın topluluklarla birlikte geliştirilen, esnek ve deneysel çözümler üretebilen bir disiplin olması gerektiği yönünde. Bu bağlamda, Chicago Mimarlık Bienali, mimarlığı yalnızca tasarım olarak değil, aynı zamanda 'kriz anlarında devreye girebilecek bir araç' olarak da konumlandırıyor.

Seul Mimarlık Bienali (26 Eylül-18 Kasım 2025): Kenti ve Mimarlığı Konuşmak

5. Seul Mimarlık ve Kentsel Tasarım Bienali, Keehyun Ahn, Hyun Seok Kang, GunHo Kim ve Ja Young Kim küratörlüğünde 'Radikal Biçimde Daha İnsani' (Radically More Human) temasıyla gerçekleşiyor. Bienal direktörü Thomas Heatherwick, genellikle birbirleriyle konuşmayan insanları bir araya getirmeyi ve kamuoyunda mimarlıkla ilgili bir sohbet başlatmayı, bu anlamda Seul'daki tüm vatandaşların şehirleri hakkında güvenle konuşmaları ve mimarlığın yalnızca uzmanların ele alması gereken bir alan olduğuna inanmak zorunda olmadıklarını anlamalarına yardımcı olmak istediğini belirtiyor. Çoğu insanın hayatlarının büyük bir kısmını binalarda geçirdiğini ve tasarım konusunda resmi bir eğitimleri olmasa da inanılmaz bir sezgiye, neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair güçlü bir anlayışa sahip olduklarını savunuyor. Herkesi radikal bir şekilde daha insan odaklı binalar talep etmeye teşvik etmenin bienal

aracılığıyla bırakabilecek bir miras olduğunu, bu talep olmadan hiçbir değişimin olamayacağını altını çiziyor. Bu bağlamda, kulağa biraz duygusal gelse de gerçek sürdürülebilirliğin aynı zamanda sevgiyi içerdiğini, yerlerin ve binaların ancak insanlar oraları sevdikçe sürdürülebilir olacağını ve insanların ancak sevdikleri takdirde bir yeri korumak için çaba göstereceklerini, bu yüzden de insanların binalarla olan duygusal ilişkisi hakkında çok daha fazla konuşmaları gerektiğini öne sürüyor. Bienal Seul'daki herkesi kendilerine 'Nasıl bir şehirde yaşamak istiyoruz?' diye sormaya teşvik etmeyi, insanları bir araya getirmeyi ve içinde yaşadıkları binalar ve şehre dair deneyimleri hakkında beklenmedik sohbetler yaratmayı amaçlıyor. Bienal, mimarlığın insan bedeni ve zihni üzerindeki etkilerini araştırırken, kentsel yaşamı daha neşeli, katılımcı ve çekici kılmayı da hedefliyor. Jogakbo motiflerinden (Jogakbo -bojagi olarak da bilinir, ev tekstili artıklarından sarma bezleri yapmak için kullanılan geleneksel yama işi, patchwork) ilham alan büyük ölçekli kamusal enstalasyonlar, eğitim programları ve konferanslarla desteklenen sergiler, mimarlığı teknik bir üretim alanından ziyade duygusal ve sosyal bir deneyim olarak sunuyor. Seul, bu yaklaşımıyla mimarlığı radikal biçimde daha insani bir zemine taşıyor.

Versailles Mimarlık ve Peyzaj Bienali (7 Mayıs-13 Haziran 2025): Sadece 4 Derece

Sana Frini ve Philippe Rahm küratörlüğünde düzenlenen 3. Versailles Mimarlık ve Peyzaj Bienalinin teması 'Seninle Benim Aramda 4 Santigrat' (4° Celsius entre toi et moi/ 4° Celsius Between You and Me). Küratörler, 2100 yılına geldiğinde Paris Bölgesinin, Güney İspanya, Meksika veya Japonya'nın iklimine benzer bir iklim yaşayabileceğini, +4°C'lik bir artışın ekosistemleri dönüştüreceğini, bitki ve hayvanları saatte bir metreden fazla bir hızla kuzeye doğru hareket ettireceğini, şehirlerin, 50°C'yi bulan yaz sıcaklıklarına, uzun süreli kuraklıklara ve tropikal yağmurlara uyum sağlamak zorunda kalacağını ifade ediyorlar. Bu çerçevede, bienal Paris başta olmak

üzere kentlerin 2100'e kadar olası 4 derecelik sıcaklık artışına nasıl uyum sağlayabileceğini sorguluyor. Sergi, daha sıcak enlemlerden yerel çözümleri keşfetmeye, halihazırda yanıt veren çağdaş uygulamaları keşfetmeye ve bu yeni iklime uyum sağlayan Paris Bölgesi'ndeki kasaba ve şehirlerin geleceğini hayal etmeye davet ediyor. Tropikal, Kurak ya da Akdeniz iklimlerinden alınan ilhamla sergilenen projeler, iklim değişikliğinin yalnızca teknik değil, aynı zamanda estetik ve yaşamsal boyutlarıyla da tartışılmasına aracılık ediyor. Versailles Bienali, iklim krizi bağlamında mimarlığın geleceğini sorgulayan en şiirsel platformlardan biri olarak öne çıkıyor.

San Paolo Mimarlık Bienali (18 Eylül-19 Ekim 2025): Aşırıların Mimarlığı, Gelenekselin Gücü

14. São Paulo Mimarlık Bienali, 'Aşırılıklar: Aşırı Isınmış Bir gezegen İçin Mimarlıklar' (Extremes: Architectures for an Overheated Planet) temasıyla dikkat çekiyor. Renato Anelli, Karina de Souza, Marcos Cereto, Clevio Rabelo, Marcella Arruda ve Jerá Guarani'den oluşan küratöryal ekip, mimarlığın aşırı iklim koşulları karşısında nasıl dirençli bir rol üstlenebileceğini araştırıyor. Küratöryal metin, aşırı iklim olaylarının yaşandığı bir dünyada yaşadığımızı ve insan yaşamının sınırının, o geri dönüşü olmayan noktanın, artık ufukta belirmediğini vurguluyor ve şu temel soruyu soruyor: Mimarlık, iklimsel aşırılıkların, kaynak kullanımının ve iklim adaletsizliğinin üretiminde rol oynuyorsa, bu senaryoyu tersine çevirmede mimarlığın rolü nedir? Bu çerçevede, aşırı sorunların çözümünün, aşırı ve radikal çözümler gerektirdiğini, bu çözümlerin teknoloji ve bilginin en uç noktasında olabileceği gibi, diğer uçta, yani sınırdan da olabileceğini anımsatıyor ve bu anlamda şehirlerin çeperlerinde, köylerde korunan geleneksel bilgide aranabileceğini öne sürüyor. Sergiler, düşük karbonlu yapılar, suyun döngüsel kullanımı, ormanların korunması, yenilenebilir enerji ve iklim adaleti gibi başlıkları gündeme taşıyor. São Paulo, mimarlık bienalini yalnızca bir sergi değil, aynı zamanda deneysel yapılar ve yerel topluluklarla iş birlikleri üzerinden yaşayan bir laboratuvar haline getiriyor.

Trienaller

Geniş çaplı mimarlık buluşmaları arasında trienalleri de unutmamak lazım. Örneğin, 'Ya Doğa Önce Gelirse' (What If Nature Comes First) temasıyla 2025 yılında düzenlenmesi planlanan ama ileri bir tarihe ertelenen 9. Oslo Trienali, 2026 yılında 'Aksi Takdirde Mimarlık: Toplu Gelecekler İçin Sivil Altyapının İnşası' (Architecture Otherwise: Building Civic Infrastructure for Collective Futures) teması çerçevesinde gerçekleştirilecek olan 3. Sharjah Trienali ve 2025 yılında (2 Ekim-8 Aralık) Bir Şehir Ne kadar Ağırdır? (How Heavy is a City?) temasıyla 7. kez izleyicisiyle buluşacak olan Lizbon Trienali benzer alt başlıkları ve konuları odaklarına alıyorlar.

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali (International Architecture Biennial of Antalya/IABA)

Mimarlar Odası Antalya Şubesi'nin 2011 yılında düzenlenmeye başladığı Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali çağdaşlarıyla benzer bir yaklaşım içinde düzenlenen ama kompakt tasarımı, niş içeriği ve değişime açık formatıyla onlardan farklılaşan bir buluşma serisi. Bu durum, nitelikten ziyade, bilinçli bir tavır temsil ediyor. Siyasi, ekonomik ve sosyal dinamiklerin hızlı geliştiği veya yön değiştirdiği bir coğrafyada konumlanan Bienalin, büyük ölçekli, uzun zaman dilimine yayılan, büyük bir tematik sergiyi odağına alan, programı yoğun bir etkinlik yerine, süreç ve sürdürülebilirliği ön plana alan, büyümeye ve içeriği çoğaltmaya müsait, esnek program yapısına sahip bir buluşma serisi olması hedefleniyor. Bu tavır, her türlü dinamik ve beklenmedik gelişmeler karşısında bienali dirençli kılıyor. Teması ve program çerçevesi çoğunlukla akademi ve pratik arakesitindeki küratörler tarafından şekillendirilmiş ilk dört buluşmada, kimi zaman paneller ve forumların kimi zaman deneysel işler ve sergilerin tematik çerçeveye ve programa daha yoğun katkı koyduğu görülüyor. Tematik ve büyük tek bir odak sergi yerine, tematik ve/veya kurumsal çeşitli sergiler ve deneysel işlerin oluşturduğu seçkilerin sunulduğu izleniyor. Bunlar arasında açık kamusal alanlara yerleştirilmiş olan deneysel işlerin kent ve kentlilerle daha doğrudan ve görünür etkileşim kurduğu aktarılıyor.

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali 4.5: Arada Olmanın Deneyimi, Sınırların, Geçişlerin, Bağlantıların Hikâyeleri

COVID 19 pandemisi nedeniyle ara verilen Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali 2025 yılında Prof. Dr. Lale Özgenel ve Elvan Hazal Türkyılmaz Bilgiç'in küratörlüğünde ve 'Arada' (In-Between) temasıyla 5. kez düzenleniyor. Ritmini yakalamayı amaçlayan bir anımsatma ve olağana geçiş etkinliği olarak görülen 5. buluşmanın ismindeki 4.5, bu geçiş sürecini, bir bakıma arada olmayı, sembolik anlamda temsil ediyor.

Küratörler, Arada teması ile Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent Nereye Evriliyor? sorusu üzerine düşünmeye davet ediyorlar. Mimarlık, kent ve küresel dönüşümler arasında gelişen ve değişen ilişkileri ele almayı; hızlı bir teknolojik, çevresel ve toplumsal değişim çağında ilerlerken, pandemi öncesi ve sonrası, fiziksel ve dijital, doğa ve yapılı çevre, yerel ve küresel, gelenek ve yenilik gibi çeşitli durumlar arasındaki eşikte olma halini, sınırların akışkanlığını ve geçirgenliğini anlamayı ve sorgulamayı öneriyorlar. Arada kavramının kendisi ve kapsayıcılığı bu eksenlerde çok şey söylemeyi vaat ediyor. Küratöryal metin bundan hareketle göç, iklim, savaş, dijitalleşme, sağlık ve adalet gibi konuları gündeme getirerek mimarlığın farklı bağlamlarda aradılığı nasıl deneyimlediği ve nasıl tepki verdiği hakkında konuşmaya, gözlem ve deneyim paylaşmaya, fikir derlemeye ve üretmeye çağırıyor.

Antalya Bienali'nin küresel meseleleri yerel bağlamda gündeme getirme, güncel mimarlık ve kentleşme deneyimlerini ve meselelerini ulusal ve bölgesel gerçekliklerle ve yerel bağlamla ilişkilendirme niyeti var. Küratörler bu niyeti özellikle sergilerle somutlaştırmayı tercih ediyor ve bienalin esnek yapısını bu anlamda değerlendiriyorlar. Önceki Bienallerden farklı olarak temanın hem odak bir sergi hem de etrafında kurgulanan yan sergiler aracılığıyla yorumlanmasına yönelik bir senaryo geliştiriyorlar. Odak serginin kendisi 'Merak Odası' kavramı üzerinden şekillendiriliyor. Bu kapsamda davet edilen beş uluslararası ve altı ulusal mimarlık ofisi odak sergi için yaratıcı mekanlar ve fikirler geliştiriyor, bienal temasıyla çeşitli biçimlerde ilişkilenen özgün merak odaları ve içerikleri tasarlıyorlar. Davetli sanatçılar ve kurumlar tarafından düzenlenen yan sergiler de resim, fotoğraf, çizim, kolaj, video, heykel ve üç boyutlu yerleştirme gibi temsil mecraları aracılığıyla arada kavramını özgün içeriklerle yorumluyorlar. Yan sergiler arasında, bu Bienal kapsamında ilk kez düzenlenen Açık Çağrı

ve Zekai Görgülü Mimarlık Öğrencileri Kolaj ve Görsel Metafor Yarışmasının seçkileri farklı disiplinlerin temsilcilerinin, öğrencilerin, akademisyenlerin, profesyonellerin, sanatçıların, bağımsız araştırmacıların, ekiplerin ve kurumların geliştirdikleri yaratıcı önerileri paylaşmalarına olanak tanıyor.

Antalya Mimarlık Bienali, 2025 yılının diğer mimarlık bienalleriyle de bir karşılaştırma zemini sunuyor. Kopenhag Bienali, 'yavaşlama' vurgusuyla modern yaşamın hızına karşı yeni bir mimarlık temposu ararken, Venedik Bienali, doğal, yapay ve kolektif zekâ biçimlerini mimarlığın geleceği için bir laboratuvar gibi tartışıyor. Şikago Bienali, kriz zamanlarında mimarlığın dönüştürücü araçlarını öne çıkarıyor. Seul Bienali, mimarlığı daha insani ve katılımcı bir diyalog alanı olarak kurgularken Versailles Bienali, iklim değişikliği karşısında kentlerin gelecekte nasıl uyum sağlayabileceğini estetik ve şiirsel bir zeminde tartışıyor. São Paulo Bienali, aşırılıklar karşısında hem radikal teknolojileri hem de yerel bilgileri çözüm olarak yan yana getiriyor. Tüm bu bienaller farklı ölçeklerde, farklı içeriklerde ve bakış açılarıyla özünde birbirinden radikal anlamda farklı olmayan meselelere işaret ediyor, temel soruları aynı üçlemeye bağlanıyor: değişim, yeniden kurma, geçiş. Bu çerçevede Antalya Bienalinin teması Arada hem tüm bunları kapsayan hem yereli içine alan bir platform sunuyor. Küresel meseleleri yerel bağlamla harmanlaması bakımından özgün bir pozisyon sergiliyor. Diğer bienallerde görülen soyut ya da küresel düzeydeki tartışmalar, Antalya'da gündelik yaşam, kültürel miras, mimarlık eğitimi, mimarlık yayıncılığı ile Türkiye'nin mekansal ve kentsel sorunları üzerinden yeniden yorumlanıyor.

Bienal Mekanı: Endüstri Mirası, Yeniden İşlevlendirme (*Adaptive Reuse*)

2025 buluşmasının farklı bir yönü de mekanı. Geçişin ve aradılığın estetiği yalnızca mimarlık ürünlerinde değil, aynı zamanda sergileme mekanlarında ve pratiklerinde de ortaya çıkıyor. Öncekilerden farklı olarak Bienal programının kurgusunu oluşturan özgün sergilerin tümü Kepez'deki terk edilmiş endüstri mirası Pil Fabrikası kampüsünde yer alıyor. 1970'li yıllarda Türkiye'nin sanayileşme politikaları

doğrultusunda inşa edilen, 1990'lı yıllara kadar ülkenin enerji ihtiyacına hizmet etmiş ve üretim durduktan sonra âtıl kalmış olan fabrika kompleksi, terk edilmiş mekanların hüznü ve kendine özgü şiirselliği içinde çekici bir yeniden kullanım bağlamı sunuyor. Büyük ölçekli betonarme endüstri yapıları, işlevsizleşmiş üretim ve depolama mekanları, sosyal tesisleri, boş atölye hacimleri, geniş avluları ve benzersiz yeşil çevresiyle bu kampüs hem modernleşmenin belleğini hem de terk edilmişliğin izlerini taşıyor. Bienalin burada kurgulanması, endüstri mirası gibi 'arada kalmış mekanların' yeniden işlevlendirilmesi ve mekansal uyarlaması üzerine güçlü bir mimari ve toplumsal deneyim öneriyor ve daha önemlisi kentin belleğini güncel tartışmalara bağlıyor.

Neden Antalya: Bienal Kenti

Antalya, Türkiye'nin en hızlı büyüyen kentlerinden biri olmasının yanı sıra, konumu ve kaynakları gereği Akdeniz coğrafyasında bir 'geçiş noktası' olma özelliği taşıyor, yerel-küresel arası bir konum sergiliyor ve 'arada' temasına güçlü kentsel, mekansal ve sosyal karşılıklar sunuyor. Kent, Eskiçağ mirası, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminden kalan dokular ve modern turizm kenti kimliğinin bir arada oluşuyla, yani çok katmanlı kültürel yapısıyla dikkat çekiyor, kültürel mirasın sürekliliği, çeşitliliği ve izleri kente tarihsel derinlik kazandırıyor.

Uluslararası erişim konforu Antalya'nın Akdeniz'in en önemli turizm destinasyonlarından biri olmasını, her yıl milyonlarca ziyaretçiyi ağırlamasını, Türkiye'de ve dünyada bir turizm ve kültürel çekim merkezi ve uluslararası buluşma noktası olarak öne çıkmasını sağlıyor. Erişilebilirlik ve turizm potansiyeli, sanat ve mimarlık Bienalleri gibi kapsamlı, katılımlı ve çok renkli etkinliklerin uluslararası görünürlüğe kavuşması için önemli bir arka plan oluşturuyor, kentin gündelik hayatını kültürel ve entelektüel içeriklerle besleyen ve zenginleştiren cazibe ortamları oluşturuyor.

Hızlı göç, plansız büyüme ve mekansal dönüşüm, bir başka deyişle kentsel dönüşüm ve sosyal değişim Antalya'nın gündelik hayatında halen gündemde

kalmaya, çarpıcı kentsel deneyimlerle yaşanmaya ve izlenmeye devam ediyor. Bu tür gündemler kentin kendisini Bienaller için bir sergi haline geliyor. Gündelik hayatın akışı içinde kentin farklı noktalarında geçişin estetiği ve aradalık halleri deneyimlenebiliyor: Kaleiçi'nde gezinen bir ziyaretçi, modern turizm kenti dokusuyla yan yana duran Roma kenti kalıntıları deneyimliyor, geleneksel konut dokusuna ev sahipliği yapan bu özgün bağlama bir Roma dönemi kapısından geçerek giriyor.

Antalya Mimarlık Bienali süresince izleyiciler, benzer şekilde, Kepez'deki endüstri mirası Pil Fabrikasında mimarlık işleri, sanat eserleri ve yaratıcı çalışmalarla karşılaşacaklar, terk edilmiş mekanların ve endüstriyel miras yapılarının estetiğini ve kent yaşamına yeniden katılma potansiyelini deneyimleyecekler. Buradaki doku ve estetik, yalnızca görsellik üzerinden değil, aynı zamanda mekanın belleği ve duygusal yükü üzerinden de etkileşim yapacak. Bu kapsamda, Antalya Mimarlık Bienalinin üzerinde düşünmeye davet ettiği 'arada' olma hâli, örneğin, bir kavramdan öte, kente yayılan çok katmanlı bir deneyim haline gelecek. Dolayısıyla Antalya, aynı zamanda, Bienalin içeriğini destekleyen bir aktör olarak konumlanacak; bu da kenti 'arada' temasının somutlaştığı bir laboratuvar gibi okumayı mümkün kılacak.

Sonsöz

2025 yılı mimarlık bienallerinde 'değişim', 'geçiş' ve 'arada olma' kavramlarının baskın olduğu bir yıl olarak tarihe geçiyor. Venedik ve Şikago, küresel krizlere dair güçlü kuramsal ve deneysel çerçeveler sunarken; Antalya, aynı meseleleri yerel gerçekliklerle buluşturarak mimarlığın durumuna ve geleceğine dair bir düşünme zemini öneriyor. Böylece, Antalya dahil tüm bienaller, yalnızca sergileme alanları değil, aynı zamanda dünyamızın dönüşüm süreçlerini mimarlık aracılığıyla tartışabileceğimiz eleştirel platformlar olarak konumlanıyor.

2025 aynı zamanda, mimarlığın geleceğini konuşmak için yeni bir sözlüğün inşa edildiği yıl gibi görünüyor. Bienaller, artık estetik vitrinlerin ötesine geçiyor, küresel sorunların ve yerel gerçekliklerin bulunduğu en

güçlü paylaşım ortamları olarak hem bugünün hem de ilerde mimarlık tarihinin bugüne dair söyleyeceklerinin çerçevesini ve içeriğini belirliyorlar. Ve belki de en önemlisi: hepsi aynı şeyi söylüyor: mimarlık bugün, tam da 'arada' bir yerde.

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali henüz genç sayılabilecek bir buluşma serisi. Son buluşmadan sonra araya giren sekiz yıllık duraklama bu yılki buluşmayla bitecek, Bienal kaldığı yerden 'yeni' den başlayacak. Şüphesiz, bu ve bundan sonraki buluşmalarla kendini sürekli olarak geliştirecek. Antalya'nın kendi özgün bağlamı üzerinden sadece yerel değil evrensel soruları gündeme taşıyarak bienaller haritasında yeni bir adres olmaya güçlü bir aday olacak.

Mimarlar Odası Antalya Şubesi bu anlamda zoru başarıyor, dünya ve ülke genelindeki tüm olumsuz gelişmelere ve her şeye rağmen Bienalin sürekliliğini koruyor. Geçmiş Bienallere ve 2025 buluşmasına destek veren kurumlar ve kişilerle birlikte özel bir teşekkürü hak ediyor.

Kaynaklar

Antalya Mimarlık Bienali

<https://iaba.com.tr>

Kopenhag Mimarlık Bienali

<https://www.cafx.dk/biennial/info/about>

Lizbon Mimarlık Trienali

<https://2025.trienaldelisboa.com/en>

Oslo Mimarlık Trienali

<https://www.oslotriennale.no>

San Paolo Mimarlık Bienali

<https://bienaldepartiteta.org.br/en/>

Seul Mimarlık Bienali

<https://seoulbiennale.org/fronteng/about/biennaleinfo.do>

Sharjah Mimarlık Trienali

<https://www.sharjaharchitecture.org>

Şikago Mimarlık Bienali

<https://chicagoarchitecturebiennial.org/edition/cab-6-shift/>

Venedik Mimarlık Bienali

<https://www.labiennale.org/en/news/biennale-architettura-2025-intelligens-natural-artificial-collective>

Versailles Mimarlık ve Peyzaj Bienali

<https://www.bap-idf.com/en/exhibitions.html>

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali Temaları

2025 / Arada (In-Between) / Prof. Dr. Lale Özgenel, Elvan Hazal Türkyılmaz Bilgiç

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali (IABA), TM-MOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi tarafından iki yılda bir düzenlenen, mimarlık ve kent üzerine eleştirel tartışma ve paylaşım ortamı sunan uluslararası bir platform. Türkiye'nin ilk ve tek uluslararası mimarlık bienali olma kimliğini koruyan IABA'nın ilk dört buluşması, Kesişmeler (2011), Şablon (2013), Geleceği Düşünmek (2015) ve Süreklilik (2017) temaları atında gerçekleşmişti. Bienalin 5. edisyonunun 2019 yılında düzenlenmesi planlanmış ancak COVID-19 pandemisi nedeniyle ertelenmiş ve bienal süreci geçici olarak askıya alınmıştı. 2025 yılı itibarıyla IABA, mimarlık ve kent üzerine eleştirel diyalog için önemli bir ortam olarak ritmini yeniden yakalıyor olacak, 5. buluşma bienalin sürekliliğini yeniden kuran önemli bir buluşmayı temsil edecek. IABA 2025'in temasını Arada -Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent olarak belirledik. Bu buluşmayı, durdurulanların hatırlatıcısı ve yenilenmiş bir normale geçişin ifadesi olarak kurguluyoruz. IABA 4.5 tanımlaması, geçmiş ve gelecek pratikler arasında bir geçiş sürecini simgeliyor, pandeminin günlük yaşam, mimarlık ve kent üzerinde yarattığı, birçoğu kalıcı hale gelmiş veya farklı boyutlar kazanmış dönüşümleri yansıtıyor, dolayısıyla arada kalma/arada olma durumuna atıfta bulunuyor. IABA 4.5 teması Arada, alışılmış ile bilinmeyen, beklenen ile öngörülemez arasında olmanın getirdiği gerilimler ve karmaşıklıktan ilham alıyor, Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent Nereye Evriliyor? çerçeve sorusu üzerinden eşiksel alanları, konuları ve durumları keşfetmeyi amaçlıyor. Bu bağlamda, bienal yapılı çevreyi şekillendiren dinamikleri gözlemlemek, sorgulamak, eleştirmek ve yorumlamak için kritik bir zemin sunarak yapay zekâ, dijitalleşme, hegemonik teknoloji, göç ve yerinden edilme, çatışma ve savaş, iklim krizi, çevresel aciliyet, gıda güvenliği ve erişimi, sürdürülebilir yaşam, sosyal ve mekansal adalet, kültürel erozyon, kent kimliği, sağlık, güvenlik, toplum ve çağdaş kent mekanı gibi küresel ve yerel ölçekli meseleleri ele almayı hedefliyor. Arada teması, çok katmanlı yorumlara ve farklı perspektiflere olanak tanıyarak yeni fikirlerin, eleştirel tartışmaların ve yaratıcı keşiflerin çıkış noktası olmayı amaçlıyor. Katılımcılardan bu anlamda, arada olma halini bir uzlaşma ve müzakere alanı, yaratıcı bir üretim zemini ve karşıtlıklar arasında yeni ilişkilerin keşfedileceği bir ortam olarak

ele almalarını bekliyoruz. Bienaldeki tartışmaların ve üretimlerin tematik konuların yanı sıra şu soruları da ele alabileceğini ön görüyoruz:

Arada olma zıtlıkların ortak zemin bulduğu bir uzlaşma alanı olabilir mi?

Aradalık, mimarlık ve kentsel üretim için yeni modeller yaratabilir mi?

Yerel ve küresel, doğal ve yapay, geleneksel ve yenilik gibi karşıt ilişkileri nasıl yeniden tanımlanabilir?

Küresel iklim krizi, mimarlık ve kentlerin birlikte var olma biçimini nasıl şekillendiriyor?

Mimarlık, aşırı tüketim ve üretim döngülerini nasıl yavaşlatabilir?

Geleneksel karşıtlıkların ötesinde, mimarlar, planıcılar ve tasarımcılar olarak hangi yeni temaları ele almalıyız?

Mimarlık, acil sosyal ve ekonomik krizlere çözüm üretmek için disiplinler ve ulusal sınırları nasıl aşabilir?

<https://iaba.com.tr/kuratoryal-metin/>

2017 / Süreklilik (Continuity) / Prof. Dr. Ebru Erdönmez, Alişan Çirakoğlu

'Küreselleşme süreci, mekanı tüm ölçeklerinde bir tüketim nesnesine dönüştürmekte ve mimarlığın tarihsel çerçevesini oluşturan iklim, gelenek, topografya, aidiyet gibi kavramlar ile tarih boyunca var olmuş 'süreklilikleri' zorunluluk olmaktan çıkarmaktadır. Söz konusu sürekliliğin arayışı içerisinde, kavram aynı zamanda, birbirinden kopukmuş gibi görünen coğrafyalar arasındaki tarihsel bağların mekan üzerinden okunması ve karşılaştırmalı bir mimarlık tarihinin yazımında da anahtar bir role sahiptir. Bienale ev sahipliği yapan Akdeniz coğrafyası, söz konusu 'sürekliliklerin' gelecekte yeniden üretilmesi için önemli bir bilgi kaynağı ve etkileşim ortamıdır. Akdeniz, doğa ile insan arasındaki arayüzü oluşturan mimarlığın sadece teknik-mesleki bir mesele değil, varoluşumuz ile ilgili kültürel bir mesele olduğunu tarih boyunca açık bir şekilde sergilemiştir.

Günümüzün moda kavramları haline gelen 'ekoloji' ve 'sürdürülebilirlik', mimarlığı salt teknolojik donatılara indirgemesine karşın, eleştirel bir bakış ile mimari tasarımda yapım geleneklerini çağdaş teknolojiler ile bütünleştirebilen alternatif yolların arayışı, "süreklilik" teması kapsamında sorgulanması bek-

lenen önemli bir konudur. Bienal, 'süreklilik' teması etrafında oluşan sorunların farklı disiplinlerden paydaşlar tarafından tartışılacağı uluslararası bir platform oluşturacaktır.'

<https://iaba.com.tr/bienal/iaba-2017/sureklilik-continuity/>

2015 / Geleceği Düşünmek (Thinking The Future) / Prof. Dr. Tansel Korkmaz

'İçinde olduğumuz ve giderek ivmelenen teknolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel dönüşümler, bu dönüşümlere bağlı olarak değişen öncelikler, yaşamın pek çok alanını olduğu gibi mimarlığı da doğrudan ve çok boyutlu olarak etkiliyor. Özellikle Türkiye gibi kentleşme sürecini tamamlamamış, kentsel yapı stoğu içinde ciddi bir yenileme talebi ve baskısı olan ülkelerde bu dönüşüm daha belirgin biçimde hissediliyor; mimarlığın üretim ve tüketim biçimlerinde gözlenen değişikliklerin yanı sıra disiplinler sınırları da yeni ve farklı anlamlar kazanıyor. Bu sınır ve anlam değişikliklerini, bunların gerekçesini oluşturan bağlam içinde anlamak, mimarlığın ve onun temsili ortamı olan yapılar, kentler için yaşamsal bir önem taşıyor. Bu tartışmanın önceliği içinde, Mimarlar Odası Antalya Şubesi, iki dönemdir sürdürmekte olduğu Uluslararası Bienal etkinliği çerçevesinde, 2015 yılının temasını "Mimarlıkta Geleceği Düşünmek" olarak belirlemiştir. Bu çerçeve, dönüşümlerin merkezindeki bağlamsal sorunlardan mimarlık disiplininin önceliklerine, yapı çevrenin fiziksel durumunun değerlendirilmesinden kültürel ortam içinde oluşan önceliklere kadar çok sayıda alt başlık ve tartışmayı bir arada içeren, akademisyenlerden sanatçılara, politikacılardan mimarlara farklı paydaş gruplarını ilgilendiren bir zemini temsil etmektedir. Bu paydaşların her birinin kendi alanlarının öncelikleri içinde geleceğe yönelik sorun ve çözüm önceliklerini paylaşmaları, tartışmaların ve etkinliklerin sonunda bir yol haritasından çok tartışma önceliklerinin belirlenmesi beklenmektedir. Bu anlamda 'geleceği düşünmek' teması, bienal etkinliği ile sınırlı olmayan, sürdürülebilir bir tema olarak ele alınacaktır.'

<https://iaba.com.tr/bienal/iaba-2015/>

2013 / Şablon (Template) / Prof. Dr. Celal Abdi Güzer

'Küreselleşme kavramının arkasında itici güç olarak kabul edilen ve giderek ivme kazanan teknolojik gelişmeler, yaşamın her alanında radikal dönüşümler yaşanmasına neden oluyor, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı kendi öncelikleri içinde yeniden yapılandırıyor. Bu dönüşümler 'geleneksel', 'yerel'

ve 'bağlamsal' değerleri bir yandan küresel ortama taşıyıp yaygın biçimde paylaşılmasını getirirken, öte yandan bu değerlerin küresel kültürün önceliklerine göre aşınmalarına, özgün niteliklerini yitirmelerine ve tüketime açılmalarına neden oluyor. Başta mimarlık olmak üzere sanat ve tasarımın hemen her alanında üretim ve tüketimin biçim ve ilişkileri yeniden düzenleniyor, yeni meşruiyet zeminleri oluşuyor. Tüketim, bilişim teknolojilerinin birincil var olma ortamını oluşturuyor. Sanal ortam, hemen her şeyde olduğu gibi, tasarım ve sanatı bir tüketim ortamı olarak algılıyor, geniş kitlelere ulaştırılmasını, buna yönelik olarak kolay ve hızlı üretilebilir, denetlenebilir ve tüketilebilir olmasını hedefliyor. Bu beklentiye karşılamaya yönelik üretim biçimleri bir yandan tüketimi ivmelendirecek 'çeşitlenme', 'özelleşme', 'kimlik yaratma' gibi kavramları öne alırken; öte yandan bunların öngörülen standartlar içinde kalmasını ve yeniden üretilebilir olmasını hedefliyor. Bir başka deyişle 'özgürleşme', 'bireyselleşme', 'çeşitlenme', 'özgün olma' gibi kavramlarla; onlarla çatışması kaçınılmaz olan 'standartlaşma', 'denetlenebilir olma' ve 'üretim için tipleşme' kavramları bir araya getirilmeye çalışılıyor. Bilişim teknolojisi, bu çatışma ve çelişkiyi çözmek için 'şablon' adı verilen bildik bir gereci, yeniden işlevselleştiriyor; daha 'özgürce kullanılabilir ve kişiselleştirilebilir' gibi görünen 'yeni bir şablon' kavramı yaratıyor. Yazım ve çizim işlerinden rapor ve dosya hazırlıklarına, sunumlardan sosyal iletişime, alışverişten bilgi üretmeye, aktarmaya ve değerlendirmeye kadar hemen her şeyin bir şablonu var. Bu şablonlar bir yandan işimizi kolaylaştıran, önümüzü açan, yol gösteren araçlar olarak sunulurken, öte yandan bireysel katkılarımıza, kişiselleştirmelere ve yaratıcılığa açık bir ortamı temsil eder gibi gösteriliyorlar. Şüphesiz şablonların yaşamımızdaki varlığı sadece ekranlarla da sınırlı değil; dijital operatörlerle yaptığımız telefon konuşmalarından, otomobillerin göstergelerine, mesaj yazma biçimlerimizden duygu ve düşüncelerimizi ifade etme biçimlerimize kadar yaşamın her alanında belirleyici, kural koyucu ve gelenek oluşturucu oluyorlar. Gündelik ve gerçek yaşamın bir parçası haline dönüşüyorlar. Sanal ortam ve onun değerleri ile gerçek yaşam arasındaki sınır ve farklar buharlaşıyor. Gündelik yaşamın kültürü içinde zaten var olan şablonlaşma olgusu, giderek tüm yaşam alanlarını kapsıyor. Sanal ortamın yarattığı şablonların gerçek yaşamı yeniden kurma, bu kurgunun sanata ve tasarıma yansıma biçimleri çok boyutlu bir tartışma zemini hazırlıyor. Özellikle mimarlık gibi bağlam ve yere bağlı bir üretim biçimi, küreselleşme ortamında ait olduğu yerden bağımsız-

laşan girdilerin baskınlığı altında yeniden tanım ve anlam kazanıyor. Mimarlığa yönelik olarak çağdaş, 'özgün', güncel, 'modern', yenilikçi olmanın sınırları, mesleğin kendi iç dinamiklerinden çok, üretim biçimini yönlendiren şablonlar tarafından belirleniyor. Gelişmiş şablon formatları, şablon kavramının kısıtlarını ve tipleşme özelliklerini saklayarak, şablon düşüncesi ile yaratıcılık ve özgürlük arasındaki sınırları, kavram karşıtlıklarını yok etmeye çalışıyor. 2. Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali, 'Şablon / Template' temasından hareketle: Gündelik yaşamımızı, Sanat ve mimarlığı şekillendiren şablonları, Onların kültürel ortam içinde var olma ve meşrulaşma biçimlerini, Şablonlara bağlı olarak gelişen üretim ve tüketim ilişkilerini, Yapı ve kent ölçeğine yansıma biçimlerini tartışmaya açacak, alternatif varoluşlar, 'anti-şablon' ve 'şablon tanımazlık' için zemin oluşturmaya çalışacaktır. 'Şablon / Template' başlığının kapsadığı zenginlik içinde; küresel / yerel, doğu / batı, sanal / gerçek, kalıcı / geçici gibi pek çok komşu kavram çifti ve alt tema birlikte yer alacaktır. Çok girdili kültürel yapısı içinde Türkiye ve Antalya, bu tartışma çerçevelerine yönelik olarak, küresel ölçeğe taşınabilecek özgün bir örnekleme zemini sunmaktadır.'

<https://iaba.com.tr/bienal/iaba-2013/sablon-template/>

2011 / Kesişmeler (Intersections) / Prof. Dr. Tülin Görçülü

'Kesişme' sözcüğü somut ve soyut biçimde pek çok anlamı içeren, sorgulamayı, tartışmayı, eleştirmeyi ve düşündürmeyi olanaklı kılan bir içerik sunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Mimarlık ilişkileri düşünüldüğünde; Türkiye kültürel, sosyal, politik anlamda önemli bir kesişim odağı olmasının paralelinde; bulunduğu coğrafya adına da sayısız kesişime sahne olmaktadır. Mimarlık ortamı da; yine içinde sanat ve felsefenin de yer aldığı pek çok disiplinin kesişmesiyle var olmasının yanı sıra insanların yollarının kesiştiği mekanları da yaratan bir alandır. Bu bakışla Mimarlık Eylemi üzerine bu yıl birincisi yapılacak olan "Mimarlık Bienali", meslek alanının ülke özellikleri bağlamındaki 'Kesişmeler' konusunu irdelemeyi hedeflemektedir. 'Kesişmeler' teması ile çeşitli sosyal yaşam ve kültürlerin birbirleriyle iletişimlerini, bu iletişim ve beraber yaşama isteğinin mimariye, diğer sanat ve tasarım alanlarına olan etkilerinin ortaya çıkardığı eserler ile geniş bir tartışma ortamının oluşacağı öngörülmektedir..'

<https://iaba.com.tr/bienal/iaba-2011/neden-kesismeler/>

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali

Prof. Dr. Tülin Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu yazı geriye dönük olarak, yani 2011 yılından başlayarak; Antalya Mimarlık Bienali'nin etkinliklerdeki temaları ile birlikte deneyimlerini aktarmak üzerine kurgulanmıştır. Öncelikle; ülkemizin güncel sanat ortamına baktığımızda; Türkiye'nin sanat ve mimarlık adına bugün gelmiş olduğu kesitte, toplumun tamamına yansıyan bir ayrışmanın söz konusu olduğu açık bir biçimde gözlenmektedir. Bir yanda sanatı, mimarlığı hiçe sayarak, kendi beğenilerini ve anlayışlarını topluma kabul ettirmeye çalışan bir görüş, öte yanda sınırlı sayıda insanın çabası ile gerçekleştirilen ama azımsanmayacak sayıda da izleyicisi olan sanatı ve mimarlığı tartışan, üreten gündelik yaşama sokmaya çalışan bir görüş. Türkiye'de sanatın bir yandan ucube sayılması, öte yandan düzenlenen sanat sergileri, tartışmaları, heykel sempozyumları, bienaller ve workshoplar.

Bienal sözcüğünün içeriğine bakıldığında aslında sözlük tanımı ile iki yılda bir yapılan olarak somutlaşıyor. Bienallerin tartışma çerçevesinde ve seçilen konu başlıklarında; gerek Sanat ve Tasarım Bienalleri, gerekse Mimarlık Bienalleri açısından felsefi ve politik bir duruşun ön plana çıktığı gözlenebilmektedir. Aslında bu süreç pek çok sanatçı açısından çelişik bir durum olarak algılanmakta, küresel bir ortamda pek çok küresel firmanın mali desteği ile gerçekleştirilen Bienallerin sanatı bir araç olarak kullandıkları da düşünülmektedir. Ancak öte yandan Bienallerin getirdiği en önemli kazanç ta; gerek sanatın, gerekse mimarlık alanının düzenlendiği kentin gündelik yaşamının içine girmesi, ziyaretçilerin Bienal sürecinde pek çok tanınmış sanatçının, mimarın yapmış olduğu işleri ve oluşturulan temalar çerçevesindeki tartışmaları izleyebilmeleri, deneyimleyebilmeleri ve katılımcı olabilmeleridir. Bu nedenle Bienallerin etkisi, sanat, tasarım ve mimarlık alanına katkıları tartışılmaz.

Sanat Bienallerinin ve sanatçıların da ilgi alanlarının da son dönemde çağdaş sanat sorunlarının yanısıra, dünyanın en büyük sorunu olan iklim krizi, değişen kentler, insanlar, göç, yapıli çevre ve mimarlık arasında gidip gelmekte, olduğu gözlenebilmektedir. Genel olarak mimarlık eylem alanının interdisipliner bir alan olduğu düşünülecek olursa; Mimarlık

Bienallerinin Sanat Bienallerinin içinden çıkması sürpriz olmasa gerektir. Özellikle Sanat Bienallerinde izlenen yerleştirmeler ve videoların önemli bir kısmında, daha önce de değinildiği gibi; ekoloji, kent, mimarlık, yapı vb. arka planlarının yoğun olduğu gözlenmektedir. Öte yandan Mimarların da kent üzerindeki okumaları, sanatın çeşitli boyutlarını mimari ile ilişkilendirdikleri düşünülecek olursa karşılıklı kurulan ilişkilerin bu alanları birbirinin içine ittiği ve birbirlerini beslediği mimarlığın düşünsel alt yapısını ve felsefesini kurduklarını da söyleyebiliriz.

Türkiye'nin ilk mimarlık Bienali ise, 2011 yılının Ekim ayında Antalya Mimarlar Odası'nın öncülüğünde dönemin Oda Başkanı Osman Aydın'ın çabaları ile gerçekleştirildi. İlk Bienalin Başkanlığı'nı Prof. Dr. Zekai Görgülü yaptı, küratörlüğü ise ben üstlendim. Bu etkinlik için "Bienal" olarak tanımlanmıştı? Önce "Festival" olarak yapılması düşünülen etkinliğin Bienal olarak tanımlanması Mimarlık eyleminin felsefi, sanatsal ve deneysel yönünü sokağa dökmek, mimarlığın yalnız yapı yapmakla sınırlı olmadığını, eylemin düşünsel alt yapısını da kentlilerle çarpıştırarak başka bir boyutta sergilemek gerekliliğini göstermekti. Sonuç gerçekten oldukça başarılı olmuştu, tüm Antalyalılar kentin merkezi olan Cumhuriyet meydanı ile Kaleiçi'ni bağlayan sokaklara yerleştirilen deneysel işleri son derece ilgi ile izlediler ve denediler.

1. Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali'nin teması "Kesişmeler" olarak belirlenmişti. "Kesişme" sözcüğü somut ve soyut biçimde pek çok anlamı içeren, sorgulamayı, tartışmayı, eleştirmeyi ve düşündürmeyi olanaklı kılan bir içerik sunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Mimarlık ilişkileri düşünüldüğünde; Türkiye kültürel, sosyal, politik anlamda önemli bir kesişim odağı olmasının paralelinde; bulunduğu coğrafya adına da sayısız kesişime sahne olmaktadır. Mimarlık ortamı da; yine içinde sanat ve felsefenin de yer aldığı pek çok disiplinin kesişmesiyle var olmasının yanı sıra insanların yollarının kesiştiği mekanları da yaratan bir alandır. İlk bienalin mekanları da; tam olarak Antalyalıların gündelik olarak kullandıkları alanları kapsayacak biçimde kente dağılmıştı. Bu mekanlar; Cumhuriyet Meydanı, Kaleiçi- Yat Limanı, Hadrianus Kapısı, Dokuma Fabrikası, Cam Pi-

ramit, Alışveriş Merkezleri, Oteller olarak çok farklı işlevlere sahip kamusal ve yarı kamusal alanlardı.

2.Uluslararası Mimarlık Bienali'nin Küratörü, 1. Mimarlık Bienali'nin de sergi moderatörü olan Abdi Güzer geriye dönük olarak 1.Antalya Mimarlık Bienali'nin değerlendirmesini şu biçimde yapmıştır:

“Bu anlamda çoğu, gündelik kullanımın ya da içinde yer aldıkları bağlamın parçası haline gelen önermeler kullanıcı ve izleyicilerin gündelik olarak ve kanıksamış biçimde tükettikleri kent mekanını, onu oluşturan mimarlık ürünlerini yeniden ve farklı biçimlerde algılamalarını, onlarla alternatif ilişkiler kurmalarını getirdi. Burada altı çizilmesi gereken bir başka saptama da yerleştirmelerin neredeyse tümünün kavram oluşturma aşamasından üretimlerine uluslararası standartta düşünülmüş ve nitelikli bir biçimde üretilmiş olması idi. Çalışmalar bir bütün olarak okunduğunda; mimarlığın ve kentin tüketilme biçimlerine yönelik olarak gündelik kültürün kendiliğinden getirdiği ve değer olarak kabul edilen pek çok olguya yabancılaşmamızla sonuçlanan kenti kullanma, kent içinde yaşama biçimimizi sorgulamamızı getiren, alternatif algı ve farkındalıklara yer açan bir çaba gözlüyoruz.”

Bienal'in kentle ve kentlilerle temas ettiği en önemli etkinlik ise; “Deneysel Mimarlık İşleri” olarak adlandırılan, özellikle Mimarlık eyleminin daha önce sözü edilen felsefi, sanatsal, kültürel, eleştirel yönünü vurgulayan yerleştirmeler olmuştur. Bu İşlerin de küratörlüğü Ebru Erdönmez tarafından yapıldı. Özellikle Bienal çerçevesinde Deneysel Mimarlık İşlerinin yer almasının istenmesinin nedeni; Mimarlık eyleminin saklı kalan yönlerinin gözle görülür biçimde daha fazla algılanmasının sağlanması, mesleği daha farklı bir gözlemlenilebilir kılma olmuştur.

Türkiye’de bugüne değin “deneysel mimarlık “ konusunun çok da telaffuz edilmediğini, yalnız Mimarlık

Ebru ERDÖNMEZ-Burak HAZNEDAR (Yerçekimsiz)
Ebru Erdönmez arşivi

konusunda belli endişeler taşıyan çalışma gruplarında, akademik dünyada belli workshoplar çerçevesinde (ki bu workshoplar da genelde kent veya kentin bir parçası ile ilgili arayışlarla gerçekleştirilmekte) sınırlı bir ilgi alanı bulabilmektedir. Genel anlamı ile Mimarlık pratiği içinde olan meslek insanları, proje oluşturabilme ve proje süreçlerinin gereklerini yerine getirebilme çabaları içinde bu tür deneysel çalışmalara eğilememekte, Mimarlık mesleğinin gündemini ve düşünsel temelini ise; kent ve kentlerle ilgili sorunlar oluşturmaktadır. Aslında meslek açısından niteliğin yükseltilmesine aracı olabilecek bir arayış, bu tür tartışmaların ardında eriyip gitmektedir. Ebru Erdönmez'in bu konudaki yaklaşımı da “tasarım süreci zaten deneyselliği de kapsayan, yeni düşünme ve üretme biçimlerinin ortaya konduğu, farklı bakış açılarından konunun ele alındığı bir süreçtir” biçimindedir.

Deneysel Mimarlık anlamı her iki yönlü denemeyi de içermektedir, bir yönü kullanıcının veya karşı karşıya kalan kişinin yapılan işi deneyimlemesi, diğer yönü ise tasarlayan kişinin işi çıkartırken yaşadığı deneme sürecidir. Bu paralelde IABA çerçevesinde yapılan yerleştirmeler aracılığıyla; kişilerin bu işleri gündelik yaşam içinde deneyimleyebilmelerini sağlayarak, içinde yaşadıkları kentte her gün geçtikleri meydanlara, sokaklara, anıt eserlere, vista noktalarına olan ilgilerini arttırmak farkındalık sağlamak, diğer bir deyişle yapı dışında; Mimarlığın düşünsel yönüne dokundurabilmektir. Bu aynı zamanda meslek insanı ile kişilerin yapılan iş aracılığı ile karşılıklı etkileşimini pekiştiren, bu geri dönüş ile birlikte Mimarın da yaratıcı yönünü geliştiren bir deneyimdir.

2013 yılında düzenlenen 2.Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali'nin teması ise; “Şablon” olarak seçilmiştir. Şablon kelimesi hem mimarlıkta kullanılan (bugün yerini bilgisayarlar almış olsa bile) en temel araçlardan birine gönderme yapmakta; hem de gündelik yaşamda oluşturulan kalıpları tanımlamaktadır. Bu Bienal'in başkanlığı da tarafımdan, Küratörlüğü 'de Abdi Güzer tarafından yapılmıştır.

Abdi Güzer'in “Şablon” kelimesinin açıklayıcı metninde “Küreselleşme kavramının getirdiği dönüşümlerin ‘geleneksel’, ‘yerel’ ve ‘bağlamsal’ değerleri bir yandan küresel ortama taşıyıp yaygın biçimde paylaşılmasını getirirken, öte yandan bu değerlerin küresel kültürün önceliklerine göre aşınmalarına, özgün niteliklerini yitirmelerine ve tüketime açılmalarına neden oluyor. Başta mimarlık olmak üzere sanat ve tasarımın hemen her alanında üretim ve tüketimin biçim ve ilişkileri yeniden düzenleniyor, yeni meşru-

Boğaçhan DÜNDARALP (Bakanak)
<http://bogachandundaralp.files.wordpress.com/2011/10/5.jpg?resize=480%2C598>

iyet zeminleri oluşuyor. 'özgürleşme', 'bireyselleşme', 'çeşitlenme', 'özgün olma' gibi kavramlarla onlarla çatışması kaçınılmaz olan 'standartlaşma', 'denetlenebilir olma' ve 'üretimle yönelik tipleşme' kavramları bir araya getirilmeye çalışılıyor. Bilişim teknolojisi bu çatışma ve çelişkiyi çözmek için "şablon" adı verilen bildik bir gereci, yeniden işlevselleştiriyor; daha "özgürce kullanılabilir ve kişiselleştirilebilir" gibi görünen "yeni bir şablon" kavramı yaratıyor.

Aslında tüm bu ifade edilenlerin ışığından giderek gerek gündelik yaşamda, gerekse mimarlık eylem alanında hem Türkiye sınırları içinde hem de küresel düzeyde zaman zaman birbiri ile çelişen, zaman zaman da birbiri ile örtüşen şablonları dayatma çabaları, aslında şablonların dışına da çıkmayı vurgulayan ve bu ekseninde yeni önerileri tartışmaya açan bir bakışın da var olduğunu ortaya koymaktadır.

2. Bienalin de mekanları; Cumhuriyet Meydanı, Karaalioğlu Parkı, Yat Limanı, Kale Kapısı, Cam Piramit, Alışveriş Merkezleri, Oteller biçiminde yine kentin çeşitli yerlerine dağılmıştır.

2015 yılındaki 3. Bienalin manifestosu da şu şekilde olmuştur:

"İçinde olduğumuz ve giderek ivmelenen teknolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel dönüşümler, bu dönü-

şümlere bağlı olarak değişen öncelikler, yaşamın pek çok alanını olduğu gibi mimarlığı da doğrudan ve çok boyutlu olarak etkiliyor.

Özellikle Türkiye gibi kentleşme sürecini tamamlamamış, kentsel yapı stoğu içinde ciddi bir yenileme talebi ve baskısı olan ülkelerde bu dönüşüm daha belirgin biçimde hissediliyor; mimarlığın üretim ve tüketim biçimlerinde gözlenen değişikliklerin yanı sıra disiplinler, sınırlar da yeni ve farklı anlamlar kazanıyor.

Bu sınır ve anlam değişikliklerini, bunların gerekçesini oluşturan bağlam içinde anlamak, mimarlığın ve onun temsili ortamı olan yapılar, kentler için yaşamsal bir önem taşıyor.

Bu tartışmanın önceliği içinde, Mimarlar Odası Antalya Şubesi, iki dönemdir sürdürmekte olduğu Uluslararası Bienal etkinliği çerçevesinde, 2015 yılının temasını "Mimarlıkta Geleceği Düşünmek" olarak belirlemiştir.3. Bienalin de Başkanlığı'nı Abdi Güzer, Küratörlüğü'nü Tansel Korkmaz üstlenmiştir.

Bu çerçeve, dönüşümlerin merkezindeki bağlamsal sorunlardan Mimarlık disiplininin önceliklerine, yapı çevrenin fiziksel durumunun değerlendirilmesinden kültürel ortam içinde oluşan önceliklere kadar çok sayıda alt başlık ve tartışmayı bir arada içeren, akademisyenlerden sanatçılara, politikacıardan mimarlara farklı paydaş gruplarını ilgilendiren bir zemini temsil etmektedir.

Bu paydaşların her birinin kendi alanlarının öncelikleri içinde geleceğe yönelik sorun ve çözüm önceliklerini paylaşmaları, tartışmaların ve etkinliklerin sonunda bir yol haritasından çok tartışma önceliklerinin belirlenmesi beklenmektedir.

Nilüfer Kozikoğlu (Hücrese)
https://galeri3.arkitera.com/var/albums/Haber/2013/09/16/antalya/IMG_0302.JPG.jpeg

Salon Architects (Açık Büfe) https://galeri3.arkitera.com/var/albums/Haber/2013/09/16/antalya/IMG_0187.JPG.jpeg
https://galeri3.arkitera.com/var/albums/Haber/2013/09/16/antalya/IMG_0215.JPG.jpeg

Bu anlamda “geleceği düşünmek” teması, bienal etkinliği ile sınırlı olmayan, sürdürülebilir bir tema olarak ele alınacaktır, temanın tabii ki üzerine bastığı en önemli konulardan bir tanesi de mimarın giderek biçimlendirilmesinde etkin rol oynayan iklim krizidir.

Bu Bienalin mekanları da; Karaalioğlu Parkı, Kaleiçi-Hesapçı sokak-Yenikapı Gavur Hamamı, Oteller olarak seçilmiştir.

2017 yılında dördüncüsü düzenlenen Bienalin teması da Süreklilik olarak belirlenmiştir. Bu Bienalin Başkanlığını da Abdi Güzer yapmış, Küratörlüğünü Ebru Erdönmez ve Alişan Çırakoğlu yürütmüşlerdir.

4. Bienalin Manifestosu’da şu biçimdedir:

Küreselleşme süreci, mekanı tüm ölçeklerinde bir tüketim nesnesine dönüştürmekte ve mimarlığın tarihsel çerçevesini oluşturan iklim, gelenek, topografya, aidiyet gibi kavramlar ile tarih boyunca var olmuş “süreklilikleri” zorunluluk olmaktan çıkarmaktadır.

Söz konusu sürekliliğin arayışı içerisinde, kavram aynı zamanda, birbirinden kopukmuş gibi görünen coğrafyalar arasındaki tarihsel bağların mekan üzerinden okunması ve karşılaştırmalı bir mimarlık tarihinin yazımında da anahtar bir role sahiptir.

Bienale ev sahipliği yapan Akdeniz coğrafyası, söz konusu “sürekliliklerin” gelecekte yeniden üretilmesi için önemli bir bilgi kaynağı ve etkileşim ortamıdır. Akdeniz, doğa ile insan arasındaki arayüzü oluşturan mimarlığın sadece teknik-mesleki bir mesele değil, varoluşumuz ile ilgili kültürel bir mesele olduğunu tarih boyunca açık bir şekilde sergilemiştir.

Günümüzün moda kavramları haline gelen “ekoloji” ve “sürdürülebilirlik”, mimarlığı salt teknolojik do-

natılara indirgemesine karşın, eleştirel bir bakış ile mimari tasarımda yapım geleneklerini çağdaş teknolojiler ile bütünleştirebilen alternatif yolların arayışı, “süreklilik” teması kapsamında sorgulanması beklenen önemli bir konudur.

Bu Bienalin mekanları da Karaalioğlu Parkı, Yat Limanı, Kaleiçi, Oteller olarak belirlenmiş ve işler bu alanlarda yer almışlardır.

Düzenlenen bu dört Bienalde yapılan işlerin yanı sıra, davetli konuşmacılar olmuş, Kent ve Mimarlık başlığında paneller, toplantılar, öğrenci atölyeleri ve sergileri düzenlenmiş Mimarlık sergileri ve yarışmalar yapılmıştır. Bu aktivitelerin pek çoğu Antalya Mimarlar Odası Mekanları başta olmak üzere; kentin çeşitli yerlerinde ve sözü edilen mekanlarda gerçekleştirilmiştir.

2017 yılında yapılan 4 Bienalin ardından önce ülkenin yaşadığı politik olaylar ve arkasından bütün dünyayı etkileyen Pandemi süreci bu etkinliğin düzenlenebilmesini olanaksız hale getirmiştir.

2024 yılında Antalya Mimarlar Odası Başkanı Hasan Çerçi öncülüğünde bilim kurulu toplanarak Antalya Mimarlık Bienalini yeniden canlandırmaya karar vermiş, bu Bienali de bir ara Bienal düşünerek 4.5

Fulya ÖZSEL AKİPEK, Tuğrul YAZAR, Aşlı AYDIN, Elif SOYLU, Tunç ŞEYMAN, Alara LÜKÜS, Burak GÜNEY, Tufan İŞCAN
(Komün Aksiyon Bahçeler)
<https://iaba.com.tr/wp-content/uploads/2025/05/3757.jpg>

Yaşar Adnan ADANALI, Selin YAZICI -
(Mahalleler Birliği Mücadele Haritası)
https://youtu.be/p2h7_FuxSOE

olarak adlandırmış, tema olarak da “Arada” temasına karar verilmiştir. Bu Bienalin de Başkanlığı’nı Abdi Güzer, Küratörlüğünü de Lale Özgenel, Elvan Hazal Türkyılmaz Bilgiç üstlenmişlerdir. Bienalin Küratöryal metni de şu biçimdedir:

IABA 2025’in temasını “Arada – Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent” olarak belirledik. Bu buluşmayı, durdurulanların hatırlatıcısı ve yenilenmiş bir normale geçişin ifadesi olarak kurguluyoruz. IABA 4.5 tanımlaması, geçmiş ve gelecek pratikler arasında bir geçiş sürecini simgeliyor; pandeminin günlük yaşam, mimarlık ve kent üzerinde yarattığı, birçoğu kalıcı hale gelmiş veya farklı boyutlar kazanmış dönüşümleri yansıtıyor. Dolayısıyla arada kalma/arada olma durumuna atıfta bulunuyor.

IABA 4.5 teması Arada, alışılmış ile bilinmeyen, beklenen ile öngörülemeyen arasında olmanın getirdiği gerilimler ve karmaşıklıktan ilham alıyor. “Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent Nereye Evriliyor?” Çerçeve sorusu üzerinden eşiksel alanları, konuları ve durumları keşfetmeyi amaçlıyor.

Bu bağlamda, bienal; yapılı çevreyi şekillendiren dinamikleri gözlemlemek, sorgulamak, eleştirmek ve yorumlamak için kritik bir zemin sunarak yapay zekâ, dijitalleşme, hegemonik teknoloji, göç ve yerinden edilme, çatışma ve savaş, iklim krizi, çevresel aciliyet, gıda güvenliği ve erişimi, sürdürülebilir yaşam, sosyal ve mekansal adalet, kültürel erozyon, kent kimliği, sağlık, güvenlik, toplum ve çağdaş kent mekanı gibi küresel ve yerel ölçekli meseleleri ele almayı hedefliyor.

Arada teması, çok katmanlı yorumlara ve farklı perspektiflere olanak tanıyarak yeni fikirlerin, eleştirel tartışmaların ve yaratıcı keşiflerin çıkış noktası olmayı amaçlıyor. Katılımcılardan bu anlamda, arada olma hâlini bir uzlaşma ve müzakere alanı, yaratıcı bir üretim zemini ve karşıtlıklar arasında yeni ilişkilerin keşfedileceği bir ortam olarak ele almaları bekleniyor.

Bienaldeki tartışmaların ve üretimlerin tematik konuların yanı sıra şu soruları da ele alabileceğini öngörüyoruz:

- Arada olma, zıtlıkların ortak zemin bulduğu bir uzlaşma alanı olabilir mi?
- Aradalık, mimarlık ve kentsel üretim için yeni modeller yaratabilir mi?
- Yerel ve küresel, doğal ve yapay, geleneksel ve yenilik gibi karşıt ilişkiler nasıl yeniden tanımlanabilir?
- Küresel iklim krizi, mimarlık ve kentlerin birlikte var olma biçimini nasıl şekillendiriyor?
- Mimarlık, aşırı tüketim ve üretim döngülerini nasıl yavaşlatabilir?
- Geleneksel karşıtlıkların ötesinde, mimarlar, plancılar ve tasarımcılar olarak hangi yeni temaları ele almalıyız?
- Mimarlık, acil sosyal ve ekonomik krizlere çözüm üretmek için disiplinler ve ulusal sınırları nasıl aşabilir?

Fulya Özsel Akipek, Tuğrul Yazar-(Komün-aksiyon Duvarlar)
https://iaba.com.tr/wp-content/uploads/2025/05/pot2_d.jpg-1-370x370.jpeg

(Nilüfer Kozikoğlu ve ekibi –(alveOsis: Animat)
<https://iaba.com.tr/wp-content/uploads/2025/05/alveosis.jpg-1.jpeg>

Arada teması aslında bir yandan “ bu zaman aralığında ne olup bitti” bunu hatırlatan bir içerik olarak ta okunabilir.

Bu Bienalin mekanlarının en önemlisi de müthiş bir Endüstriyel Miras olan Pil Fabrikası ve çevresidir.

Pil Fabrikası gerek yerleştirmeler, gerek workshoplar, gerekse küçük toplantılar için tam anlamıyla çok ilham verici bir alan, bunun dışındaki diğer mekanlar ise; Mimar Sinan Kongre Merkezi, Kaleiçi ve bazı müelliflerin seçeceği kentteki açık alanlardır.

https://youtu.be/p2h7_FuxSOE

Bu Bienalde ise; yerli ve yabancı mimarların davetli işleri, açık çağrı ile seçilen eserler, deneysel çalışmalar izleyicilere oldukça zengin bir içerik sunacak, bunların yanısıra yine davetli konuşmacılar, sergiler, paneller gibi etkinlikler bulunacaktır. Bienalin en önemli etkinliklerinden biri de; Bienalin ilk Başka-

nı ve bu konudaki emekleri çok olan Zekai Görgülü anısına yapılan Mimarlık Öğrencileri yarışması, bu yarışmanın sonuç ürünleri ve ödül töreni de etkinlik takviminde yer alacak.

Geriye dönüp tüm Bienallere bir yeniden bakıldığında; 2011 yılından günümüze 14 yılı güzel ortaya koyan temalar da anlamlı bir seçki ortaya koymakta. “Kesişme, Şablon, Mimarlıkta Geleceği Düşünmek, Süreklilik, Arada” bu temalar Antalya Mimarlık Bienalinin arka arkaya odaklandığı konuları da özetlemekte, Mimarlık alanının düşünce ve endişelerini gündeme taşımaktadır. Kültürlerin kesişmesinden yola çıkarak, Mimarlıkta aynılışmayı vurgulayan Şablon, sonrasında da mesleğin ve her şeyin gelecek endişelerini irdeleyen Geleceği Düşünmek ve Süreklilik, son olarak ta tam günümüzü aktaran Arada, yani arada kalmışlık.

İçerik ve izleyici açısından da bu Bienallerde; gerçekten ilgi ile izlenen dolu dolu işlerin ve toplantıların yer aldığı büyük emeklerle oluşturulmuş bir birikim gözlenmektedir. Geleceğe bakışımız ise; Antalya Bienalinin daha uluslararası platformda yer aldığı, aynı zamanda Antalya'nın farklı bir markası olarak büyüyen, Mimarların da kendilerini özgürce analatabildikleri bir ortama dönüşmesi arzusudur.

https://iaba.com.tr/wp-content/uploads/2025/06/INBETWEN_40-scaled.jpg

IABA 2025 Bağlamında Mimarlığın “Arada Olma / Arada Kalma” Durumları Üzerine Düşünceler

Prof.Dr. Kemal Reha KAVAS

Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi

Giriş:

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali'nin (IABA 2025) teması “Arada – Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent” olarak belirlendi. Mimarlık bağlamında “arada kalma/arada olma” durumlarının sorgulandığı bienalde “alışılmış - bilinmeyen, beklenen – öngörülemez” arasında olmanın ürettiği gerilimler ve karmaşıklıklar ilham kaynağı olarak görülebilir. “Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent Nereye Evriliyor?” sorusu üzerinden “eşik” niteliği taşıyan alanların, konuların ve durumların keşfedilmesi amaçlanıyor. Bienalin küratoryal metninde temel hedef “yapılı çevreyi şekillendiren dinamikleri gözlemlemek, sorgulamak, eleştirmek ve yorumlamak için kritik bir zemin sunarak toplum ve çağdaş kent mekanı gibi küresel ve yerel ölçekli meseleleri ele almak” olarak tanımlanıyor.

Mimarlık ve kent bağlamındaki kuramsal tartışmaların sözlü ve görsel aktarımlar, etkileşimler ve somut tasarım ürünleri üzerinden hem meslek insanları hem de toplumun geneli ile paylaşılmasını sağlayan bienaller, günlük yaşamın hızı ve telaşından sıyrılarak mesleğe, kentlerimize ve toplumumuza eleştirel bir göz ile bakabilmek için önemli fırsatlar sunar. Başlangıcını yaptığı 2011'den itibaren IABA da Antalya için son derece değerli olan bu nitelikte bir etkileşim ortamını üretebilmektedir. Mimarlık mesleği ile ilgili eksik veya hatalı bilgilerin toplumumuzun en eğitilmiş kesimlerinde bile sıklıkla gözlenmesi sebebiyle bienal, her şeyden önce mesleğe ilişkin toplumsal ölçekli bir bilgilendirmeyi sağlamaktadır.

Amaç ve Kapsam:

Bu yazı da bienale katkı sağlayan tüm katılımcılara ve etkinlikleri izleyecek tüm misafirlere, özellikle de geleceğin mimarları olan öğrencilerimize bir düşünme zemini oluşturmayı hedeflemekte, bienalin ve temasının toplumun bütün kesimleri açısından taşıdığı anlamları farklı boyutlarıyla açıklamayı denemektedir.

Bienal'in açıklayıcı metninde değinilen “çok katmanlı yorumlara ve farklı perspektiflere olanak tanımak” ve “karşıtlıklar arasında yeni ilişkileri keşfetmek” bienalin izleyicileri açısından heyecan verici deneyimler vadediyor. Bu yazının hedefi de sadece mi-

marlık öğrencilerine değil aynı zamanda toplumun farklı kesimlerine mimarlığın “arada olma / kalma” halleri üzerine bir düşünce zemini sunmaktır. Öncelikle mimarlık kavramının kendisinde var olduğunu düşündüğüm “arada olma” halini gündeme getirerek mimarlık açısından “arada” olmayı üç çerçevede açıklamayı deneyeceğim. İlk olarak mimarlığın kendisinin “arada” olma halini mesleki aradalık olarak açmaya çalışacağım. İkinci olarak, bir toplumsal aktör olarak mimarın düşünürken “arada” olma halini düşünsel aradalık olarak ele alacağım. Son olarak da hem bu mesleki zeminden hem de mimarlığa sahne olan kentsel ortandan kaynaklanan “aradalıkların” olası mekansal karşılıklarını yorumlamaya çalışacağım.

1. Mesleki Aradalık:

Öncelikle, “arada olma / arada kalma” durumlarının genel olarak olumsuz bir çağrışım yaptığını hatırlatmak gerekir. Arada kalmak yerine belirgin bir pozisyona sahip olmak, tanımlı bir sınıfta, kategoride yer almak daha konforludur. Kazara da olsa arada kalmış bulunan kişi hemen kararlı bir pozisyona geçmeye çabalamalıdır. Zaten, günlük yaşamda “arada kaldım” ifadesi de kararsızlıktan kaynaklanan tedirginlik, rahatsızlık anlarında kullanılır. Aydınlanma Dönemi ve Endüstri devriminden itibaren hâkim olan akılcı (rasyonel) düşünce, olguları farklı kategorilere ayırarak sınıflandırmayı esas alır. Bu sınıflandırma yaklaşımı, ikili karşıtlıkların veya zıt kutupların varlığına dayanır. Siyah – beyaz, iyi – kötü gibi karşıtlıklardan başlatılabilecek bu kutuplaşma sonsuz çeşitlemeye sahiptir. Bu düşünce sisteminde “arada” kalmak, istenen bir durum değildir. Doğadaki her canlı veya cansız varlık veya mesleki yaşamdaki her bir disiplin kendisine ayrılan sınıfa dahil olmalı, belirli bir şemsiye altında gruplanmalıdır. Örneğin bilimsel disiplinler ve onlarla bağlantılı mesleki alanların her biri fen bilimleri, sosyal bilimler ve güzel sanatlar gibi büyük kategorilerden birine dahil olmalıdır. Mimarlık ise bu çerçeveye oturmaz çünkü doğası itibarı ile “arada”dır.

Modern çağda bilimlerin, disiplinlerin ve mesleklerin sınıflandırmasında konuları, bilgi üretim biçimleri ve kullandıkları yöntemlerdeki farklılıklar sebebiyle “sosyal bilimler”, “fen bilimleri”, “güzel sanatlar” gibi alanlar birbirinden ayrılarak gelişmiştir.

Tüm sınıflandırmalar bu kategorilere uyum sağlamıştır. Tarihin büyük bir kısmında mimarlık, anonim yapı ustasının faaliyet alanına karşılık gelirken, Rönesans döneminde mimar bir sanatçı olarak bireysel kimliğiyle ortaya çıkmıştır. Rönesans döneminde mimarlık, resim ve heykelin yanında plastik sanatların üç temel alanından biri olarak görüldü. Mimari faaliyet gösteren Rönesans sanatçıları, aynı zamanda diğer sanat dallarında ve hatta günümüzün bilimsel dallarına karşılık gelen konularda bile yetkindiler fakat bilginin genişlemesi ve uzmanlaşma sonucunda mimarlığın yeni sınıflandırmalara girdiği gözlenir. Endüstri devrimiyle birlikte yeni malzeme ve tekniklerin, yeni işlevlerin gündeme gelmesi bir plastik sanat olarak görülen mimarlığın geleneksel sınırlarını zorladı. Bilim ve teknoloji yeni gündem maddeleri haline geldi. 20. Yüzyıl başında mimarlıkta etkin olan modern hareket “sanatçı – mühendis” karşıtlığı üzerinden tasarım alanında “mühendis” figürünün etkisini arttırdı. Bu etki, günümüzde de sürmekte, mimarlık sanattan daha çok teknik bir disiplin olarak görülmektedir. Sonuç itibarıyla günümüzde mimarlığın ne olduğu ve mimarın ne yaptığı konusunda ciddi bir toplumsal bilgi eksikliği hissedilmektedir. Sanatçıların gözünden mühendis, mühendislerin gözünden sanatçı gibi görünen mimar tam anlamıyla bir “ara” konumdadır. Ne var ki, bu “arada olma / arada kalma” halini olumsuz anlamda bir kararsızlık gibi görmemek gerekir. Mimarlık açısından “arada olmak veya arada kalmak”, onu farklı disiplinler ile etkileşime geçmeye ve onlardan farklı şekillerde beslenmeye sevk eden üretken bir konumdur. Aslında mimarlık “arada olmayı” ve “arada kalmayı” sürdürdürebildiği ölçüde başarılı olabilir.

2. Düşünsel Aradalık:

Yukarıda işaret edilen bu üretken “ara” konumun izleri mimarlığa dair bilinen ilk kuramsal metne kadar takip edilebilir. Romalı mimar Vitruvius, yaklaşık 2.000 yıl önce kaleme aldığı “Mimarlık Üzerine On Kitap”¹ adlı eserinde işlevsellik, sağlamlık ve güzelliği doğru mimarlık için gerekli standartlar olarak belirlerken mimarlığın “ara” konumunu da vurgulamıştır. Söz konusu “ara” konumda bulunan mimar düşünürken hem fen bilimlerinin hem sosyal bilimlerin hem de güzel sanatların sahasına girer. İşlevselliği sağlamanın yolu toplumu tanımaktan geçtiğine göre sosyal bilimlere dair bilgi gerekir. Sağlamlık ise fen bilimleri alanındaki nicel standartların tanınmasıyla mümkündür. Güzellik, mimarlığın geleneksel olarak ilişkili olduğu güzel sanatlar ile bağını hatırlatır. Bu standartlar arasında dengeli bir etkileşim modelini

kurabilen mimarlık başarılı olur fakat dengenin bozulması mimarlığın niteliğini olumsuz yönlerde etkiler. Sanatsal değer taşımayan “sağlam” bir yapı inşa etmek mümkün olsa da buna mimarlık denemez. Bu örneğin tersinin de mimarlık olamayacağı açıktır. Ek olarak, söz konusu iki standardı sağlayıp işlevsel olmayan bir yapı da mimarlık değildir. O halde, mimar düşünürken de dengeli bir şekilde “arada olmalı ve arada kalmalıdır.” Aynı durumu başka bir meslek için düşünmek mümkün görünmemektedir.

Daha önce değinilen “sanatçı – mühendis” karşıtlığı da bu düşünsel “arada kalmışlığın” bir boyutudur. Öznelliği ve nesnelliği temsil eden bu karşıt karakterler “arasında” devinen mimarlar nasıl düşünür ve tasarlar? Yapay zeka v.b. güncel gelişmeler ile birlikte tasarımda da karar verme süreçlerinin nesnel ve sistematik hale geldiği düşünülebilir fakat bu süreçlerde özgün fikirlere ve yorumlara yer var mıdır? Mimarlık, hizmet sektörünün bir dalı olarak işverenin mekansal ihtiyaçlarına cevap verir. Bu ihtiyaçlar tasarım sürecinin girdisi olarak görüldüğünde çıktıya nesnel bir sistem ile varmak mümkün müdür? Tabii ki bu karar destek sistemleri her geçen gün gelişmektedir. Örneğin, ergonomik açıdan en doğru merdiveni tasarlamamanın veya en doğru akustik çözümleri sunan bir konser salonu tasarlamamanın nicel bilgileri mevcuttur. Fakat halen mimarın özgün kimliğine, yorumuna yer bırakan, tüm nicel bilgiler ile son ürünün “arasında” da bir boşluk vardır. Mimara özgü düşünce bu boşluğu doldurmalıdır.

3. Mekansal Aradalık:

Mimarlık kent içerisinde var olur. Kentlerde birçok karşıt kavramı bir arada düşünebiliriz. Antalya için düşündüğümüzde ilk akla gelen zıt kutuplar, deniz – kara, dağ – ova, kentsel – kırsal, Akdeniz iklimi – kara iklimi, küresel – yerel olabilir.

Akdeniz üzerine eserleriyle tanınan 20. Yüzyılın ünlü tarihçisi Fernand Braudel, Akdeniz coğrafyasını tanımlayan doğal verileri kıyı çizgisi ile sınırlandırmaz çünkü bu coğrafyanın kıyılar ile olduğu kadar dağlar ile de çevrili olduğunu düşünür². Toros Dağları’nın kıyı çizgisine paralel olarak uzandığı Antalya’da da Akdeniz’e özgü coğrafya kıyı ile dağların “arasında” oluşur. Yaşam alanlarının sınırlarını çizen bu iki doğal veri arasındaki mesafeler de değişkenlik gösterir. Antik dönemde Pamfilya olarak anılan il merkezinin doğusunda bu mesafe büyüyerek geniş ovalar üretirken batı yönündeki Likya’da bazen dağların doğrudan deniz ile buluşmalarına şahitlik ederiz. Bu durum, 600 kilometre civarında uzun bir kıyı hattına

sahip Antalya'nın doğal yapısına ve yerleşim merkezlerine etkileyici bir dinamizm kazandırır.

Ani rakım değişimlerine sebep olan bu doğal yapıda Yörükler yüzyıllarca kışlak ile yaylakların "arasında" hareket halinde bir yaşam sürmüşlerdir. Hayvancılık ile yaşamını sürdüren bu toplulukların mevsim değişimleriyle birlikte gelişen konar-göçer hareketliliği temel yaşamsal sorunlara çözümler üretmiştir. Kıyı ile dağları bağlayan güzergahlarda kışın, güzün ve yazın konaklanan alanlara karşılık gelen kışlak, güzlek ve yayla "arada" olmanın mekansallaşmalarıdır. Günümüzde bu kültür neredeyse yok olsa da, iklimsel koşullar nedeniyle kentlilerin yaz aylarında yaylalara doğru hareketliliği bu kez çağdaş ulaşım olanaklarıyla devam etmektedir. Artan nüfus ile birlikte bu durumun özellikle eski yaylaların doğal dokusundaki olumsuz etkileri göz önüne almak gerekir.

Ayrıca, her kent bağlamında düşünülebileceği gibi, kırsal ile kentsel nitelermeleri kavramsal karşıtlıklar oluştursalar da bunları birbirlerinden ayrı varlıklar olarak düşünmek doğru olmaz. Geleneksel üretim ortamlarının kaybolduğu ve genel olarak tüketim odaklarına dönüşen kentler her zaman kırsal üretime bağımlılık göstermiştir. Antalya ilinde yerleşim merkezleri çevresindeki yoğun tarımsal üretimin katkıları il sınırlarının çok ötesinde ulusal ve uluslararası ölçeklere ulaşmıştır. Dolayısıyla Antalya'da mimarlığı ve kenti düşünürken kıyı hatlarıyla sınırlı kalmamak bu hattın gerisinde Toroslar'ın ürettiği bu zengin coğrafi çeşitliliğin de mutlaka farkında olmak gerekir.

Şekil 1. El Lissitzky, Otoportre, 1924 (moma.org): Mesleki ve düşünsel aradılığı temsil eden Modern Hareket içerisindeki "sanatçı - mühendis" gerilimini örneklendiren kolaj çalışmasında Rus tasarımcı El Lissitzky (1890-1941) milimetrik kağıt ve pergel gibi teknik çizim araçlarının nesnellğine karşı olarak öznelliği anımsatan otoportresi ve elinin görüntüsünü çakıştırmaktadır.

Kent bağlamında dikkat çekici "arada olma / arada kalma" durumları da hızlı nüfus artışına bağlı olarak gelişebilmektedir. Antalya, özellikle geçen yarım yüzyıllık süreçte hem ülkemizin hem de dünyanın farklı bölgelerinden yoğun şekilde göç almış ve nüfusu hızlı bir artış göstermiştir. Antalya'nın yeni sakinlerinin geldikleri yerler ile şimdiki konumlarına göre "aradılıkları" üzerinde düşünmeye değerdir. Söz konusu "arada olma / kalma" durumları mimarlık ve kentte ne tür mekansal karşılıklara sahiptir? İnsanlık tarihi boyunca yerleşime sahne olan bu çok katmanlı kentin tarihsel, kültürel ve doğal zenginlikleri hakkındaki farkındalık hangi düzeydedir? Mimarlık ve kent üzerine düşünürken, bu alanda tartışmalar ve çözümler üretirken bu önemli soruları dikkate almak gerekir.

Sonuç:

Yukarıda değinilen "arada olma / arada kalma" hallerinin bazıları evrensel düzeyde geçerliyen bir kısmının da bienalin gerçekleştiği Antalya'ya özgü olduğu görülebilir. Söz konusu durumlar mimarlığın ve kentlerin geçmişinde var olduğu gibi gelecekte de sürecektir. Bienal, burada örneği verilen türde soruları 2025 yılının Antalya kentinden hareket ile evrensel ölçeğe varan bir dizgede düşünmek ve tartışmak için olanaklar sağlamaktadır. Bu yazıda zengin çeşitlilikte yorumlara açık olan "arada" temasını mimarlık ve kent bağlamında tartışabileceğimiz bazı konulara kısaca değinilmiştir. Temanın mesleki, düşünsel ve mekansal karşılıklarının bu tür açılımlar üzerinden düşünülmesi bienalin toplumsal katkılarını güçlendirecektir.

Şekil 2. Mekansal aradılığa örnek olarak Konyaaltı'na doğru bakışta karakteristik bir Antalya silüeti: Antalya'da kentsel mekan, Akdeniz'e özgü temel doğal veriler olan kıyı ile dağların "arasında" oluşur.

1- Vitruvius, M. (2021) Mimarlık Üzerine On Kitap, çev.: S. Güven, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, Ankara.

2- Braudel, F. (2015). Akdeniz: Tarih, Mekan, İnsanlar ve Miras, çev.: A. Derman, Metis Yayınları, İstanbul.

Aradlığın Deney Alanı: IABA 4.5

Elvan Hazal Türkyılmaz BİLGİÇ - Yüksek Mimar

Bildiğimiz düzen çoktan çözüldü, yenisi ise hâlâ şekillenmedi.

Artık dünyanın neresinde yaşadığımızdan bağımsız olarak; iklim krizi, savaşlar, göçler, toplumsal eşitsizlikler karşısında artık herkesin ortak deneyimi belirsizlik ve değişkenlik. Bu durum, yalnızca bir geçiş ya da kriz değil; Zygmunt Bauman (2000)'in "akışkan modernite" kavramıyla tarif ettiği gibi, katı olanın çözüldüğü ve belirsizliklerin süreklilik kazandığı çağımızın kalıcı halidir; şimdinin ve hatta geleceğin ta kendisi.

Esasen değişimin tek değişmez olduğu fikrini Herakleitos'un "panta rhei" (her şey akar) ilkesine kadar geriye götürmek mümkün. Ancak, içinde bulunduğumuz yüzyılda bu durum peş peşe yaşanan küresel krizler, pandemi, ekonomik dalgalanmalar, siyasi belirsizlikler ile daha görünür hale geldi. Belki de bunların arasında pandemi deneyimi en dikkat çekici ve dönüştürücü etkisi en fazla olanıydı. Çünkü, pandemi belirsizlik ve kesintileri eş zamanlı ve küresel ölçekte görünür kıldı; askıya alınan hayatlar, ertelenen etkinlikler, kesintiye uğrayan süreçler süreksizliğin artık olağan bir durum olduğunu hepimize deneyimletti. Artık geleceği öngörmeye çalışmak yerine, kırılmaların ve beklenmedik olanın içinde yaşamayı ve üretmeyi deniyoruz.

Kesintiler Çağında Mimarlık

Geleceği kurgulayan bir disiplin olarak mimarlık da bu belirsizlik durumundan muaf değil. Mimar ve kuramcı Jeremy Till, aslında en başından beri mimarlığın, çevresel koşullar, toplumsal dinamikler ve beklenmedik olaylar gibi gerçek dünya etkenlerinin etkisinde, sürekli belirsizlik ve olasılıklar tarafından sarsılmakta olduğunu savunur. Architecture Depends adlı çalışmasında, bu etkinin yeni olmadığını, mimarlığın uzun zamandır iddia edilen o mutlak kontrol ve özerkliğe aslında hiçbir zaman sahip olmadığını vurgular. (Till, 2009) Dolayısıyla Till'in 2009 yılında sözünü ettiği bu bağımlılıklar mimarlık için yeni bir durum değil, bugün yalnızca daha görünür ve kaçınılmaz bir gerçeklik haline gelmiş durumda.

Geleneksel olarak kesinlikler üretmeye, sorunlara

net çözümler sunmaya alışmış bir disiplinin belirsizliklerle başa çıkmaya ve ihtimalleri çoğaltmaya yönelmesi de biz mimarlar için tanıdık bir durum. 20. Yüzyıl'da mimarlığın düşünsel arka planını oluşturan ütopyalar bu açıdan değerli bir tarihsel ipucu olarak okunabilir. 20. Yüzyıl ütopyaları bir yandan belirsiz-

Cité Industrielle (Tony Garnier, 1901-1917)

lik karşısında üretici yanıtlar üretmiş, yeni ihtimaller açmış; öte yandan kendi içlerinde de katı ve kesin çözümlerden esnek ve geçici modellere doğru evrilmişlerdir. Başlangıçta Le Corbusier'nin Ville Radieuse'undaki rasyonel şemalar ya da Tony Garnier'nin Cité Industrielle net işlev ayrımları kesinlik iddiasını yansıtırken, zamanla Archigram'ın hareketli kentleri - Plug-In City, Walking City- ve Metabolistlerin modüler yapıları - Nakagin Capsule Tower, Marine City- gibi yaklaşımlar esneklik, geçicilik ve değişkenliğe vurgu yaparak tamamlanmış bir gelecek hayalinden olasılıklara dayalı ve esnek modellere geçişi ön plana çıkarmıştır.

Benzer şekilde, mimarlık tarihine baktığımızda, büyük kırılma dönemlerinin yeni akımları ve eğilimleri de beraberinde getirdiğini görürüz. Örneğin I. Dünya Savaşı sonrası toplumsal dönüşüm ve makineleşme, savaş öncesinde temelleri atılmış olan modern mimarlığın 1920'lerde hızla yükselmesine; II. Dünya Savaşı sonrasındaki yeniden yapılanma ihtiyacı ise 'uluslararası üslup' adıyla küresel ölçekte yaygınlaşmasına zemin hazırladı. 1970'lerin petrol krizi, mimarlıkta ekolojik duyarlılığı gündeme taşıdı. 2008

Marine City (Kenzō Tange, 1960)

küresel mali krizi, düşük bütçelerle yaratıcı olmayı ve sosyal odaklı tasarımı ön plana çıkardı. Bugünün sürekli kriz hali ise, belki farkında olmadan, adını bizden sonrakilerin koyacağı yeni bir mimarlık paradigmasını şekillendiriyor.

Öyleyse mesele, kesintileri ve kırılmaları yalnızca bir kayıp değil, üretken bir zemin olarak nasıl kavramsallaştıracağımızdır. Bu bakış, bizi her kırılmadan doğan potansiyeli aramaya yönlendirir.

Villa Verde Sosyal Konut Projesi
(ELEMENTAL / Alejandro Aravena, 2013)

Arada Olmanın Potansiyeli

Sürekliliğin sekteye uğradığı her kırılma, her kesinti; iki zamanın, iki düzenin, iki durumun arasında yeni bir eşik doğurur. Bir başka deyişle, her kırılma yeni bir ara yaratır. Ara; varlıkla yokluk, düzenle kaos, bilinle bilinmeyen, eskiyle yeni arasında salınan bir mesafeyi temsil eder. Mimarlık bağlamında ara kavramı, 'boşluk' kavramıyla ilişkilendirilebilir. Mekan-sal olarak boşluk, yalnızca yapının olmadığı bir yer değil, mekanı tanımlayan ve yeni ilişkilerin kurulmasına imkân veren üretken bir alandır; olmayı ya da eksik olanı değil, henüz gerçekleşmemiş ihtimalleri işaret eder. Dolayısıyla arada var olan da işte bu boşluğun açtığı imkanlardan beslenir.

Öte yandan arada olmak çoğu zaman belirsizliği çağrıştırır; çünkü ara, henüz tamamlanmamış, yönü belirlenmemiş bir hâli temsil eder. Bhabha için ise bu belirsizlik bir eksiklik veya zaaf değil, aksine yaratıcı bir üretim alanıdır. Bhabha'nın "üçüncü mekan" kavramı (Bhabha, 1994), farklılıkların, çelişkilerin ve karşıtlıkların bulunduğu bir eşikte, yeni ve yaratıcı anlamların ortaya çıkabileceğini vurgular. Bu perspektiften bakıldığında ara kavramı yalnızca mekan-sal değil, kültürel ve toplumsal bağlamda da üretken bir alan olarak zenginleşir.

Benzer biçimde Rem Koolhaas da Delirious New York'ta Manhattan'ı, 19. Yüzyıl ortalarından itibaren insan yoğunluğunun patlaması ve yeni teknolojilerin yarattığı rastlantısal karşılaşmalar sayesinde şekillenen bir "mitik laboratuvar" olarak yorumlar (Koolhaas, 1978). Koolhaas'a göre Manhattan, düzenli planlamanın ürünü olmaktan çok, kesintiler, tesadüfler ve yoğunluk kültürünün ürettiği deneyler aracılığıyla yeni bir yaşam biçimini icat etmiştir. Bu okuma, Bhabha'nın "üçüncü mekan" kavramıyla birlikte düşünüldüğünde, mimarlığın doğa ile yapay olan, yerel ile küresel, geçmiş ile gelecek arasındaki gerilimli aralıklarda konumlandığını gösterir.

Tam da bu nedenle belirsizliklerin getirdiği aradalık, yalnızca kuramsal bir tartışma değil, günümüz mimarlık ve kent pratiklerini sorgulamak için de verimli bir çerçeve sunar—tıpkı Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali 4.5'in "Arada" teması ve "Yeni Dünya Düzeninde Mimarlık ve Kent Nereye Evriliyor?" başlığı ile işaret ettiği gibi.

Aradlığın Somutlaştığı Bir Deneyim Alanı: IABA 4.5

Diğer taraftan, IABA 4.5, 'arada' kavramını yalnızca kuramsal düzeyde tartışan değil, kendi varlığı üze-

rinden de doğrudan somutlaştıran güncel bir örnek olarak karşımıza çıkar. Gerek bienalin gerçekleştiği mekan, gerek ölçeği ve kapsama alanı, gerekse de program kurgusu ele alındığında, IABA 4.5 kendisini çok katmanlı bir 'arada' deneyimi olarak ortaya koymaktadır. Tıpkı Koolhaas'ın Manhattan'ı "mitik bir laboratuvar" olarak kavramsallaştırması gibi, IABA 4.5 de hem kuramsal hem tarihsel hem de mekansal düzeyde aradalığın nasıl okunabileceğini gösteren güncel bir laboratuvar olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla aradalık, bu bienalde bizzat mekan, program ve üretim biçimleri aracılığıyla deneyimlenen, çoğaltılan ve görünür kılınan bir süreçtir.

Bu bağlamda, 'arada' temasını bienalin kendisini hem nesne hem de özne yapan bir çerçeve olarak ele almak ve bizzat bienal deneyiminden de türeyen bir anlatı olarak farklı başlıklar üzerinden okumak mümkündür. Bu anlatıyı açmak için öncelikle Antalya Mimarlık Bienali'nin tarihsel seyrine kısaca değinmek anlamlı olacaktır.

Aradalığı Üreten Kesinti

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali (IABA), Türkiye'nin ilk ve tek uluslararası mimarlık bienali olarak 2011'den bu yana mimarlık ve kent üzerine eleştirel tartışma ve paylaşım platformu sunmakta. 2011 yılında "Kesişmeler", 2013'te "Şablon", 2015'te "Geleceği Düşünmek" ve 2017'de "Süreklilik" temaları altında gerçekleşen ve farklı kavramsal çerçevelerde mimarlık tartışmalarına alan açan ilk dört buluşmanın ardından beşinci buluşma 2019 yılında planlanmış fakat COVID-19 pandemisi nedeniyle gerçekleştirilememiş ve askıya alınmıştı.

Sekiz yıllık aranın ve altı yıllık bir gecikmenin ardından, 2024 yılı itibarıyla planlama süreci yeniden gündeme alındı. Yapılan bir dizi toplantı sonucunda, bienalin beşinci buluşmasının 2025 Nisan ayında "Arada" teması altında gerçekleştirilmesine karar verildi ve bu karar, aynı yıl düzenlenen bir basın toplantısıyla kamuoyuna duyuruldu. Ancak zaman, içinde yaşadığımız çağın ne denli öngörülemez olduğunu kısa sürede yeniden gösterdi.

Gelinen noktada, küresel ve yerel dinamiklerin gölgesinde bienal bir kez daha ileri bir tarihe, 2025 yılının Kasım ayına ertelendi. Bu tekrar eden erteleme, yalnızca programın değişmesi değil; aynı zamanda bienali kendi kavramsal çerçevesi olan 'arada' temasını üreten koşulların doğrudan içine yerleştirdi. Böylelikle bienal, yine ironik bir biçimde, bu koşulların hem nesnesi hem de güçlü bir tanığı hâline gelmiş oldu.

İronik ve hatta trajikomik bir açıdan değerlendirildiğinde, önce 'geleceği düşünmek' çağrısı yapan, ardından 'süreklilik' vurgusuyla devam eden bir bienalin, tam da bu iki temadan hemen sonra hem geleceği belirsizleştirdi hem de kendi sürekliliğini kaybetti. Daha geniş bir perspektiften bakıldığında bu kesintiyi, yalnızca küresel bir sağlık krizinin sonucu olarak değil; ekonomik, politik ve toplumsal düzeyde çok daha geniş bir kırılma alanının parçası olarak okumak gerekir. Nitekim, beşinci buluşmanın planlama çalışmalarının pandemi sonrası 'yeni normal'e alıştığımız bir dönemde değil de 2024 yılına kadar sarkmış olması da bu belirsiz ve öngörülemez atmosferin sürekliliğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu durum aynı zamanda ekonomik krizler, politik gerilimler ve belirsizlikler çağında mimarlık dahil birçok disiplinin kırılma alanlarına da işaret etmektedir.

4 ve 5 Arasında: Aradalığın Sayısal İfadesi

Bienalin beşinci buluşmasının doğrudan "5" yerine "4.5" olarak numaralandırılması aslında, ilk basın toplantısından sonraki erteleme sürecinden çok önce, 2024 yılında yapılan ilk toplantılarda yürütücü ekip tarafından bir karardı. Bu tercih, izleyiciye yönelik dikkat çekici bir kelime oyunu olmaktan ziyade; beşinci buluşmanın diğer buluşmalar arasındaki hem zamansal hem de niteliksel konumunu, başka bir deyişle 'arada' olma hâlini, görünür kılmayı amaçlayan bilinçli bir jestti.

Bu nedenle bienal ismindeki "4.5" ifadesi yalnızca bir sıra numarası değil; tamamlanmamışlık, kesintiye uğramışlık, geçicilik ve bir tür eşik haliyle birlikte düşünülmelidir. Çünkü Uluslararası Antalya Mimarlık Bienalinin beşinci buluşması, sürekliliği beklenmedik biçimde kesintiye uğrayan bir sürecin, yine aynı belirsizlikler içerisinde atılmaya çalışılan bir tür ara adımdır. Bir yandan, yarım kalan beşinci buluşmaya işaret eder; diğer yandan, bienali tam sayılarla ilerleyen geleneksel numerik sıralamanın dışında konumlandırır. Bu kırılma, bienali ardışık ve kesintisiz bir ilerleme mantığından kopararak, sürekliliğin değil kesintinin, tamamlanmışlığın değil eksikliğin işaretine dönüştürür. Böylece "4.5", yalnızca geçmiş ile gelecek arasındaki boşluğu görünür kılmakla kalmaz, aynı zamanda bienalin kendi varlığını da lineer bir kronolojiye sığdıramayan, arada kalmış bir deneyim olarak yeniden tarif eder. Tamamlanmamış ama yok da olmamış, bir yandan geçmişe referans veren, diğer yandan geleceğe yönelen bir geçiş deneyimi...

Aynı zamanda, bu tercih bir tür tarihsel şeffaflık ve belleğe sadakat göstergesidir. Bienal kendisini "5"

olarak numaralandırıp aradan geçen sekiz yıllık süreyi ve dönemin koşullarını inkar etmez, üstünü kapatmaya çalışmaz; tam aksine, bu kesintiye ve yarım kalmışlığı adının yanında anıtsal bir işaret gibi görünür kılar. “4.5” ifadesi bu yönüyle yalnızca bir eksiklik değil, aynı zamanda belleği diri tutan, geçmişin izini silmeyen ve bugünün koşullarını görünür kılmaya çalışan bir işarettir.

Arada Kalmış Bir Mekan: Antalya Pil Fabrikası

Bienalin ana sergisi, yan sergileri, deneysel mimarlık işlerinin bir bölümü ve açık çağrı yoluyla seçilen projelere ev sahipliği yapmak üzere belirlenen Antalya Pil Fabrikası, “Arada” temasının mekansal bir karşılığı olarak okunabilir.

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin pil ve batarya ihtiyacını karşılamak amacıyla 1974’te kurulan ve 1998 yılına dek üretime devam eden fabrika, 132 dönümlük bir yerleşke üzerinde üretim tesisleri, idari ofisler, lojmanlar, kreş, havuz, spor alanları ve açık hava sineması gibi sosyal donatı alanları ile yalnızca bir endüstri kompleksi değil, gündelik yaşam ile üretim arasında bir geçiş mekanı kurgulanmıştır (Örmeçoğlu & Akan, 2023). Zamanında çevresindeki diğer fabrikalarla birlikte kentsel dokuyu şekillendiren bu yerleşke, bugün yoğun konut ve ticaret dokusu içinde terk edilmiş, doğanın içeriye sızdığı, sessizliğin hâkim olduğu bir ‘boşluk’ olarak varlığını sürdürmektedir.

Antalya Pil Fabrikası

Bugün yerleşkenin bazı yapıları kısmen yeniden işlevlendirildiğini söylemek mümkün; sosyal tesis binası Necmettin Erbakan Kütüphanesi’ne dönüştürülmüş, idari lojmanlardan biri ise fabrikanın 1974 Kıbrıs Barış Harekati’ndeki stratejik rolüne atfen “1974 Kıbrıs Türk Evi” adıyla yeniden düzenlenmiştir. Ancak bu sınırlı müdahalelere rağmen Pil Fabrikası, bugün yoğun kent dokusunun tam ortasında konumlanmasına karşın çevresiyle bütüncül bir ilişki kuramamakta ve ‘arada’ kalmış bir yerleşim olarak varlığını sürdürmektedir. Üstelik bitişiğinde yer alan ve benzer bir tarihsel geçmişe sahip Pamuklu Dokuma Fabrikası, Dokuma Park adıyla yeniden işlevlendirilmişken, Pil Fabrikası bürokratik engeller ve planlama kararları nedeniyle bu sürecin dışında kalmakta ve kentsel bağlamla bütünleşememektedir. Ne tamamen terk edilmiş ne de bütünüyle yeniden işlevlendirilmiş bir yapı olarak; bellek ile unutulmuş, kullanım ile atıl kalma, endüstriyel geçmiş ile olası kültürel gelecek arasındaki boşlukta asılı durmaktadır.

Görsel 4 Antalya Pil Fabrikası

Bu bağlamda bakıldığında, Pil Fabrikası’nın bugünkü hali aradalığın kentsel ölçekte somut bir mekansal temsili olarak yorumlanabilir. Ziyaretçi, doğanın yapıya sızdığı, boşlukların ve sessizliklerin hissedildiği bu ortamda, kentsel sürekliliğin içinde kesintiye uğramış bir boşlukla karşı karşıya kalır. Bienalin bu mekânda gerçekleşmesi de tam da bu nedenle ‘arada’ temasını yalnızca kavramsal bir tartışma olmaktan çıkarıp, doğrudan deneyimlenebilir mekansal bir gerçekliğe dönüştürme amacı taşır.

Aradalığın Küratöryel Kurgusu

IABA 4.5’in programı, ‘arada’ olma hâlini üretim biçimleri ve küratöryel yaklaşımında da görünür kılar. Ana sergi, yan sergiler, açık çağrı ile gelen projeler, atölyeler, paneller ve enstalasyonlar farklı aktörleri, ölçekleri ve disiplinleri geçici ortaklıklar içinde buluşturur. Bu çok katmanlı yapı, bienali tek merkezli ve doğrusal bir senaryo yerine, bir araya gelişlerin, çakışmaların ve karşılaşmaların ürettiği parçalı bir ağ şeklinde kurgular.

Küratöryel yaklaşımın kendisi de aradalık fikrini somutlaştırır. Prof. Dr. Lale Özgenel ve Elvan Hazal Türkyılmaz Bilgiç’in küratörlüğünde şekillenen bienal, farklı kuşaklardan, akademik ve pratik alanlardan gelen iki perspektifi bir araya getirir. Bu ikilik, yalnızca deneyimlerin ve bakış açılarının birleşimi değil, aynı zamanda farklı düşünme biçimlerinin

kesişiminde üretilen bir aradalık alanıdır. Böylece bienal, katılımcı ve izleyicinin deneyiminde olduğu kadar, küratöryel kurgusunda da 'arada' olma hâlini görünür kılar.

Bu yönüyle IABA 4.5, tamamlanmış ve kapalı bir bütün sunmak yerine, süreç odaklı, parçalı ve çok sesli bir üretim modeli önerir. Aradalık, burada yalnızca kavramsal bir tema olarak tartışılmakla kalmaz; sergileme yöntemlerinden küratöryel işbirliğine kadar doğrudan bienalin işleyiş mantığını şekillendiren bir kurucu öğeye dönüşür.

Ölçeksel Aradalık

IABA 4.5'in 'arada' olma hâlinin yalnızca kronolojik, mekansal ve küratöryel konumlanmasıyla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda ölçeğinde de belirginleştiğini söylemek gerekir. Ancak burada esas vurgulanması gereken nokta, niceliksel büyüklük değil, ölçeğin nasıl biçimlendiğidir.

Jeremy Till'in *Architecture Depends* (2009) kitabında da altını çizdiği gibi, mimarlık hiçbir zaman saf, kendi içine kapalı bir üretim değildir; daima ekonomi, siyaset, toplumsal ilişkiler, iklim, malzeme, teknoloji ve işveren beklentileriyle örülü bir ağ içinde şekillenir. Tıpkı mimarlığın bu bağımlılık ilişkileri gibi, bir mimarlık bienali de çevresinden bağımsız olarak ele alınamaz. Çevresel, toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel koşullar, mimarlık bienalinin ölçeğini, biçimini ve niteliğini doğrudan etkiler.

Bu çerçevede, çeşitli pratik, idari ve lojistik koşullar altında şekillenen IABA 4.5, gerek kapsama ve etki alanı gerekse fiziksel yayılımı bakımından ele alın-

dığında, 'arada' olma halini ölçeğinde de görünür kılmaktadır. Dışsal koşullarla sürekli temas halinde şekillenen, ama tam da bu bağımlılıkların içinde kendine özgü bir aradalık üreten bu ölçek bienalin karakterini belirleyen temel unsurlardan biri hâline gelmiştir. Dolayısıyla bienali gezerken, tartışırken ve üzerine düşünürken, bu kırılğan ama üretken bağlamın biçimlendirdiği özgün ölçeğiyle beraber okumak önemlidir. IABA 4.5, yalnızca bir sergi platformu ya da etkinlik programı değil, aynı zamanda kendisini biçimlendiren güncel koşulların izlerini taşıyan bir temsiliyet biçimidir.

Aradalıktan Geleceğe

Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali 4.5'in kesintilerle şekillenen tarihsel süreci, "4.5" jestiyle bellek ve şeffaflık üretmesi, terk edilmiş bir fabrikanın mekansal aradalığını sahneye taşımaya ve parçalı bir küratöryel yapı kurması, "arada" temasının hem kuramsal hem de pratik düzeyde nasıl somutlaşabileceğini göstermektedir.

Böylece IABA 4.5, teorinin vakaya, vakanın da teoriye geri döndüğü çift yönlü bir okuma imkânı sunar ve kırılğanlıkları bir eksiklik değil, yeni ihtimallerin doğduğu eşikler olarak kavramsallaştırır. IABA 4.5'in ortaya koyduğu bu deneyim, geleceğe dönük bir öneri olarak da okunabilir.

Bu nedenle, bugün 'arada' olma hâli üzerine düşünmek, yalnızca bienalin değil, mimarlığın ve kentin geleceği açısından da kritik bir eşik sunar. Arada olma hali; mimarlığa ve kente belirsizlikler çağında yaratıcı bir zemin oluşturur. Belki de mimarlığın geleceği, kesinliklerin değil, aradalıkların çoğulluğunda; lineer ilerlemenin değil, kırılmaların açtığı eşiklerde; tamamlanmışın değil, geçici olanın yaratıcılığında, yani tam da bu 'arada' olma hallerinde saklıdır.

Kaynakça

Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*. Polity Press.

Bhabha, H. K. (1994). *The location of culture*. Routledge.

ELEMENTAL. (n.d.). *Villa Verde, Constitución, Chile*. Erişim: 19 Eylül 2025, <https://www.elementalchile.cl/works/constitucion-i-villa-verde-pvt>

Koolhaas, R. (1978). *Delirious New York: A retroactive manifesto for Manhattan*. Oxford University Press.

Örmeçoğlu, H. T., & Akan, A. E. (2023). *Tehdit altındaki kültür mirası: Antalya MKE Pil Fabrikası yerleşkesi*. *Mimarlık*, 431(Mayıs-Haziran), 46-55.

Till, J. (2009). *Architecture depends*. MIT Press.

Arada Bir Kamusal Heterotopya: MKEK Pil Fabrikası

Funda Alyanak KAYA - Yüksek Mimar
Antalya Bilim Üniversitesi

Kent merkezlerinde işlevini yitiren endüstri yapıları, kentsel bellekte taşıdıkları izlere karşın kullanım dışı kaldıklarında hızla atıl alanlara dönüşmekte ve heterotopik bir “arada kalma” hâli üretmektedir. Bu aradalık, yalnızca mekansal bir boşluk değil, aynı zamanda farklı aktörler, farklı katmanlar ve potansiyel kullanımlar arasında tanımlanan geçici bir durum olarak okunabilir. Bu durum, Halbwachs’ın (1992) vurguladığı üzere belleğin kolektif olarak toplumsal ilişkiler üzerinden inşa edilmesiyle doğrudan bağlantılıdır. Bu noktada Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali (IABA), 2011’den bu yana kamusal mekânda gerçekleştirdiği geçici müdahaleler aracılığıyla söz konusu aradalığı görünür kılan bir deneyim alanı oluşturmuştur. 2025’te endüstri mirası olan Pil Fabrikası’nda gerçekleşecek olan bienal, alanın yeniden kamusal yaşama kazandırılmasında katalizör işlevi üstlenebilecek özgün bir fırsat sunmakta; Stavrides’in (2021) belirttiği gibi heterotopyaları özgülleşme ve kolektif üretim için potansiyel mekanlar olarak yeniden düşünmeyi mümkün kılmaktadır (Stravrides, 2021).

Antalya’da 1975 yılında üretime başlayan ve 1998’de faaliyetini sonlandıran MKE Pil Fabrikası, yalnızca endüstriyel üretim süreçleriyle değil, aynı zamanda kentin gündelik yaşamında yarattığı karşılaşmalar aracılığıyla da kentsel bellekte yer edinmiştir. Bu bağlamda Pil Fabrikası, Foucault’nun tanımladığı anlamda farklı zamanların ve kimliklerin bir aradalığını

barındıran, ötekiliğin deneyimlendiği ve kolektif yaşamın yeniden müzakere edildiği bir heterotopya olarak değerlendirilebilir (Foucault 1986). Endüstri mirası niteliğiyle taşıdığı katmanlı aidiyet biçimleri, alanın yeniden kamusallaştırılması sürecinde, geçmişin belleğini bugünün kültürel üretimleriyle buluşturarak alternatif bir toplumsal sahne yaratma potansiyelini ortaya koymaktadır.

Şimdiye kadar kentin farklı bölgelerinde gerçekleştirilen bienallerdeki deneysel mimarlık işleri ve sergiler ele alındığında 1. IABA (2011), kentsel belleğin gündelik akışına küçük ama güçlü müdahalelerle anlık karşılaşmalar üretmiştir. Kaleiçi sokakları ve Cumhuriyet Meydanı çevresinde gerçekleşen “Burada Değil”, “Shadowspace” ve “Arada” gibi deneysel işler, gündelik hareketliliği kesintiye uğratarak kentlileri kısa süreliğine başka bir mekânsallığa davet etmiş; farklı katmanlara sahip “öteki mekanlar” üretmiştir (Dündaralp, 2011) (Şekil 1).

2013’te gerçekleştirilen ikinci Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali, “Şablon / Template” temasıyla mimarlığın kalıplaşmış üretim biçimlerini sorgulamış ve geçicilik-süreklilik gerilimini tartışmaya açmıştır. Hücresel üretim sürecinin tekilliklerini görünür kılarken, dECOr ekoloji söyleminin ticarileşmesini eleştirmiştir. Devre Arası sıradan bir kaldırımı oyna dönüştürerek kamusal alanı yeniden tanımlamış, farklı kullanıcıları Öteki belleği tarihsel katmanlar

Şekil 1: ‘Arada’ 1. Uluslararası Mimarlık Bienali Antalya 2011, Ervin Garip, Banu Garip, Turan Altınbaş

Şekil 2: 'Burada Değil' 1. Uluslararası Mimarlık Bienali Antalya 2011 Ahmet Önder - Ceren Balkır Övünç (Erdönmez, 2013)

üzerinden kurgulamış, theCube fiziksel ve dijital mekânı buluşturarak çok katmanlı bir ağ oluşturmuştur (Erdönmez, 2013)(Şekil 3).

2015'te üçüncüsü düzenlenen Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali, "Geleceği Düşünmek" temasıyla kent merkezindeki boş parseller ve terk edilmiş ticari yapılarda gerçekleştirilen yerleştirmeler, sınır, göç, müşterek üretim gibi kavramları tartışmaya açmıştır. Bu üretimler, kullanıcı-tasarımcı ve bilgi-eylem arasındaki aradılığı görünür kılarak katılımcı süreçleri teşvik etmiştir (Güzer, 2015).

2017'de düzenlenen IV. Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali, "Süreklilik" temasıyla ekoloji ve sürdürülebilirlik kavramlarını eleştirel biçimde tartışmaya açmıştır. Âdetâ Mükemmel, Akdeniz Üçgeni ve alve-osis gibi işler doğa-tasarım ilişkisi, gölge ve biyo-materyal üzerinden sürekliliği yorumlarken; Küp, LOCAL V2.0, Motion in the Shell ve Komün-aksiyon Duvarlar katılım, müşterek üretim gibi yöntemlerle gündelik yaşama tutunan alternatif süreklilik biçim-

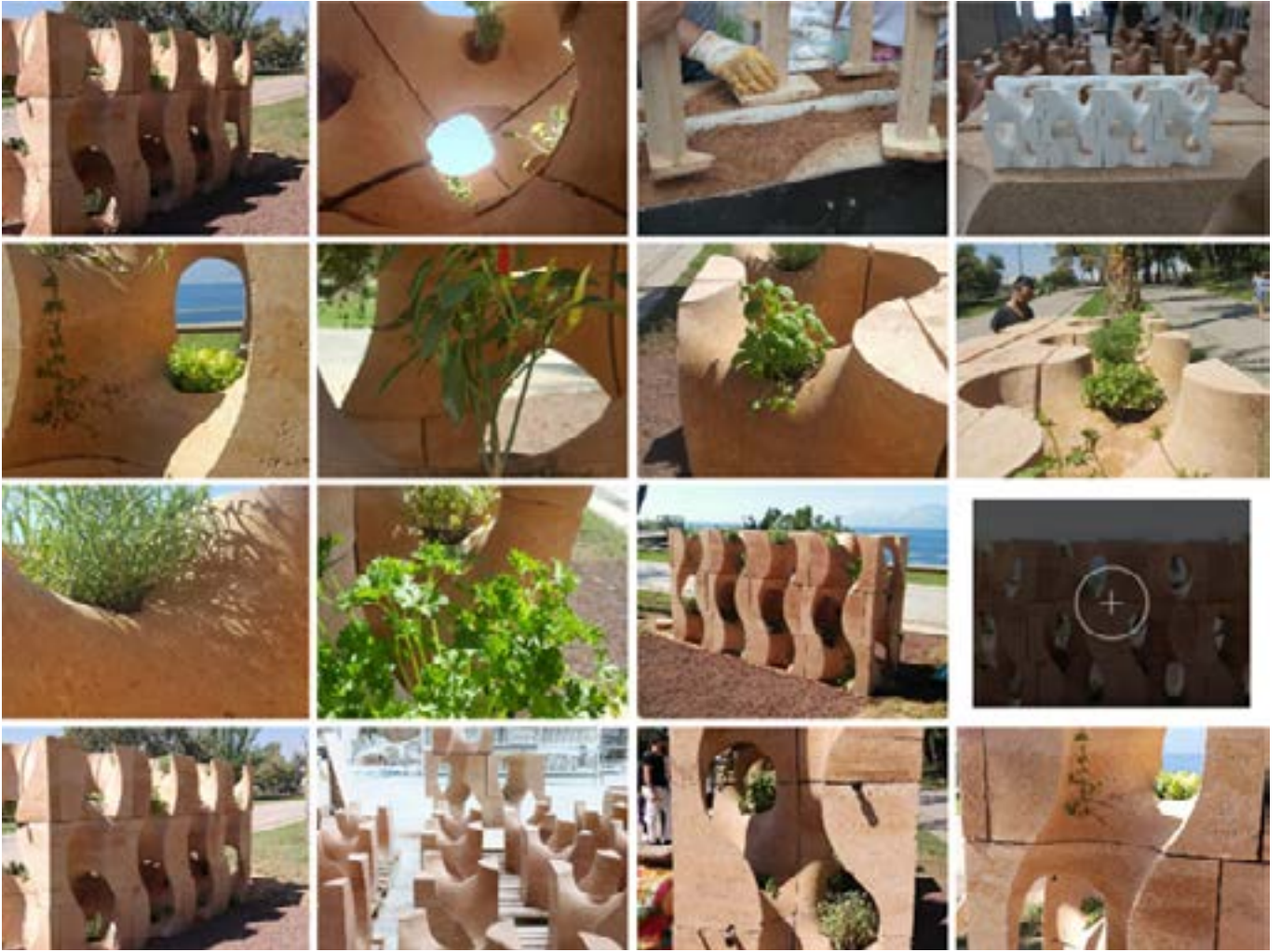
leri önermiştir (Çırakoğlu, 2017)(Şekil 4).

Yapılan analizler ilk iki bienalin özellikle küçük ölçekli ve etkinlik süresince sergilenen deneysel mimarlık işleriyle kentsel bellekte anlık karşılaşmalar üretirken; üçüncü ve dördüncü bienallerde katılım, kolektif üretim ve sosyal etkileşim odaklı pratiklerin daha etkin olduğu görülmektedir. Üretimler farklı kullanıcı profilleri ile anlık karşılaşmalar gerçekleştirmiştir. Bu durum, bienalin deneysel ve geçici niteliğini pekiştirirken, kalıcı mekansal izler bırakma kapasitesini de sınırlandırmıştır. Oysa Avrupa kentlerindeki deneyimler kentsel bellekte taşıdıkları yüklerle birer heterotopya olarak konumlanan atıl endüstriyel alanların, geçici etkinlikler aracılığıyla toplumsal müzakere mekânlarına ve kalıcı kamusal odaklara dönüşüm potansiyelini ortaya koymaktadır. Marsilya'daki La Friche la Belle de Mai, 1990'da kapanan SEITA Tütün Fabrikası'nın kültürel üretim ve toplumsal ortaklıklar üzerinden dönüştürülmesiyle, kooperatif tabanlı yönetim ve aşamalı programlama sayesinde kalıcı bir kültür altyapısı ge-

Şekil 3: 'Devrearası/Halftime' 2. Uluslararası Mimarlık Bienali Antalya 2013 Cengizhan Aydın-Tuğçe Şahin

Şekil 4: Komün Aksiyon Duvarlar 4. Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali Fulya Özsel Akipek ve Tuğrul Yazar

liştirmiştir (Andres, 2011, Lille'deki Gare Saint Sauveur, işlevini yitirmiş bir yük istasyonunun, belediye öncülüğünde kültürel projeler ve topluluk merkezleri aracılığıyla kentsel yaşama yeniden eklemlendiği bir örnektir (The Artblog, 2010) (Şekil 5).

Berlin'deki Tempelhof, referandum ve yurttaş girişimleri sonucunda kamusal park statüsü kazanarak

doğrudan demokratik süreçlerle kalıcı bir mekâna dönüşmüştür (Radwan, Morsi, 2020). Amsterdam'daki Westergasfabriek ise belediyenin başlattığı geçici etkinliklerin başarıya ulaşmasıyla, özel işletmelerle işbirliği içinde kalıcı bir park ve kültür kompleksine evrilmiştir (Bonink, Hitters, 2001) (Şekil 6) (Tablo 1).

Şekil 5: Gare Saint Sauveur (Ville de Lille, 2025) Şekil 6: Westergasfabriek (Agile City, 2017)

La Friche (Marsilya)	Kooperatif tabanlı yönetim (SCIC), çok aktörlü işbirliği, aşamalı kültür altyapısı geliştirme
Saint Sauveur (Lille)	Etkinlik odaklı dönüşüm, belediye öncülüğünde kültür projeleri, topluluk merkezi modeli
Tempelhof (Berlin)	Referandum ve yurttaş girişimi, doğrudan demokratik karar ile korunan kamusal park
Westergasfabriek (Amsterdam)	Geçici etkinlikten kalıcı mekâna geçiş, belediye ve özel işletmecilerin işbirliğiyle park ve kültür kompleksi

Tablo 1: Kalıcı Mekansal Dönüşüm Süreçleri (Yazar tarafından oluşturulmuştur.).

Bu örneklerin ortak noktası, geçici kültürel müdahalelerden kalıcı mekansal dönüşümlere uzanan bir çizgide, toplumsal sahiplenme ve çok aktörlü yönetim aracılığıyla sürekliliğin sağlanmış olmasıdır. Dolayısıyla endüstri mirası yapılarının kamusal yaşama yeniden kazandırılmasında, mekansal tasarım kadar kurumsal ve toplumsal süreçlerin de belirleyici olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, 2025 yılında Antalya Pil Fabrikası'nda düzenlenecek IABA'nın "Arada" teması, geçici müdahalelerin kentsel belleğe tutunarak kalıcı müştereklere dönüşüp dönüşmeyeceğini ele almak için güçlü bir zemin sunmaktadır. "Arada" temasıyla Pil Fabrikası'nda düzenlenecek IABA, geçici müdahalelerle mekanın bellekteki çok katmanlı izlerini buluşturarak, fabrikayı yalnızca sergi alanı olmaktan çıkarıp kentin kültürel hafızasında süreklilik kazanabilecek bir kamusal heterotopya olarak yeniden konumlandırabilir.

Sonuç Yerine

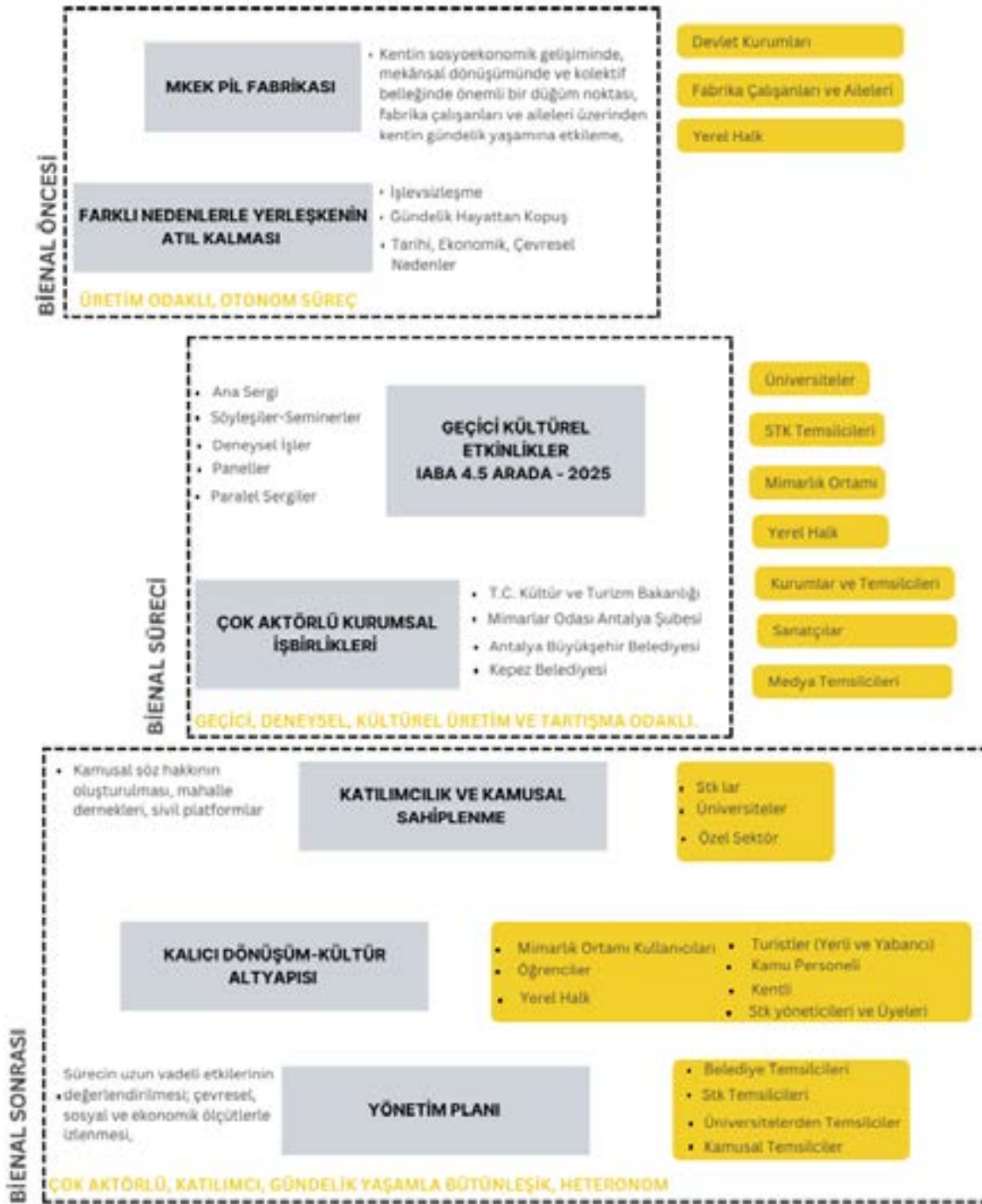
Kent merkezlerinde işlevini yitiren endüstri yapılarının yeniden işlevlendirilmesi, yalnızca fiziksel dönüşüm projelerinin değil, aynı zamanda toplumsal sahiplenme, çok aktörlü yönetim ve kolektif üretim pratiklerinin devreye girdiği uzun vadeli kamusal-laştırma süreçlerinin konusu olarak öne çıkmaktadır. Avrupa kentlerindeki örnekler, geçici kültürel müdahalelerin kalıcı toplumsal ve mekansal kazanımlara dönüşebilmesinin, mekanın kentsel belleğe eklenmesiyle mümkün olduğunu göstermektedir. Antalya Pil Fabrikası özelinde, 2025'te "Arada" temasıyla gerçekleşecek Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali, bu süreci tetikleyebilecek özgün bir eşik olarak değerlendirilebilir. Bienalin geçici üretimleri, fabrikanın çok katmanlı endüstriyel ve toplumsal hafızasıyla buluştuğunda, alanın yalnızca sergi mekanı değil, kalıcı bir kültürel heterotopya olarak yeniden tanımlanmasının önü açılabilir.

Pil Fabrikası'nda gerçekleştirilecek bienal üretimleri,

kalıcı bir kamusal heterotopyanın inşası için gerekli katılımcılık ve toplumsal sahiplenme süreçlerini tetikleyen bir katalizör işlevi görebilir mi? (Şekil 7).

Kaynakça

- Alyanak Kaya, F. (2024). *Kentsel bellek-heterotopya*. In E. Bölükbaş Dayı (Ed.), *Antalya MKE Pil Fabrikası yerleşkesini yeniden düşünmek* (pp. 59–98). Antalya: Antalya Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi. ISBN: 978-625-94372-0-0
- Agile City. (2017, 17 Nisan). *Westergasfabriek*. Agile City. <https://agilecity.com/blog/cultural-regeneration/>
- Andres, L. (2011). *Alternative initiatives, cultural intermediaries and urban regeneration: The case of La Friche (Marseille)*. *European Planning Studies*, 19(5), 795–811. https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10090299/3/Andres_Revised%20paper%20_%20FINAL.pdf
- Bonink, C., & Hitters, E. (2001). *Creative industries as milieu of innovation: The Westergasfabriek, Amsterdam*. *International Journal of Cultural Policy*, 7(3), 392–407. <https://doi.org/10.1080/10286600109358011>
- Çirakoğlu, A. (2017). *Antalya'da sürekliliği konuşmak: IV. Uluslararası Mimarlık Bienali*. *Mimarlık Dergisi*, (394). <https://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=394&RecID=4089>
- Dündaralp, B. (2011, 22 Ekim). *2011/10 IABA (International Architecture Biennial): Deneysel mimarlık işleri ve mimarlık forumları*. *Boğaçhan Dündaralp*. <https://bogachandundaralp.wordpress.com/2011/10/22/201110-iaba-international-architecture-biennial-deneysel-mimarlik-isleri-ve-mimarlik-forumlari/>
- Erdönmez, M. E. (2013). *IABA 2013'te deneysel mimarlık işleri*. *Mimarlık Dergisi*, (388). <https://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?DergiSayi=388&RecID=3319&sayfa=mimarlik>
- Foucault, M. (1986). *Of other spaces: Utopias and heterotopias*. *Diacritics*, 16(1), 22–27.
- Güzer, C. A. (2015). *Antalya'dan geleceğe bakmak*. *Mimarlık Dergisi*, (385). <https://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=385&RecID=3615>
- Halbwachs, M. (1992). *On collective memory*. Chicago: Univer-

Şekil 7: Dönüşüm Süreci (Diagram yazar tarafından oluşturulmuştur.)

city of Chicago Press.

- Nora, P. (1989). *Between memory and history: Les lieux de mémoire*. *Representations*, (26), 7–24. <https://doi.org/10.2307/2928520>
- Radwan, A. H., & Morsi, A. (2020). *From urban voids to urban commons—Ex-airports as urban voids reuse: Case studies of Tempelhof (Berlin) & Imbaba (Giza, Egypt)*. *Journal of Architecture, Arts and Humanistic Science*, 5(1), 45–64.
- Stavrides, S. (2021). *Kentsel heterotopya: öz-gürleşme mekanı*

olarak eşikler kentine doğru (Karatay, A. Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.

- The Artblog. (2010, June 20). *Traffic jam: Pascale Marthine Tayou at Gare Saint-Sauveur, Lille*. <https://www.theartblog.org/2010/06/traffic-jam-pascale-marthine-tayou-at-gare-saint-sauveur-lille/>
- Ville de Lille. (t.y.). *Gare Saint Sauveur / Nos équipements*. Erişim adresi: <https://www.lille.fr/Nos-equipements/Gare-Saint-Sauveur>

Birol GÜLTEKİN – Mimar

1966 yılında Antalya'nın Karaveliler Köyü'nde doğan Birol Gültekin, mimarlık serüvenine köklü bir teknik eğitimle adım atmıştır. 1991 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, kariyerine Mimar Tufan Aytekin Gültekin ile birlikte başlamış ve devam etmektedir.

Mesleki yaşamı boyunca yalnızca uygulama projeleriyle değil, aynı zamanda vizyoner uluslararası projelerle de adından söz ettiren Gültekin; özellikle turizm ve idari yapı mimarisi alanlarında uzmanlaşarak, fonksiyonelliği estetikle buluşturan çok sayıda projeye imza atmıştır.

Birol Gültekin'in uluslararası mimarlık arenasındaki en dikkat çekici projelerinden biri, Kazakistan'da Mimar Tufan Aytekin Gültekin, Erdal Tusaul ve dünyaca ünlü mimar Norman Foster (Foster + Partners) ile birlikte hayata geçirdiği Han Çadırı Projesi olmuş-

tur. Bu proje, teknolojik yapı sistemleri ile geleneksel kültürel motifleri harmanlayan ikonik bir örnek olarak literatüre geçmiştir.

Orta Doğu'da Atkins Design, WATG ve DPI gibi global firmalarla birlikte geliştirdiği projelerde ise farklı coğrafyaların sosyal ve iklimsel dinamiklerine duyarlı çözümler üretmiş, çok kültürlü tasarım anlayışını başarıyla uygulamıştır.

Antalya'da konumlanan ve bir destinasyon projesi olarak tasarlanan The Land of Legends kompleksinin mimari vizyonu da Gültekin'in imzasını taşımaktadır. Bu kapsamda;

- The Land of Legends Hotel'in vaziyet planı,
- The Kingdom Hotel,
- Tema Park,
- Aqua Park,
- Alışveriş Merkezi,

Ve en son hizmete açılan Nickelodeon Hotels & Resorts projelerinin tasarımı, vaziyet planları ve detay çözümleri doğrudan onun mimari koordinasyonu ve tasarım liderliğiyle gerçekleştirilmiştir.

Bugün, Birol Gültekin; mimarlığı sadece yapı üretmek değil, aynı zamanda deneyim tasarlamak ve mekansal hafızaya katkıda bulunmak olarak tanımlayan bir anlayışla çalışmalarına devam etmektedir.

Nickelodeon Hotel Şantiye Başlangıcı

The Land of Legends

Nickelodeon Hotels & Resorts Antalya

TASARIM

Proje Yeri: Kadriye, Serik/Antalya

Proje Tipi: Tematik Otel

Proje Tipi Grubu: Turizm

Proje Başlangıç Yılı: 2023

Proje Bitiş Yılı: 2025

İnşaat Başlangıç Yılı: 2023

İnşaat Bitiş Yılı: 2025

Toplam İnşaat Alanı: 35.600 m²

Ana Yüklenici: Sembol İnşaat

Mimari Proje: Gültekin Mimarlık - Birol Gültekin

Facade Karakter Danışmanı: Nickelodeon

Detay Projesi: Tom Mimarlık

İç Mekan Projesi: Paramount – Arketipo Design

Statik Projesi: BST Mühendislik

Mekanik Projesi: Tomay Mühendislik

Elektrik Projesi: Aygün Özen Elektrik

Yatırımcı ile Konsept Workshopu

The Land of Legends zaten bir eğlence destinasyonu olarak oldukça güçlü bir kimliğe sahipti. Dolayısıyla bu yapının içine yeni bir otel entegre etmek sadece bir konaklama mekanı yaratmaktan çok daha fazlasını ifade ediyordu. Nickelodeon, kendine has renk paleti, karakterleri ve enerjisiyle hem mimari hem de tematik olarak çok güçlü bir konsept sundu bize.

En büyük zorluklardan biri, eğlence unsurlarını barındıran bir yapının konfor ve fonksiyonellikten ödün vermeden nasıl hayata geçirileceğini planlamaktı.

Ayrıca, ikonik Nickelodeon karakterlerinin (Sponge-Bob, Ninja Kaplumbağalar,

Dora the Explorerer vb.) mekâna entegre edilmesi gerekti. Bu karakterlerin sadece birer görsel unsur değil, aynı zamanda mekânla bütünleşmiş deneyim modülleri olarak düşünülmesi gerekiyordu. Bu da hem cephe tasarımında hem de iç mekan kurgu ve dolaşım alanlarında ciddi bir konsept geliştirme süreci gerektirdi.

Cephede organik formların hakim olduğu, köşelerin yumuşatıldığı bir tasarım anlayışıyla ilerledik. Ana kütlede postmodern öğelerle harmanlanmış bir çağdaş çizgi var. Renk paleti Nickelodeon evreninin canlılığını yansıtacak şekilde oluşturuldu: turuncular, sarılar, yeşiller ve maviler cephe modülasyonunda ritmik olarak kullanıldı.

Proje Workshopu

Otel, fonksiyonel olarak üç ana zone'a ayrıldı:

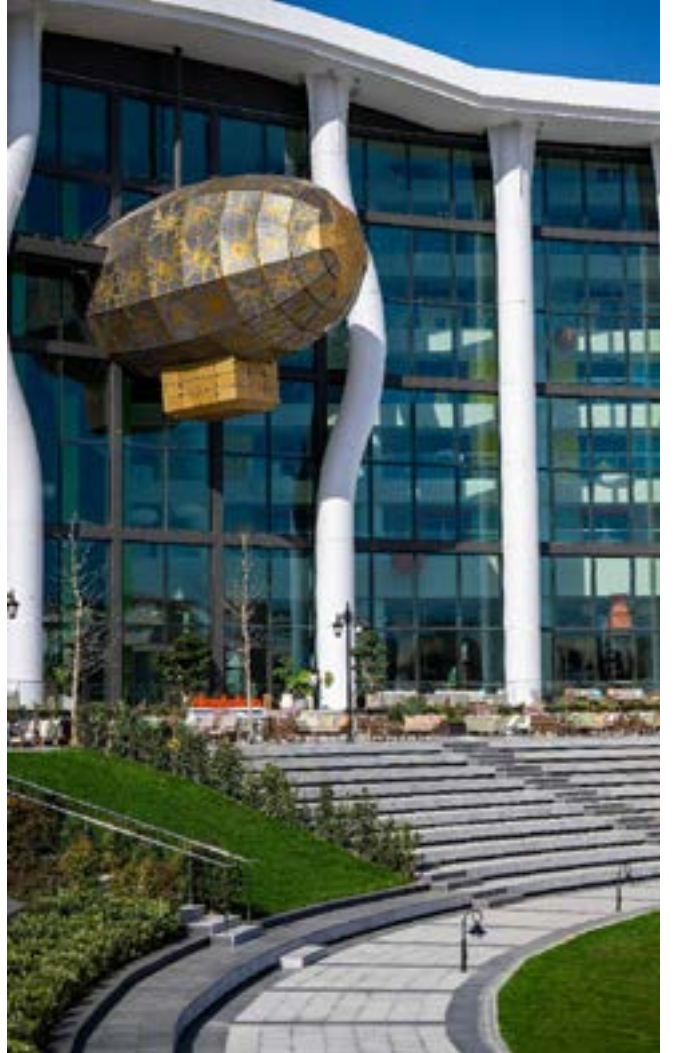
- 1. Konaklama Bloğu** – Aile odaklı geniş metrajlı odalar, çocuk odaları özel temalı şekilde tasarlandı. Her katta farklı bir Nickelodeon karakter evreni konsepti yer alıyor.
- 2. Eğlence ve Etkileşim Alanları** – Açık hava aqua parkı, slime zone (İnteraktif karakter buluşma alanları ve tematik restoranlar bu bölümde.)
- 3. Servis ve Lojistik Alanları** – Teknik servislerin, personel hareketinin misafir sirkülasyonundan ayrıldığı verimli bir altyapı planlandı. Otel, operasyonel açıdan maksimum verimle çalışabilecek bir arka plan altyapısına sahip.

Konvansiyonel bir cephe düzeni yerine, katmanlı bir anlatım dili kurduk. Bu binanın her cephesi, her köşesi bir karakterin hikâyesine ya da bir çocuğun hayal gücüne açılıyor.

Dolayısıyla burada mimar olarak yaptığımız şey, sadece bir yapı inşa etmek değil, hayal kuran bir nesil için mekansal bir oyun alanı yaratmak oldu.

İÇ MEKAN TASARIMI

Nickelodeon markasının iç mimaride temsil edilmesi; sadece karakter figürleriyle süslenmiş mekanlar yaratmaktan öte, çocukların hayal dünyasına temas eden, onları yönlendiren ve duylara hitap eden bir mekansal kurgunun oluşturulmasını gerektiriyordu. Bu nedenle tasarım üç temel prensip üzerine oturtuldu: deneyimsel mekan tasarımı, duysal bütünlük ve eğlenceli ergonomi.

Renk paleti doğrudan Nickelodeon'un marka kimliğinden beslendi. Turuncu, lime yeşili, camgöbeği ve sarı gibi ana renkler odalarda, lobide ve ortak alanlarda tanımlayıcı öğeler olarak konumlandırıldı. Bu renkler hem görsel hafıza oluşturmakta hem de çocuk psikolojisi açısından canlandırıcı ve pozitif etkiler yaratmaktadır.

Ortak alanlar; lobiden restoranlara, oyun odalarından etkileşimli deneyim alanlarına kadar her yaş grubuna hitap edecek şekilde zonlandı.

Ana lobi, Nickelodeon evrenini temsil eden bir geçiş mekanı gibi kurgulandı. Tavanda 360° LED video mapping yüzeyi var; burası gün içinde interaktif animasyonlarla farklı karakterleri yansıtır.

Restoranlar, tematik bölümlere ayrıldı. "SpongeBob's Krabby Kitchen" gibi bir konsept restoran, çocukların hikayeye dahil olduğu bir yeme-içme deneyimi sunuyor.

Modern Kölelik Manifestosu: Hür Görünüp Esir Olmak

Selim KUTLU - Mimar

TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi Burdur Temsilcilik Başkanı

Özgürlük

Doğumdan Yalnızlığa: Özgürlüğün En İlkel Haliyle Tanışma

Ruh bilimi ve algı yönetimi tekniklerine meraklı olanlar için, temelde **özgürlük kavramını** irdeleyeceğim bir yazı dizisine başlıyorum. Çözümlemeye çalışacağımız iş o kadar çetrefilli ve girift ki, konu dalanıp budaklanacak, uyarımadı demeyin. Başlamadan önce "Temet Nosce" ifadesini duydunuz mu bilmiyorum, anlatmak isterim. Delphi'deki Apollon Tapınağı'nın girişinde yazıyormuş. Anlamı da "**kendini tanı - kendini bil**". İlk bakışta önemsiz bir ifade gibi görünür ama, inanın bana hayatınızda ulaşabileceğiniz **en büyük bilgilerden biridir**. Fazla dağıtmadan, ve işten kaçmadan, ta en başından kendimizi, kendimize tanıtmayla başlayalım...

DOĞUM

Yumurthanın sperm tarafından döllenesi ile insansal varlığa geçiş şeklindeki ani değişim, göbek bağının kesilmesi ve ardından bebeğin, anneden fiziksel anlamda ayrılması, **özgürlüğe atılan ilk adımdır**. Aslında tam olarak adım denemez (*çünkü bebekler adım atamaz:*) zira bebek işlevsel açıdan özgür değildir, halen anne tarafından beslenir, taşınır ve bakılır, her anlamda anneye bağlıdır.

Çocuk büyür ve ilk bağlarını koparmaya başlar. Bu kopuş ne kadar şiddetli ise, özgürlük ve bağımsızlık arayışı o kadar gelişir. **Bu sürecin iki yönü vardır.**

Bunlardan biri fiziksel, düşünsel, duygusal anlamlarda çocuğun daha güçlü hale gelmesidir. Fiziksel olarak gelişmeleri için dengeli beslemelisiniz. Gıda enflasyonu bu durumdayken nasıl olacaksa artık. Düşünsel gücünü geliştirmek için ise okul öncesi çocuklara çeşitli aktiviteler yaptırılır. Aslında **insanın hamuru bu yaşlarda yoğrulur**. Yurt dışında, okul öncesi eğitiminde çocukların çamura zıpladığı bir videoya rastlamıştım. Eğlence amaçlı olduğunu sandığım etkinliğin ardında, çamura atlayarak haz alan çocuklara, **bir kazanım için (eğlence) bedel ödemeye hazır olma** (kirlenmek gibi) veya cesaret ve güven gibi erdemlerin verildiğini öğrendiğimde çok şaşırılmıştım. Eğitim sistemimizde hayır yok, kim takar okul öncesini diyenleriniz vardır ama, kişilik oluşumunda **en önemli aşama okul öncesi yıllar**. Evdeki durum ise bir o kadar önemli. Finlandiya örneğinde olduğu **gibi ailelere özel eğitim** verilmeli. Mübalağası içinde eğitim almayan kişilerin üremeleri bile engellenmeli belki de. Herşey için kurs, eğitim veya ehliyet alınıyor. Canla uğraşacaksın. Yok mu bunun bir sınavı, kursu. Bir müteahhit, bir de çocuk sahibi olmak için kurs yok memlekette. Gerisi sınava tabi.

İkinci yönü ise, çocuk geliştikçe özelleşir. Şahsına münhasır bir karakter olur. Ve pek tabi yalnızlaşır. Göbek bağının kesilmesinden bu yana köprüünün altından çok sular aktı. Ortaklaştığınız herşey birer birer kayboldu. Yetişkin hayatı aslında kalabalıklar içinde yalnızlık, yavanlık, yoklu ve bir miktar yılgınlık demektir. Çevrenizde içinizi açabildiğiniz birileri varsa çok şanslısınız. **Yalnızlık konusu önemli, biraz açalım.**

YALNIZLIK

1 Mayıs yürüyüşüne takım elbisesi ile gelen küçük burjuva (değerli dostuma selamlar:), bulunduğu ortamda ne kadar garip görünse de törel açıdan yalnız değildir. Dünyayla kurulan bağ, soylu bir bağ da olabilir, önemsiz, değersiz bir bağ da; ne var ki, **en değersiz bir kalıba bağlı olmak bile, yalnız olmaktan kat kat iyidir**. Din, ulusalcılık veya ne kadar saçma ve aşağılayıcı olursa olsun herhangi bir gelenek, bireyle başkaları arasında bağ kuruyorsa, insanın **en çok korktuğu şeyden, soyutlanmaktan** kaçıp dört elle sarılacağı sığınaklardır.

Soyutlanma olgusundan bahsedeyim. Evrimsel bakış açısıyla soyutlanmak, sürüden atılmakla aynı anlama gelir. Sürüden ayrılmak ise ölümle eş değerdir. Dolaşımı ile günümüz insanı içgüdüsel olarak **toplumda kabul görmeye odaklanmıştır. Yalnız kalmaktan korkar.** Hatta Balzac, Kaşifin Acısı adlı öyküsünün bir bölümünde bu dürtüyü şu satırlarla betimler. *“İster keşif olsun, ister bir mahpus, ister bir günahkar ya da alçak, serseri, insanoğlunun ilk düşüncesi, yazgısını paylaşacak bir arkadaşının olmasıdır. Yaşamın ta kendisi olan bu itkiyi doyumak için, bütün gücünü, bütün kuvvetini, yaşamının bütün enerjisini ortaya koyar. Bu çok güçlü istek olmasa şeytan kendine arkadaş bulabilir miydi?”*

Kişi dünyadan ne kadar sıyrılırsa, o ölçüde yalnız ve başkalarından ayrı bir varlık olduğunun bilincine varır. Bireysel gücümüzün yanında son derece güçlü, yenilmez, ürkütücü ve tehlikeli olan bu dünyadan ayrılma durumu, güçsüzlük ve kaygı duygusunu tetikler. İşte bu duygu ve tetiklediği dürtüler **kitleleri yönetmenize, algı oluşturmanıza yardımcı olur.**

Toplumun koyun gibi güdülmesinin, arkasındaki algı yönetimi mekaniklerden biri de budur.

Bunun gibi algı yönetiminde, satış-pazarlama vb. manipülasyon gerektiren konularda kullanılan birçok dürtü var. Bunlardan biri, **yalnızlık duygusunun tetiklediği korku ve dürtülerdir.** İlkel çağlardan bu yana hepimizin kodlarına işlenmiş algoritmalarından birini anlattım. Farkındalığımız ne kadar yüksek olursa, bu tuzaklara o kadar az düşeriz.

Aramızdaki mesafenin karesine ters orantılı olarak çekim gücümüz azalıyor (Newton kütle çekim kanunu) değerli dostlar. Gözden uzak olan gönülden de uzak olur demişler. Safları sıklaştırın, çağımızın furyası ötekileşme ve kamplaşma sonucunda **yalnızlaşıyoruz ve “güdülüyoruz”. Yalnızlık iyi bir şey değil..**

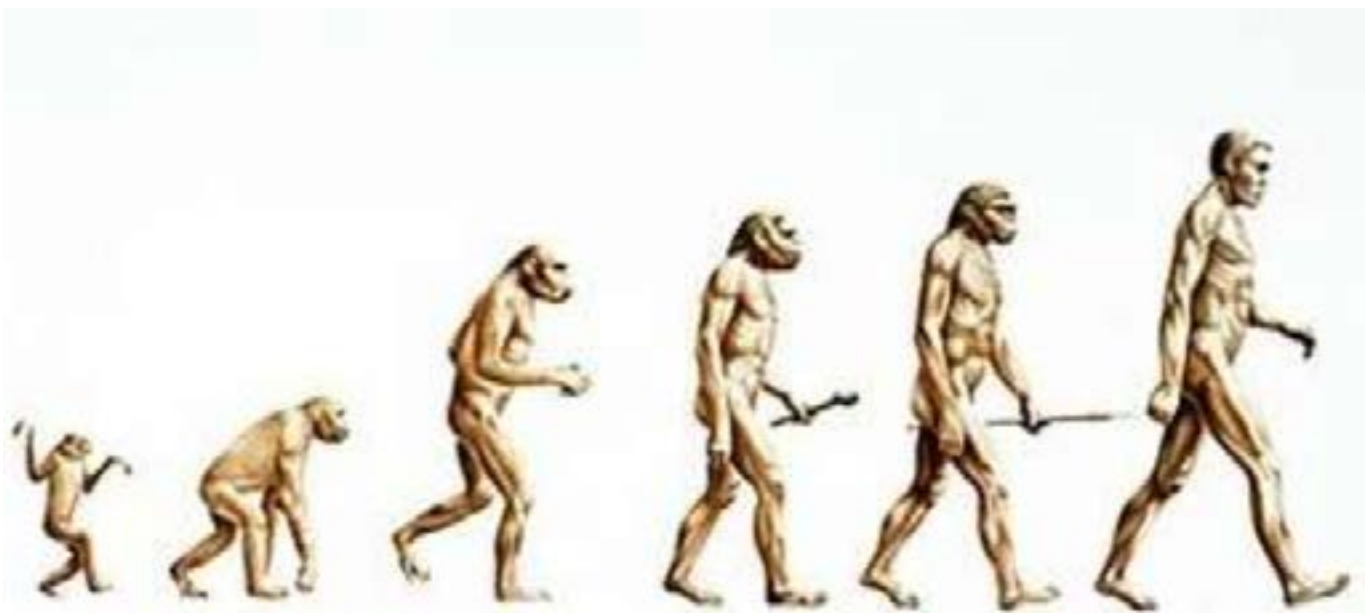
Yalnızlıktan Biata:

Güvende Kalmak Ugruna Özgürlüğü Reddetmek

İlk yazıda değinilen yalnızlık kavramı, toplumumuzda “fiziksel” olarak vücut bulmadığı ortada. Zira toplu yerleşim alanlarında, burun buruna yaşıyoruz. Madem topluluk halinde yaşıyoruz, aramızda sorun çıkmaması gerekir. Bu minvalde itaat etme, biat kültürünün arka planındaki dürtüyü açıklamaya çalışacağım.

BOYUN EĞMEK

İnsanlar yalnız kalmamak için **birbirlerine, çeşitli konularda boyun eğler.** Peki bunu yaparken kendimizi hayata geçirebiliyor muyuz? Pek sanımıyorum. İş yerinde patronun, kamu kurumunda amirin vb. kişilerin hal, tavır ve hareketlerine karşı samimi hareket edemiyoruz. Bazen akrabalarımıza veya yoldan geçen tanımadığımız birine karşı bile **bizi biz**

yapan eylemleri bastırıyoruz.

İşte bu tariflerimin hepsi boyun eğme olarak tanımlanıyor. Toplumunu bir arada tutan da boyun eğme dürtüsüdür. Tepki çekme, göze batma, kıyıda kıyıda, güvenli limanlara güvenli güzergahta seyret. Hayatta kalma içgüdüğü bunu insana dayatır.

Bütün bunları yaparken bilincinizde güvenli alanda kalmak adına yaptığınız eylemler sizi mutlu edebilir, fakat bilinç altınızda bir şeyler ters gitmektedir. Hayatta kalmak için o işte çalışmanız ve maaşınızı almanız gerekiyor fakat, diyelim ki işinizi sevmiyorsunuz. **Telkinleriniz bilinç altına işlemez.** Beklemediğiniz bir zamanda, gardınızı indirdiğiniz veya zayıf bir anınızda nevroitik hal veya davranışlar ortaya çıkar. Bu durum çocukta, bağımlı olduğu aile bireylerine karşı gelişir ise büsbütün tehlikelidir.

Toplumunu yozlaştırmak için çeşitli silahlar mevcut. Biri de özgürlüğün tersine, kişilerin boyun eğmesini sağlamaktır. **Boyun eğmek güvensizliği artırır.** Düşmanlık ve başkaldırma, isyan isteği yaratır.

İSYAN

Boyun eğmediğimiz durumda ne olur derken filmi yine başa saracağım.

Bilimsel olarak ; insanlık tarihi aslında, bireyleşme

Mülkiyetin Bedeli: Özgürlüğün Ekonomik Boyutu

Sırada bireyselleşme ve özgürlüğün ekonomik boyutu var. İyi okumalar.

Yaşam süresince insan; doğayla, kabilesiyle, dinle **güven duygusu inşa eder.** Bu bütünün içindedir ve kök salmıştır. Kendini ait hisseder. **Bütünün parçası olurken kendi de küçülmektedir.** İnsanı içten çöktürten bu durumu biraz açıklayalım.

Büyük bir şeyin küçük bir parçası olma durumu; kişinin evrendeki rolü ve yaşamın anlamı konularında kuşkularının ve güçsüz bir birey olarak **önemsiz olduğu duygusunun artması** anlamına gelmektedir. Hepimizin ara sıra hissettiği güçsüzlük hissini sebebi biraz da bu durumdur.

Bunun dışında inanç sistemlerindeki ahiret yaşamına göre bu dünyanın ve bireylerin önemsizliği, güçsüzlüğü, kendi gücüne güvenme becerisinden yoksun oluşu bireyselleşmeyi kötü yönde etkiler. Hitler ideolojisi, inanç sistemlerindeki bu durumu kulanır ve kurgusunu bu özelliklerden faydalanacak şekilde yapar. Havada kalmasın da Hitler'in bir propaganda cümlesini yazayım. *"Ein Volk, ein Reich, ein Führer"*

(Türkçe: " Tek Halk, tek İmparatorluk, tek Lider") Bu **bireyi değersizleştiren bakış açısının ürünüdür.** Tekrarlanan sloganlar, önemli konuya uzak-yakın ilişkisi olmayan söylemler, bireydeki **eleştiri yeteneğini köreltir.** Partilerin propagandalarında yansıttıkları gücün karşısında birey kendini küçük ve önemsiz hisseder. Anlattıklarım tanıdık mı geliyor, **fesatlık yapmayın Hitler'den bahsediyorum. ;)**

Luther ve Calvin ile başlayan süreçte Hristiyan toplumu şekillendi. İnsan yaşamının tek amacı, tanrının amaçlarına hizmet etmektir. **Kişi önemsiz olduğunu hissetti, yaşamını kendisine ait olmayan amaçlar uğruna feda etmeyi öğrendi.** Sonrasında ise **ekonomik çarkın dişlisi veya bir Führer'in uşağı olmaya hazırды.**

Rönesansa kadar gelen süreçte Hindistan'daki kast sistemi gibi bir sistem vardı. Birey doğmadan nereden öleceği bile bilinirdi. Bu sistemi delmenin çok az yolu vardı. Dolayısı ile bireyselleşme – özgürleşme daha çok, coğrafi keşiflere yol veren bilimsel gelişmelerin olduğu, katolik kilisesinin güç kaybettiği, protestanlığın palazlandığı 15-17. Yüzyıllar arasında artmıştır. Bunun sebebi **baskıcı katolik kilisesinin ve din alimlerinin siyasi arenada güç kaybetmesidir.** Bu süreçte komik gelecek bir anektot anlatayım. Martin Luther cehennem tapusunu sıkı pazarlıklar sonucu mahkemede satın alır. Sonra da "cehennem benim kimseyi sokmuyorum" der. Böyle bir zaman işte. :))) 18. Yüzyılda Sanayi Devrimi, Fransız Devrimi sonrasında üretim ile beraber rekabet arttı. Öncesi Feodal düzende de rekabet vardı ama ülkeleri yöneten kişilere günün sonunda takılırdınız. Tek adamın tek kelimesi ile de rekabet biterdi.

EKONOMİK ÖZGÜRLÜK

Kapitalizmin yükselmesi ile ortaçağ ilkeleri, yerlerini **bireysel girişimcilik ilkesine** bıraktı. Her birey kalkıp şansını deneyebilirdi. Ya yüzecek ya batacağı. Tüm girişimciler tam anlamı ile birbirine rakipti.

Birey yeni sistemde **özgürce ekonominin içinde yer alabiliyordu.** Bunu sürecin olumlu tarafı olarak değerlendirebiliriz. Fakat karşı tarafta **kendisine güven ve ait olma duygusu veren ekonomik bağlar da çözülmüş durumda.** Kısaca kişi ekonomik olarak yalnızdır. Dünya sınırsız ve tehdit edici hale gelmiştir. Bireyin gücünü aşan büyük güçler, sermaye ve pazar tarafından tehdit edilmektedir. Herkes potansiyel rakip olduğundan, birey çevresindeki insanlar ile düşmanı, yabancı bir ilişki içindedir. **Özgür; yani yalnız, soyutlanmış ve dört bir yandan gelen tehditlerin ortasındadır.**

Alta yatan bu güvensizliği yenmeye yardımcı olacak etmenler yok değil. Her şeyden önce mülkiyet benliği destekliyor. Kişi ve sahip olduğu mülk birbirinden ayrılamıyor. **Beden kişinin nasıl bir parçasıysa, malı da benliğinin bir parçası haline geldi.** Kişinin mülkü yoksa ya da onu yitirdiyse, kendi benliğinin önemli bir parçasını da yitirmiş demektir. Günümüzde ekonomik olarak zora düşmek insanların baş etmekte zorlandığı bir psikolojik konu haline gelmiştir. Özellikle ekonomik krizlerin yaşandığı zamanlarda bu baskı bireyleri intihara kadar sürüklemektedir.

Bireyin, özgürlüğün getirdiği bu ağır yükün altında ezilmemesi için, **sistem tarafından desteklenmeli, garantör ortam sağlanmalıdır.** Gelişmiş demokrasilerdeki **sosyalist uygulamalar kişilerin barınma, beslenme, sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşımı gibi insani temel ihtiyaçlarını garanti altına almıştır.** Bu ortam sağlanmadan özgürlük kavramı vücut bulamaz.

Karl Marx haklıydı. Fakirliği ortadan kaldırmaya yönelmemiş bir kitle toplum olamaz. **Bireyleşmiş insan profilini üretmenin tek yolu da ekonomik olarak özgür ve bağımsız bir ortam yaratmaktan, bireyi bu ortamla bütünleştirmekten ve bireyin çalışmasına, üretmesine imkan vermektir.** Gelişmiş modern toplumlarda bu ortam nispeten sağlanmış, kişilerin kendiliğinden ("*kendiliğindenlik*" kavramını araştırmanızı öneririm) harekete geçtiği, ürettiği, sevdiği, dayanışma içinde olduğu gözlenmektedir.

Gizli Güçler: İçimizdeki Özgürlüğün Katilleri

Bu yazıda kontrol edilemediğinde özgürlüğümüzü kısıtlayan, içimizde tepinen içgüdü ve dürtüleri irdeleyeceğim. Umarım kendimizi bir nebze daha tanımamıza yardımcı olur. Tekrar "temet nosce" diyelim o zaman, İyi okumalar.

BENCİLLİK

Bencillik özünde **kendini beğenmemekten kaynaklanır.** Kendisini onaylamayan kişi, sürekli olarak **benliği ile ilgili kaygı içindedir.** Özgüven duygusundan yoksundur. Güven ve doyum duygularından yoksun olduğu için de devamlı kendi ile ilgilenmelidir. Bu da açgözlülüğün dayanağını oluşturur. Açgözlülük ise toplumun altını oyan, kişiler arası iletişimi ve dayanışmayı bitiren bir olgudur. Egosuna yenik düşüp kendini kaybeden nicelerini gördük maalesef.

SAYGINLIK VE GÜÇ

Saygınlık ve güç kısmen **mülkiyet sahipliği ile, kıs-**

men de rakabete konu alanlarda kişinin başarıya ulaşması sonucu elde ettiği kazanımlardır. Başkalarının hayranlığını kazanmak ve onlar üzerinde etkili olmak, **mülk sahibi özgüvensiz birey benliğini destekler.**

Malları ve toplumsal üstünlüğü az olanlarda, aile bireysel üstünlük kaynağıdır. Baba aile içinde baş rolü oynuyor ve bu rolü doğal hakkı olarak görüyor. Kendisine itaat eden karısı ve çocukları bulunmakta. Toplumsal ilişkilerde adamdan sayılmayabilir ama evde bir kral.

Bir gruba dahil olma gururu da saygınlık ve güç kazandırır. Bir millet, taraftar grubu veya siyasi partiye dahil olmak, kişisel olarak bir kimse olmasa da, diğer gruplara kıyasla üstün hissettiği için gurur kaynağıdır.

KORKU

Korktuğumuz çok şey var ama yönetenler tarafından özgürlüğümüzü kontrol altında tutmak için kullanılan birkaç argümanı paylaşacağım bu kısımda.

Ekonomik ve siyasal görünüm, eskisine oranlar çok daha karmaşık ve büyük. Göğüslemek durumunda olduğumuz tehditlerin boyutları da büyüdü. Milyonlarca insanın içinde bulunduğu işsizlik sorunu, güvensizlik duygusunu arttırdı. **İşsizlik korkusu** dayanılmaz güç bir durum oluşturmaktadır. Bu yük insanların hayatlarını gölgelemekte ve sağlıklı kararlar almalarını engellemektedir. Değirmeden geçmeyeyim, işsizlikle beraber **yaşlılık korkusu** da artmıştır.

Bir diğeri ise **savaş korkusu**. İnsanlık tarihi boyunca zorda kalan liderler hep savaş çıkarmış, mualif söylemler üretenleri vatan hainliği ile itham ederek susturmayı bilmiştir. 2 füze atıp savaş çıkartabiliyorlar. Tanıdık geldi mi? Bu korku çok geçekçi. 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana **savaşların yok etme potansiyeli, herkesi ama herkesi içine alacak seviyeye ulaştı.**

Bütün bu üslup günlük yaşantımıza da yansdı. İçinde kaybolduğumuz şehirler, dağ gibi yüksek binalar **insan ölçeğinin çok üstünde**, kişiyi ezen bir ortam oluşturdu. Bireyin korkusu ve önemsizlik hissi ile ilgili küçük bir tespitim daha var. Akranlarım Tom ve Jerry çizgi filmini hatırlar. Bu çizgi filmi sevmeyen de yoktur. Nedenini açıklayayım. Burada kendinden çok daha büyük bir kediyi haşat eden bir farenin hikayesi anlatılıyor. Çizgi filmde herkes kendini o farede buldu ve kediyi (dış dünyadan gelen baskı ve korku) pataklamasından keyif aldı. Aslına bakarsanız kedi doğası gereği yapması gerekeni yapıyor ama başına gelmeyen kalmıyordu. Kedi haklıydı :)

Mazoşist Teslimiyet ve Sadist Egemenlik: Kaçamadığımız İçsel Oyun

Önceki yazılarda soyutlanmış bireyin güven duygusundan yoksun oluşunu, dürtü ve içgüdülerimizi anlattım. Bu yazıda biraz daha derine, tinsel aleme dalacağız. Keyifli okumalar.

Çağımızda bireye güven veren bağlar koparılmış, kişi dayanılmaz güçsüzlük ve yalnızlık ile başbaşa kalmıştır. **Bu yalnızlık durumunu yenmenin iki yolu var.**

Birincisi **olumlu özgürlük** dediğimiz, bireyin sevgi ve çalışmasıyla, duygusal ve zihinsel özelliklerinin gelişimiyle, dünya ve çevresi ile "kendiliğinden" bir bağ kurabilir. Birey **özünden ödün vermeden kendisi, çevresi ve doğa ile bütünleşir.**

İkinci yol ise özgürlüğünü feda ederek yalnızlığını yenmeye çalışmaktır. **Benliğini teslim eden birey artık başka bir şeyin parçası olur ve yalnızlığından kurtulur.** Dayanılmaz kaygıyı yatıştırır ve yaşamı olanaklı kılar. Fakat altta yatan sorunları kapatmaz ve nevrotik sonuçları olur. Yaşadığımız toplum içindeki dengesiz halin hepimiz farkındayızdır sanırım. Bu çarpıklıkları açıklamaya çalışayım.

SADİZM - MAZOŞİZM

Önceki yazılarımda gördüğüm üzere birey; yalnız, güçsüz ve güvensiz bir konumdadır. Hal buyken **toplumda ortaya çıkan mazoşist eğilimi görmemiz gerekiyor.** Bu eğilim kişileri bilinç dışında değersiz ve önemsiz hissetmesine neden olur. Kişi kendini küçük ve zayıf görür. Olaylara egemen olamama eğilimindedir. Toplumda **"dış güçler"** söyleminin bu kadar tutmasının ve hiçbir rasyonel kanıtı yokken

sahiplenilmesinin sebebi de bu eğilimdir. **Bu kişiler kendilerinin dışındaki büyük güçlere uyma, boyun eğme eğilimindedirler.** Kendi istediklerini yapmaya değil de kontrolü dışındaki büyük güçlerin güdümünde hareket etmeye hazırdır. Toplumumuzdaki biat kültürünün arkasında da bu eğilim bulunur ve hepimizde mazoşist eğilim (sapkınlık hali değil!) az-çok vardır.

Mazoşist kişiyi anlatırken **toplumdaki karşılığını da tespit edersek** daha rahat anlaşılacak. Zamanında yurt genelinde arabesk müzik kültürü, kendini jiletleyenler, acı çekmeye methiyeler düzenler sahiplenildi, özenildi ve ne kadar da tutuldu. Yakın süre önce haberlerde gördüğümüz, garsonların müşterilere kötü davrandığı restoranlara gidip keyif alanlar, işkence konseptli seks oyuncakları kullananlar vb. kötücül sonuçlardan keyif alınması hep yukarıda bahsettiğim eğilimin, kısmen sapkınlık derecesi sonuçlarıdır. Hepimizin içinde bir miktar olan bu eğilimin günyüzüne çıkan birkaç örneğini sıraladım.

İyi bir şeye ulaşmanın zor ve acılı bir süreç olduğu, rahatlık ve keyif içinde güzelliklere ulaşamayacağı ile ilgili kabulde hepimiz mutabıkızdır sanırım. Talph Waldo Emerson'un "*Büyük işler başarmak için yalnız çalışmak gerekir; acı ve çalışma ekmeğimiz, şüphe ve aşağılanma payımızdır.*" sözü durumu açıklıyor. Daha bilineni "No pain, no gain" sözünü illa duymuşsunuzdur. Peki neden rahat bir ortamda çalışarak iyi bir şeye ulaşılmasın? Pek tabi mümkün ama bu fikir çoğunlukça kabul görmez çünkü üzgünüm ama hepimiz biraz mazoşistiz. O acı çekilecek. :)

Mazoşist eğilimde insanlar üzerinde yapılan deneylerde, bu kişilerin yalnızlık ve önemsizlik duygusuyla dolu olduğu gözlenmiştir. Anlattığım soyutlanmış, yalnız ve korku halindeki birey, **birine bağlanmaya çalışır.** Bu konyla ilgili Karamazof Kardeşler kitabından bir betimleme paylaşacağım sizinle: "*Kendisinin, bu talihsiz yaratığın doğuştan getirdiği o özgürlük yeteneğini, elden geldiğince çabuk ellerine teslim edeceği bir kimse bulmaktan daha ivedi bir gereksinimi yoktur*" ...

Mazoşist kişinin **tek amacı kendinden kurtulmaktır.** Başka bir deyişle özgürlük diyeti denebilecek; yük, sorumluluk ve bilinmezlikten kurtulmak ister. Bu amaç bireyin ezici ölçüde güçlü olduğunu sandığı bir **kişi ya da güce boyun eğmesi ile sonuçlanır.** Toplumu bu ruh haline neden sokmaya çalıştıklarını umarım anlatabiliyorumdur. Siyaset boyun eğen, kolayca yönlendirilebilen, bir topluluk ister. Bunun için de toplum mühendisliği, algı yönetim araçları kullanılır. Sonuç olarak da, kişi kendisi dışında ve kendi-

sinden daha büyük ve daha güçlü bir bütünün parçası haline gelir, onun içinde erir ve ona katılır. Bu güç kişi, kurum, tanrı, ulus gibi şeyler olabilir. Sarsılmaz gücün parçası haline gelmekle kişi onun gücüne ve görkemine ulaşmış olur.

Şimdi de sadizmi inceleyelim. Burada acı vermek dürtünün özünü oluşturmaz. Sadist kişilerin ortak özelliği bir başka kişi veya kişilerin üzerinde **eksiksiz bir egemenlik kurma**, onu kendi iradesinin çaresiz bir nesnesi haline getirme, mutlak yöneticisi olma isteğidir. Onu aşağılamak, esir almak bu amaca ulaşan yollardan bazılarıdır. Bir başka insana acı çekertmek, onu savunmasız bir şekilde acıya katlanmak zorunda bırakmaktan daha büyük güç yoktur. insan **üzerinde tam egemenlik kurmaktan zevk almak** bu dürtünün yakıtıdır.

Sadizm yıkıcılık ile karıştırılır. Yıkıcı kişi nesneyi yok etmek, ondan kurtulmak ister. Sadist nesnesi üzerinde hükmetmek ister, dolayısı ile **nesne yok olursa onu yitirmekten acı duyar.** Bazı ailelerde bu durum gözlenir. Ailesine zulmeden bir (sadist) baba karakteri hayal edin. Eşi günün birinde resti çekip bavulunu toplarken ejderha gibi kükreyen baba karakteri bir anda uysallaşır. Veya bazı siyasetçileri seçimden önce ve sonra olarak hayal ederseniz bu duruma tam uyduğunu göreceksiniz. Nesnesini kaybetme korkusu çok etkilidir. **Güç tutkusu** sadizmin en belirgin özelliğidir.

Bu açıklamalardan sonra sadist ve mazoşist eğilim (tekrar edelim sapkınlık değil!) tencere kapak misali birbirine uyuyor. İki tarafın da ihtiyaçları karşılanıyor. **Psikolojik açıdan simbiyotik bir yaşam şekli de diyebiliriz.** Bu iki güdünün insanoğlunda olması bir bakıma normal karşılanmalıdır. Toplumu yönetenler ve yönetilenler olarak, itaat etme (kişinin istemediği bir şeyi yapma durumu) ve hükmetme rolünü oynayabilmemizin yakıtları bu güdüler. Evrim sürecinde güdülerimiz gelişmeseydi, sürü dağılır ve türümüz gelişemezdi. Sürüsünü oluşturamayan atalarımız doğal seleksiyonla çoktan elendiler. Fakat günümüzde bu özelliklerimiz sömürü aracı olarak kullanılıyor. **Kendimizi tanımalı** ve olaylara akılcı yaklaşabilmeliyiz.

Boyun Eğmenin Ötesi: Otoritenin Maskesine Saklı İktidar Oyunu

Önceki yazılarda soyutlanmış bireyin güven duygusundan yoksun oluşunu, yalnız kalmamak için sado-mazoşist eğilimler geliştirdiğini anlattım. Bu yazımda otorite ve güç kavramlarını açıklamaya çalışacağım.

OTORİTE VE GÜÇ

Otorite, kişinin başka bir kişiyi kendisinden üstün gördüğü, kişilikler arası bir ilişkidir. Otorite iki yolla sağlanır. --- Öğretmenlerinizi hayal edin --- İlki saygı, sevgi ve takdir ederek olur. Üzerinizde otorite kuran kişi ile pozitif bağlar geliştirirsiniz. diğeri ise korku, tehdit ve nefretle kurulur. Bu senaryo çok sağlıklı ve nevrotik durumlar ortaya çıkarır, kişinin dengesini bozar. Kişi dengesini tekrar sağlamak içinse bazı savunma mekanizmaları geliştirir.

Şimdi yukarıdaki 2 otorite çeşidini siyasetçiler üzerinde hayal edelim. 2. senaryodaki negatif (korku-nefret) otorite kurulduğunda kişi, psikolojisini ayakta tutmak amacı ile, içindeki zararlı ve tehlikeli **nefret, aşağılanma gibi duyguları bastırmalıdır**. Bu durumu farklı yollarla ussallaştırır. Örneğin boyun eğdiği karakter kötü de olsa, taparcasına hayranlık besler. Beni yöneten kişi böylesine harikulade ya da kusursuz olduğuna göre, ona **boyun eğmekten utanmamalıyım** diye düşünür. Bir diğer yöntemi ise topluluğun da boyun eğmesini dayanarak alarak, sadece ben değilim **herkes boyun eğiyor** görüşüdür. Dolayısı ile normal bir davranış içindeyim diyerek içindeki çelişkiyi bastırır.

Bu tariflere uymayanları duyar gibiyim. Şu siyasetçiyi destekledim ama nefret ediyorum diyenleriniz var sanki :). Az önce bahsettiğim **ussallaştırma** kelimesinin altını çizelim. Ussallaştırma; aslında kişinin akıl, mantık ve şahsiyetine ters gelen bir durumu yaparken buna (rasyonel olmasa bile) bir mesnet oluşturmasıdır. Örneğin; şu siyasetçiye (*yerel veya genel seçimlerde*) oy verdim, aslında hiç de sevmem ama başka parti veya aday mı var? diyorsanız, tam üzerine bastınız ayağınızı kaldırın...

İnsanoğlu özgürlüğünü sınırlayan koşullara bayılır, **yazgıya boyun eğmeyi sever**. Yazgı her kişi için farklıdır. Mesela bir iş adamı için ekonomik yasalar onun yazgısıdır. Ona göre ekonomik kriz veya bolluk dönemlerinin hepsi insan iradesinin dışındadır ve bu gücün karşısında boyun eğmek zorundadır. Savaşların olması, dünyanın acılarla dolu olduğu ve bunun gibi kabuller hep bu mantığa dayanır. Dinsel açıdan yaratanın iradesi olarak kabul görür ve görev bilinci ile ussallaştırılır. Hal bu iken **daha önce var olmamış bir şey istemek ya da ona kavuşmak için çaba harcamak çılgınlıktır**. Bu durum farkındalığı oluşturmamış kişilerin algısı dışındadır.

Otoriteye ve güce karşı bahsettiğim genel tutum insanların bir arada kalmasını sağlıyor. Ama demok-

rasinin gelişmediği düşük bilinçli toplumlarda, çok güçlü bir **algı yönetim aracı** haline gelmiş durumda. Bu konuyu biraz açalım.

Topluluk güçlü ve güçsüz olarak ikiye ayrılır. Güçsüz olan halk, güçsüzlüğünü aşmak için tarihte türlü arayışlara girmiş, **gücü elinde bulduranların kontrol altında tutulabilmesi için** farklı yönetim şekilleri denemiştir. Demokrasi ve güçler ayrılığı prensibi bu arayışın meyvesidir. Denetlenmeyen yürütme, diktatörlük demektir ve bu durumda **tarih göstermiştir ki; güçsüz kitle hayati tehlike içerisindedir**. Güçsüz kitle, yöneticilerine karşı iki tutum içindedir. İlki kitle için güç, belli bir grubu temsil etmesi veya bir ideolojinin felsefesi olduğu için değil, **sadece güç olduğu için hayranlık uyandırır**. Ve gücü gördüğü andaki sevgi kabarmasını engelleyemez. "Hüloğğğ" gibi naraların atılması, andaki sevgi patlaması sonucu, kişinin kontrol dışı verdiği tepkilerden biridir. İkinci tutumda ise, güç sahibi gücünü yitirdiğinde bu sevgi, aşağılama ve nefrete dönüşür. Aynı durum kitlenin karşısına gelen güçsüz karakter için de geçerlidir. **Vahşi doğa gibi** değil mi? Güçten düşen aslan sürüden kovulur, çünkü görevini yapacak güce sahip değildir. Veya sürüyü ele geçirmek için ortaya çıkan aslan düelloyu kaybederse, sürüye kabul edilmez, vb...

Kişi otorite karşısında önderinin uygun gördüğü acılara katlanmayı bir erdem olarak görür. **En büyük erdem ise katlandığı acıyı sona erdirmek veya azaltmak değil, yakınmadan o acıyı çekmektir**. Yazgıyı değiştirmemek, ona boyun eğmek bir kahramanlıktır. Acı çekmenin güzelleştiği şarkılar, hikayeler ve daha nice anektot yazabilirim ama çok uzayacak. "Acı çekmek özgülükse" diyerek bu kısmı bitiriyorum.

Otoriteci kişi için eşitlik kavramından söz edilemez. **Eşitlik onlar için bir amaç değil ancak araç olabilir**. Ona göre dünya güçlü-güçsüz, üstünler-aşağılar olarak iki gruptur. Egemenlik ve boyun eğme eğilimi üzerine kurulu bir yaşam şekli düşünün. Dayanışmaya yer yoktur. Cinsel, ırksal, inançsal farklılıklar onun için üstünlük ya da aşağılık belirtisidir.

Toplumun büyük kısmı tariflediğim yapıdaki insanlardan oluşuyor. O yüzden kimse düşüncesi, felsefesi, bilgisi veya liyakati yeterince yönetim gücünü alamıyor. **Hepsi günümüzde ilkel manada "güç" demek olan para, nüfuz ve imaja** (ağzı laf yapan, kalıplı, külhanbeyi modeli popüler) dayalı olarak koltukları dolduruyorlar. Bahsettiğim konular seçimlerimizi ve eylemlerimizi yaparken farkındalığımızı arttırmak üzerine küçük düşünce pratiklerinden ibaret.

Sağlıklı seçimler yapmak dileğiyle, hoşçakalın...

Robotlaşan İnsanın İçyüzü

Önceki yazılarda soyutlanmış bireyin güven duygusundan yoksun oluşunu, yalnız kalmamak için sado-mazoşist eğilimler geliştirdiğini, otorite ve güç kavramlarına karşı insan tepkilerini anlattım. Bu yazıda tip insanın mekanizmasını anlatacağım.

ROBOTLAŞMA

Bazı karikatürlerde tasvir edilen, aynı bantta üretilen yeni nesil bir insan türü oluşmaya başladı. Aynı şeylerden tat alan, popüler kültürün esiri olmuş bir insanımsı. Yeni nesil insanı bu hale getiren şey, dünyanın kendisini tehdit etmesi olgusunu yok etmek üzere, dünyadan el etek çekmesi ve **kendisini bütünü parçası haline getirerek güvenli sulara atmasıdır**. Bu günümüz toplumundaki bireylerin büyük çoğunluğunun bulduğu çözümdür. Özetle birey kendisi olmaktan çıkar ve çeşitli kalıpların kendisine sunduğu kişiliği tümüyle benimser. Böylece tıpkı diğerleri gibi, yani onların kendisinden beklediği gibi olur. Artık çevresi ile bütünleşen kişi için yalnızlık ve güçsüzlük duyguları kaybolur. **Hayvanların renk değiştirerek kamufle oldukları gibi insan da huy ve davranışlarını değiştirir**. Benliğinden vazgeçen, robotlaşan kişi, diğer milyonlarca robottan biri olur. Artık yalnızlık hissetmez ve kaygı duymaz fakat bunun büyük bir bedeli vardır.

Yalnızlığı yenmenin normal yolunun topluluğa uyum olduğu kabulü her toplumda vardır. Üniversite, askerlik vb. kişi için yeni ortamlara giderken “aman oğlum çıkıntılık yapma” tavsiyeleri bu nedenle verilir. **Topluluğa uyulurken kişi özünde kabul etmediği kararları kabul etmek ve uygulamak zorundadır**. Fakat bunu ussallaştırmaz ve kendine ait kılmazsa kişi kendi ile çelişir ve nevroitik durumlar oluşur.

Çoğumuz düşünme, hissetme ve dilediği gibi davranma özgürlüğüne sahip olduğumuzu düşünürüz. Her birey duygu ve düşüncelerinin kendine ait olduğuna içtenlikle inanır. Fakat eylemde robotlaşmamızı sağlayan ussallaştırma mekanizmasına örnek vereceğim.

Diyelim ki bir ada yerleşkesindesiniz ve bir balıkçıya hava durumunu sordunuz. Balıkçı mesleği gereği hava durumundan anlamak zorundadır. Balıkçı radyodan hava durumunu da dinlemiştir. Çeşitli gözlemleri ve deneyimine dayanarak hava durumunu değerlendirir. Radyodan aldığı bilgi, tahminini destekliorsa söylemini güçlendirir, desteklemiyorsa onu da eleştirir. Ama özünde **balıkçı, bilgisine dayanan kendi görüşünü anlatmıştır**.

Şimdi bir yazlıkçıya soracağız aynı soruyu. Normal insana örnek olacak. Yazlıkçı hava durumundan anlamam ama radyodan şöyle duydum, ben bilmem der, konu kapanır.

2. yazlıkçı robotlaşmış insana örnek olacak. Aslında hava hakkında **çok az şey bilmesine rağmen çok şey bildiğine inanıyor**. Her soruya cevap verebileceğine inanıyor. Biraz düşündükten sonra radyodan duyduğunun aynısını, kendi düşüncesiymiş gibi anlatıyor.

Bahsettiğim olay bazı insanlarda **refleks haline geliyor** bir süre sonra. Her olayda topluluk tarafından dayatılan kararı benimsemiş ve ussallaştırma mekanizması basit bir hava durumu sorusunda bile kişiyi aslında bilgisi olmadığı bir fikri kendisininmiş gibi sahiplenmesine sebep oluyor.

Siyasal konularda da aynı durumla karşılaşılıyor. Ortalama gündemi takip eden biri ile konuştuğunuzda, kişinin iktidar yanlısı ya da muhalefet yanlısı haber kanallarını mı izlediğini çok net anlayabiliyorsunuz. Takip ettiği haber grubundan aldığı görüş ve bilgileri “kendi” görüşü gibi anlatacaktır. Atarkele toplumlarda siyasal görüş babadan oğula geçer genelde. Burada da söylemler ezberce dayalıdır. Kişi babasından duyduklarını aynen aktarır. Herhangi bir “neden” sorusunda sistemi hata verir.

Bu durum Nazi hareketinde birçok sade vatandaşın nasıl insanlık dışı emirlere uyduğunu, bu emirleri nasıl ussallaştırdığını başka bir açıdan açıklıyor. Çok trajik örnekler var ve **robotlaşmış bireyin caniliği nasıl ussallaştırdığını** anlatsam bir yazı daha çıkar sanırım.

Yapay Düşüncenin Tutsaklığı: Hür İrade mi, Programlanmış Tepki mi?

Önceki yazılarda soyutlanmış bireyin güven duygusundan yoksun oluşunu, yalnız kalmamak için sado-mazoşist eğilimler geliştirdiğini, otorite ve güç kavramlarına karşı insan tepkilerini, tip insanın davranışlarını anlattım. Bu yazıda hür iradenin varlığını irdeleyeceğim.

Karar Alma Mekanizması

Herbirimizin karar alırken, geliştirdiğimiz analiz yöntemini kullanırız. Eleştirel düşünme becerimizin bize verdiği ölçüde de sağlıklı kararlar alabiliriz. Düşünce sistemimiz küçük yaşlarda oluşmaya başlar. Kişi benliğinde olduğu gibi, **sağlıksız ortamda karar alma mekanizmamız da gelişemez.**

Örneğin bir kız çocuğu, annesinin sürekli sevgiden ve dostluktan bahsetmesine karşın, aslında soğuk ve bencil olduğunu anlaması; ya da bir oğlan çocuğuna, babasının kibar konuşmasını tembihlemesine karşın kendisinin küfürlü ve kaba konuşması, **onun içtenlikli davranmadığının** ispatıdır. Çocuklar tutarsızlığı hisseder, adalet ve hakikat duygusu zedelenir. Anne ve babaya bağımlı olduğundan eleştirel bakış açısını bastırır. Bunu **diri tutmak çocuk için tehlikelidir.** Bir süre sonra bu tutarsızlıkları fark etmemeye başlar, **onun için normalleşir.** Düşünce, tabiatının dışına çıkmış ve sakatlanmıştır.

Bu yapay düşünce örneği birçok durumda karşımıza çıkıyor. Yapay düşünce oluşumunda düşüncenin doğru veya yanlış olması sorun değil aslında. Sorun; kabul edilen düşüncenin kişinin kendi düşüncesi olmamasıdır. Öz düşünce doğru olmayabilir, bu her zaman ihtimal dahilindedir. **Ama kişi başkasının düşüncesini uygulama refleksi ile büyürse, ve bu bir topluluğu etkilerse, burada hür iradeden bahsedilemez.** En acı örneklerinden biri holokost soykırımıdır. 6 milyon Yahudi sistemli bir şekilde öldürüldü. Bunu yapan 3-5 faşist alman askeri değildi elbet. Organize bir insan topluluğu, az önce bahsettiğim refleksler ile, yıkıcı eğilim içinde, olayları kendi benliklerinde ussallaştırmış. Bir toplumun bu hale gelebilmesi çok korkutucu.

Yapay düşünce sistemi karşımıza, yapmak istemediğimiz şeyleri ussallaştırırken de çıkar. Örneğin çok yakın bir arkadaşınız maddi olarak sıkışmış ve sizden borç istiyordur. Siz ona borç vermek istemezsiniz. Arkadaşınıza ödünç para vererek sorumsuz olma veya başkalarına sırtını dayama eğilimini desteklemek istemediğinizi kendinize telkin edersiniz. Aslında arka planda cimrilik güdüsü size bu nedeni oluşturmanıza sebep olmuştur. **Demek ki düşüncenin yapaylığını anlamak için arkasındaki asıl nedeni bulmak gerekiyor.**

Düşünme sistemi için geçerli olanlar, istem için

de geçerlidir. Çoğu kişi bir dış güç tarafından, açık açık bir şey yapmaya zorlanmadıkça, kararlarının kendilerine ait olduğuna inanır. Bu büyük bir yanılgıdır. Kararlarımızın çoğu bize dışarıdan önerilmiştir. Beklentilere uygun davranmak soyutlanmamızı önler. Bu güdü **toplumun dayattığı bütün önermelere sorgusuz kucak açmamıza neden olur.** Soyutlanma korkusuyla, özgürlüğümüze, yaşamımıza ve rahatımıza doğrudan gelebilecek tehditlerin yarattığı korkuyla güdülmüş bulunmamıza karşın, kararı verenin kendimiz olduğu konusunda, kendimizi ikna ederiz. Çocuğunuza okula gitmek isteyip istemediğini sorduğunuzda istediğini söyleyecektir. Çünkü ondan beklenen budur. Yapmadığı senaryoda başına geleceklerden korkar. Veya kaçımız işimizi seviyoruz? Ama sorsan herkes işinden memnun. Aynı durum burada da geçerli.

Günlük yaşantıda insanların bir şeyi yapmaya karar vermiş, bir şeyi istemiş gibi görüldüğü ama aslında yapacakları şeyi zorunlu kılan birçok etken olduğu ve bu etkenlere uyum sağladıkları birçok olay bulunmaktadır. Kişiler aslında düpedüz geleneklere, göreve veya baskıya boyun eğen bir dizi davranış içindedir. Bunu "kendi kararım" bakış açısı ile ussallaştırır. **Özgün kararlar yok denecek kadar azdır.**

Hür irade konusunu açıp biyolojiye değinmeden olmaz. Serkan Karaismailoğlu'nun "*Beyinde Ararken Bağırsakta Buldum*" kitabında, "*Hür irade yoktur, hepsi vücudumuzda gerçekleşen biyokimyasal tepkimelerin bir sonucu.*" ifadesi hormonlarımızın karar alma mekanizmamızda ne kadar etkili olduğunu betimliyor. Bu kısmı uzatmadan eğlenceli bir bilgi vereyim. Vücudunuzda salgılanan seratoninin (mutluluk hormonu) % 95'i bağırsaklarınızda bakteriler tarafından salgılanır. Tatlı bir şeyler yediğinizde, karbonhidrat ile beslenen bakterileriniz de sizin kadar mutlu oluyor haliyle.

Anlattığım bu hal içinde özgün düşünme, arzulama veya isteme yerine yapaylarını koymak, özgün benliğin yerine yapay benliğin oluşmasına sebep oluyor. Tek tip insan, robotlaşma gibi kavramların arka planındaki çalışan mekanizmaların bir kısmı bu şekilde. Toplumu şekillendiren eller bu enstrümanı ustaca kullanıyor. Günün sonunda, kendi kararlarını verdiğini zanneden, ama bir yığın önerme altında güdülen, yönetilen, sömürülen bir toplum ortaya çıkıyor.

Hoşçakalın...

Şubemiz Etkinlikleri

Mimarlar Odası Antalya Şubesi olarak 20. Dönemimiz boyunca, mesleğimizi geliştirmeyi, toplumsal bilinci artırmayı ve üyelerimizin dayanışmasını güçlendirmeyi hedefleyen pek çok etkinlik gerçekleştirdik. Bu etkinlikler yalnızca meslek içi bir paylaşım alanı oluşturmakla kalmadı; aynı zamanda mimarlığın toplumsal yaşamla olan bağına güçlendirdi, kentle, insanla ve kültürle kurduğu ilişkiyi görünür kıldı. Farklı yaş gruplarından, farklı deneyim alanlarından üyelerimizi buluşturan bu etkinlikler, mimarlığın çeşitliliğini ve zenginliğini yansıtan önemli buluşmalar oldu.

Etkinlik takvimimiz; mesleki sunumlar, konferanslar, söyleşiler, sergiler, tiyatro oyunları, konserler ve sosyal aktivitelerle oldukça zengin bir içerik sundu. Feridun Duyguluer'in "İmar Gündeminde Mimarlık" sunumuyla başlayan etkinliklerimiz, Prof. Dr. Ece Ceylan Baba, Daniş Navarro, Prof. Dr. C. Abdi Güzer, Kerem Piker, Prof. Dr. Jale Erzen, Orçun Ersan ve Neil Leach gibi değerli isimlerin katıldığı söyleşilerle devam etti. Bu buluşmalarda yalnızca akademik birimler değil, aynı zamanda meslek pratiğinin güncel sorunları, etik değerleri ve geleceğe dair vizyonları da tartışıldı.

Toplumsal farkındalığı artıran çalışmalarımız arasında *Afet Farkındalık Eğitimi (AFAD)*, *Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri*, *Bilirkişilik Temel ve Yenileme Eğitimleri* gibi eğitimler ön plana çıktı. Kültür ve sanat alanında ise *Mimarlar Odası Tiyatro Topluluğu oyunları*, *Mimarlar ve Emekli Subaylar Korosu konseri*, *Sinan Haftası*, *Mimarlık Haftası* ve *Batı Akdeniz Mimarlık Ödülleri* üyelerimizin yoğun katılımıyla gerçekleştirildi.

Meslek uygulamaları kapsamında ise CR Seramik showroom gezisi ve Cadbim sunumu dikkat çekici etkinlikler olarak öne çıktı. Bu etkinlikler, üyelerimizin malzeme, üretim teknolojileri, yazılım ve dijitalleşme süreçleri hakkında güncel bilgileri doğrudan deneyimleme fırsatı sundu. Böylece, yalnızca teorik ve kültürel değil, pratik ve uygulamaya dönük bir bilgi paylaşımı da sağlanmış oldu. Katılımcılarımızın katkılarıyla zenginleşen bu organizasyonlar, meslektaşlarımızın bir araya gelmesine, farklı fikirlerin buluşmasına ve ortak bir gelecek inşa edilmesine vesile oldu. 20. Dönem boyunca gerçekleştirilen tüm etkinlikler, mimarlığın toplumsal değerini bir kez daha gözler önüne sererken, mesleki dayanışmanın önemini ve birlikte üretmenin gücünü güçlü bir şekilde hatırlatmıştır.

15 Şubat 2024 - Feridun Duyguluer

22 Şubat 2024 - Afet Farkındalık Eğitimi

8 Mart 2024 - Dünya Kadınlar Günü

15 Mart 2024 - Daniş Navarro

3 Nisan 2024 - Balbey Sahur Etkinliği

22 Nisan 2024 - 17. Batı Akdeniz 2024 Sinan Haftası Etkinlikleri

24 Nisan 2024 - Batı Akdeniz Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Celal Abdi GÜZER

28 Nisan 2024 - Bölge Toplantısı

8 Ekim 2024 - Mekanlar Dile Geliyor - Kerem Piker

7 Kasım 2024 - Mimarlık Haftası 2024

12 Kasım 2024 - Danışma Kurulu

16 Aralık 2024 - Meslekte 20. Yıl - Prof. Dr. Jale Erzen

28 Ocak 2025 - Çizim Standartları Bilgilendirme Toplantısı

30 Ocak 2025 - Cadbim Sunum

9 Nisan 2025 - Mimar Sinan Haftası Etkinlikleri 2025

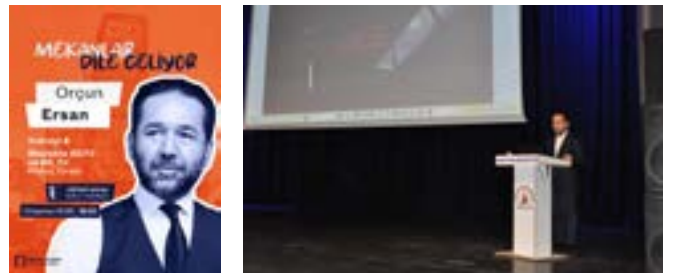
21 Mayıs 2025 - Emekli Korosu

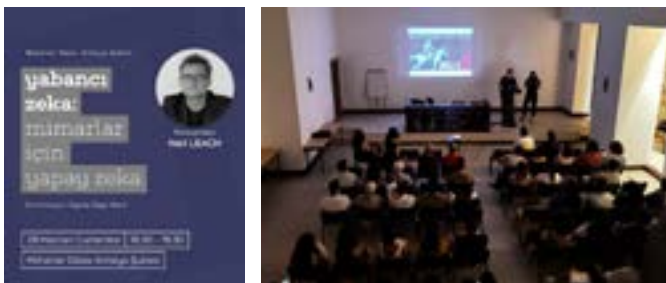
2 Haziran 2025 - Tiyatro Etkinliği - Bahar Noktası

13 Haziran 2025 - Meslekte 50. Yıl - Orçun Ersan

28 Haziran 2025 - Neil Leach

1 Ağustos 2025 - Bilirkişilik Eğitimleri

Gençlik Meclisi Etkinlikleri

Mimarlar Odası Antalya Şubesi, genç meslektaşlarımızın mesleki gelişim süreçlerinde daha etkin rol almalarını ve odanın çalışmalarına doğrudan katılmalarını önemsemektedir. Bu anlayışın bir sonucu olarak faaliyetlerini sürdüren Gençlik Meclisi, 20. Dönem boyunca birçok değerli etkinliğe imza atmış, gençlerle Oda arasında güçlü bir köprü kurmuştur. Genç mimar adaylarının ve genç üyelerimizin hem mesleki hem de sosyal açıdan gelişimini destekleyen bu buluşmalar, dayanışmayı pekiştiren ve geleceğe güvenle bakan bir mesleki ortamın oluşmasına katkı sağlamıştır.

Gerçekleştirilen etkinlikler, farklı içerikleriyle gençlerin hem mesleki becerilerini geliştirmelerine hem de sosyalleşmelerine imkan tanımıştır. İş Hayatına Hoş Geldin buluşmaları, genç üyelerin meslek yaşamına adım atarken karşılaşacakları süreçleri anlamalarına katkı sağlarken; Raftingde Buluşuyoruz, Mangal Buluşması ve Kahvaltı Buluşması gibi etkinlikler, üyeler arası dostluğu ve dayanışmayı güçlendirmiştir. CR Seramik ve ADO Showroom gezileri, Kepez Belediyesi proje onayı sunumları ve Sektör ziyaretleri gibi teknik içerikli etkinlikler ise gençlerin uygulama ve

malzeme bilgisini geliştirmelerine olanak tanımıştır.

Gençlik Meclisi'nin düzenlediği Atış Serbest, Points of You Atölyesi, TET Workshop ve Yabancı Zeka: Mimarlıkta Yapay Zeka gibi etkinlikler, gençlerin yenilikçi düşünme, yaratıcılıklarını ortaya koyma ve güncel gelişmeleri takip etme becerilerini desteklemiştir. Ayrıca Tanışma Toplantısı ve Bowling Etkinliği ile başlayan süreç, her geçen yıl daha da güçlenen bir birliktelik ruhunun inşa edilmesine vesile olmuştur. Bu çeşitlilik, gençlerin yalnızca mesleki değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal anlamda da gelişim göstermelerini sağlamıştır.

Tüm bu etkinlikler, Mimarlar Odası Antalya Şubesi'nin gençlere verdiği değeri ve güveni bir kez daha ortaya koymaktadır. Gençlik Meclisi, üyelerle oda arasında yalnızca bir köprü değil, aynı zamanda ortak üretimin, paylaşımın ve dayanışmanın simgesi olmuştur. Gençlerimizin dinamizmi, enerjisi ve üretkenliği ile zenginleşen bu etkinlikler, mesleğimizin geleceğine umut ve güç katmakta; odanın toplumsal ve mesleki kimliğini daha da güçlü hale getirmektedir.

10 Mayıs 2023 İş Hayatına Hoş Geldin 1

24 Haziran 2023 Atış Serbest

27 Ağustos 2023 Raftingde Buluşuyoruz

1 Haziran 2023 İş Hayatına Hoş Geldin 2

6 Kasım 2023

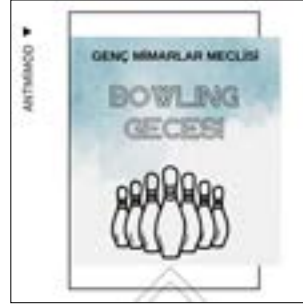

23 Kasım 2023 ADOPEN Showroom Gezisi

14 Mart 2024 Bowling Gecesi

16 Nisan 2024 Soul Buluşması

28 Nisan 2024 Mangal Buluşması

30 Nisan 2024 Mekan Tasarımında Ölçek

13 Mayıs 2024 Sektör Ziyaretleri ArtMim Tasarım Ofisi

17 Mayıs 2024 Sektör Ziyaretleri ArtMim Fabrika

29 Mayıs 2024 İş Hayatına Hoşgeldin 3

6 Haziran 2024 ADOPEN Showroom Gezisi 2

30 Temmuz 2024 AÜM Mimari Yarışma Serüveni

27 Ağustos 2024 AÜM Mimarlıkta Yolculuk

26 Eylül 2024 Mimari ile Gez Antalya Akvaryum

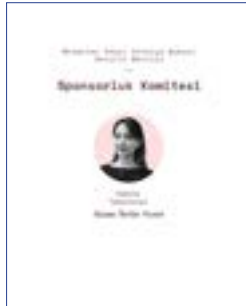
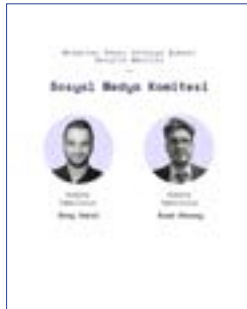
3 Ekim 2024 Points of you atölyesi

12 Ekim 2024 TET Work Workshop

30 Ekim 2024 Açık Çağrı

12 Ekim 2024 Tanışma Toplantısı Bowling Etkinliği

11 Ocak 2025 Üreten Eller Sabun Atölyesi

28 Ocak 2025 Kepez Belediyesi Proje Onayı

16 Şubat 2025 Davraz Kayak Merkezi Turu

18 Mart 2025 İftar Buluşması

7 Nisan 2025 Emsal Hesaplamaları ve Mimari Proje Onay

19 Nisan 2025 CR Seramik Showroom Gezisi

27 Nisan 2025 Kahvaltı Buluşması

28 Haziran 2025 Neil Leach

5 Eylül 2025

9 Temmuz 2025 Nevzat Sayın ile Mimarlık Üzerine Soru Cevap

10 Temmuz 2025 Genç Mimarlar Buluşması: Kariyer ve Deneyim

Gençler Odası Antalya Şubesi
Denizli Bölgesi

genç mimarlar buluşması: kariyer ve deneyim

görsel olarak kap gel

10 Temmuz
19:30
Lara Sahil Yolu

Konuşmacılar: Kona Dağıtıcılar

Ayberk GEZEN	Uygulama
Ceren TOPAY	Gençlik
Egemen KARAMAN	Yapı Denetim
Esad ATASOY	Ofis İşleri
Selin AKTAŞ	Ofis İş İşleri

Ayberk GEZEN

Uygulama yapan mimar olarak dinamiklerinden, özellikle yüksek standartta ofis projelerinde bulunduğu temsilcilerden, inşaat süreçleri ve maliyet uygulamaları arasındaki önemli ayrımlardan bahsedecek.

Uygulama sürecinde mimarın sahadaki rolü, ölçüm, detaylar, maliyetler ve diğer yönetimler üzerine deneyimlerini paylaşacak.

Ceren TOPAY

Konu gereğince başlangıçta yapılan alımlara ilişkin tüm projelerin her aşamasında sahadaki görevleriyle çalışacak.

Profesyonel mimarlıkta, ekip koordinasyonu, farklılık alan teknik kurallar ve uygulama sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar.

Egemen KARAMAN

Memnuniyet sonrası iş hayatına geçiş sürecinde başlangıçta yapı denetim sürecinde mimar olarak üstlenildiği görevler, sahadaki deneyimler, ofis işleri ve yapı denetiminin mimari süreçteki yeni üzerine deneyimlerini paylaşacak.

Esad ATASOY

Ofis kurulumu getirdiği sorumluluklar, farklılıklar, zorluklar, işin yönetimsel ve yaratıcı yönleri arasındaki denge, müşteri ilişkileri ve proje yönetim süreçleri üzerine deneyimlerini paylaşacak.

Kendi ofisine sahip olmanın sunduğu özgürlük ve karar alma özgürlüğü yanı sıra, bu yolun getirdiği beklentiler ve stresler.

Selin AKTAŞ

Ofis işi işleri ve koordinasyonun sağlanması, uygulama süreci, belediye süreci, ruhsat talebi, müzakereler gibi ofis işleri kurulum sürecinin bütünsel bir yaklaşımı nasıl daha doğru yöneltileceğinden, bu süreçte edinildiği tecrübe ve karşılaştığı zorluklardan bahsedecek.

Mimarlar Odası Antalya Şubesi'nin 01.01.2022-03.10.2025 Tarihleri Arasında Açmış Olduğu Davalar

Recep SÖNMEZ - Mimar

1) Serik Kamping-Belek Günübirlik alanı, Orman Yangın üssü ve Spor alanı

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın konusu Antalya, Serik ilçesi, Belek mahallesinde; 145 ada 23, 24 ve 42 parsellere ilişkin, "Serik Kamping-Belek Günübirlik alanı, Orman Yangın üssü ve Spor alanı" kullanım kararını, "Günübirlik tesis alanı, Turizm Tesis Alanı ve Orman Yangın Üssü" kullanım kararı olarak planlanmasına ilişkin, Kültür ve Turizm Bakanlığı Plan İnceleme ve Değerlendirme Kurulu'nun 03.06.2022 tarih ve 2022/07-05 sayılı kararı doğrultusunda, Kültür ve Turizm Bakanlığınca 21.06.2022 tarihinde onaylanan, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama imar planı ve değişikliği kararının iptali ile öncelikle ve ivedilikle idarenin savunması alınmaksızın Yürütmesinin Durdurulması istemidir.

Dava Tarihi: 15.01.2022

Mahkeme ve dosya no: Antalya 5. İdare 2022/115 E.2021/1059 K.

Akışın özeti ve son durum: Bölgeye yönelik Antalya 5. İdare 2020/549 E.2021/1136 K. Sayılı dosyası ile açılan davalar devam ederken dava konusu plan kararları alınmış ve sahil şeridi daraltılmıştır.

Mahkeme bilirkişi raporunu esas alarak davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme kararına karşı tarafımızca istinaf talebinde bulunulmuş sonucu beklenmektedir.

2) Antalya-Burdur-Isparta bölgesi 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Davanın konusu: Çevre Ve Şehircilik Bakanlığınca,

08.02.2022 tarihinde onanan Antalya-Burdur-Isparta bölgesi 1/100000 Ölçekli ÇDP. nın, Kaş, Kalkan, Fırmaz Koyu, Patara, Antalya merkez batı bölgesi, Aksu Çayı, Manavgat ve Gazipaşa planlama bölgesi kısmına ilişkin değişikliklerin iptali istemiyle dava açılmıştır.

Davanın açıldığı tarih: 16.05.2022

Mahkeme ve dosya no: Danıştay 6. Daire. 2022/3783 E. - 2020/4229

Akışın özeti ve son durum: Anılan bölgeler daha önce imara açılan ve dava açıldığı için planları iptal edilen, önemli doğal yapıya sahip bölgelerdir. Bu bölgeler EKO Turizm kararı ile turizm amaçlı yapılaşmaya açılmak istenmektedir. Mahkemece keşif kararı verilmiş olup, keşif günü beklenmektedir.

3) Serik KAMPİNG-Belek GÜNÜBİRLİK alanı, Orman Yangın üssü ve Spor alanı

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve bir kısım vatandaş

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Dava Konusu: Antalya, Serik İlçesi, Belek Mahallesi, 145 ada 23-24 ve 42 parseline ilişkin " Serik KAMPİNG-Belek GÜNÜBİRLİK alanı, Orman Yangın üssü ve Spor alanı" kullanım kararını, "Günübirlik tesis alanı, Turizm Tesis Alanı ve Orman Yangın Üssü" kullanım alanına dönüştüren, Kültür ve Turizm Bakanlığınca 03.06.2023 Tarih ve 2022/07-05 sayılı kararı doğrultusunda ONAYLANAN, 21.06. 2022 Tarihli 1/5.000 Ölçekli Nazım imar planı değişikliği ve 1/1.000 Ölçekli İmar planı değişikliği kararının İptali ile yürütmenin durdurulması istemidir.

Dava tarihi : 25.08.2022

Mahkemesi ve Dosya No: Antalya 5.İdare Mah. 2022/1115 E.K.

Akışın özeti ve son durum: Önceki plan kararlarına karşı açılan dava devam ederken bu kez küçük de-

ğişiklikler ile yeni plan kararı alınmıştır. Mahkemece YD talebimizin reddedilmesi üzerine, itiraz yapılmış olup, itirazımızın sonucu ve akabinde mahkeme kararı beklenmektedir.

4) Antalya, Serik Kadriye 1/25000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın konusu: Antalya, Serik Kadriye Mahallesi 579 ada 19, 6, 37 parsel numaralı taşınmazlara yönelik Kültür ve Turizm Bakanlığı Plan İnceleme ve Değerlendirme Kurulu'nun 17.01.2022 tarih ve 2022/01-09 sayılı kararı ve Arazi Tahsis Komisyonunun 09.05.2022 tarihli 08/01 sayılı kararı doğrultusunda uygun görülerek, 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu'nun 7. Maddesi uyarınca 09.06.2022 tarihinde onanan 1/25000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı değişikliği kararlarının iptali ile öncelikle ve ivedilikle yürütmenin durdurulması istemidir.

Davanın açıldığı tarih: 19.09.2022

Mahkeme ve dosya no: Antalya 3. İdare Mahkemesi 2022/1227 E.

Akışın özeti ve son durum: Alan için Antalya 5. İdare Mahkemesinin 2020/370 E. - 2021/661 K. Karar sayılı dosyası ile açılan dava devam ederken, dava konusu plan kararları alınarak, sahil kesimi daraltılmıştır. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmış olup, rapor doğrultusunda mahkeme Yürütmenin Durdurulmasına karar vermiştir.

5) Kundu 4 etap olarak onaylanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar ve 1/5000 ölçekli nazım İmar planları

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın konusu; Kültür ve Turizm Bakanlığı Plan İnceleme ve Değerlendirme Kurulunun 08.08.2022 Tarihli gündeminde değerlendirilerek, Kurulun 2022/10-02 sayılı kararı doğrultusunda uygun görülen 16.02.2022 tarihli planlara itirazlara ilişkin Aksu

Belediye Başkanlığınca hazırlatılan ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca 11.11.2022 tarihinde 4 etap olarak onaylanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar planı ve 1/5000 ölçekli nazım İmar planlarının İptali istemidir.

Dava tarihi: 18.01.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 4. İdare Mah. 2023/571 E-2023/572 E-2023/573 E-2023/574 E.

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu planların tamamına karşı Antalya 4. İdare

Mahkemesinde dava açılmış ancak Mahkeme, 2023/353 E-2023/354 K. Sayılı kararında "dava konusu planlara ilişkin olarak her bir etap yönünden ayrı ayrı dava açılması gerektiği" gerekçesi ile dilekçenin reddine karar vermiştir. Bu karar uyarınca etaplara yönelik 4 ayrı dava açılmıştır.

Dava konusu planlar ile bir kısım Turizm Tesis alanı, Konut alanı olarak yapılaşmaya açılmış, yoğunluk arttırıcı kararlar getirilmiş, günübirlik tesisler önündeki yol kaldırılarak kıyı-kenar çizgisine kaydırılmış, halkın günübirlik tesisleri kullanması engellenmiş, 4 etap sınırları içerisindeki turizm tesisleri yapı yoğunluğu artırılmış, bazı günübirlik alanlar turizm tesis alanı olarak planlanmıştır.

1. Etap olarak planlanan alana ilişkin iptal istemi, Antalya 4. İdare Mahkemesinin 2023/571 E-2024/589 K. Sayılı kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Bu karara karşı İstinaf yoluna başvurulmuş olup, sonucu beklenmektedir.

2. 3. ve 4. Etaplara yönelik, 2023/572-573-574 E. Sayılı dosyalar için ise Mahkeme İptal kararı vermiştir. Davalı İdareler bu karar karşı İstinaf yoluna başvurmuş olup sonucu beklenmektedir.

6) Kemer, Tekirova Alacasu (Cennet) ve Bostanlık Koyuna yönelik Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararları

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Kemer İlçesi, Tekirova Mahallesi, Beydağları Sahil Milli Park sınırları içerisinde ve kısmen kıyıda, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalan, Phaselis Ören Yeri kapsamında kala Alacasu (Cennet) ve Bostanlık Koyuna

yönelik Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 16.10.2022 T. Ve 14708 sayılı kararı ile 15.11.2022 T ve 14780 sayılı kararının iptali istemidir.

Davanın açıldığı tarih: 28.02.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 2. İdare Mahkemesi 2023/358 E.

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalan, Phaselis Ören Yeri kapsamında kala Alacasu (Cennet) Koyuna ve Bostanlık Koylarında, günübirlük tesisler, restoran, kafeterya, otopark, karşılama merkezi, cankurtaran ünitesi, duş ve WC vb. kalıcı yapılar yapım işi için Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu dava konusu kararları almıştır.

Mahkemece; keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda, Kararın Kıyı mevzuatı hükümlerine uymadığı, dava konusu projelerin yer aldığı koyların, barındırdığı ulusal ve uluslararası ölçekte değere sahip Biyoçeşitlilik, endemik türler, bozulmamış habitatlara sahip olması, özgünlük, güzellik ve enderlik özelliklerini arz etmesi gibi hususlardan Doğal sit özelliği göstermesi, dava konusu projelerin alana uygulaması sonucu, Biyoçeşitliliğe, doğaya negatif etkileri bulunacağı gerekçesi ile YD talebimizin kabulüne karar verilmiştir.

7) Kemer, Tekirova Alacasu (Cennet) ve Bostanlık Koyuna yönelik Yapım İşine ait ihale kararının İptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Kemer İlçesi, Tekirova Mahallesi, Beydağları Sahil Milli Park sınırları içerisinde ve kısmen kıyıda, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalan, Phaselis Ören Yeri kapsamında kala Alacasu (Cennet) ve Bostanlık Koyuna yönelik Phaselis Antik Kenti, Ören Yeri ve Bütünleyici Kıyı Alanı Çevre Düzenlemesi Yapım İşine ait 30.01.2023 günü onaylanan, 3438225 sayılı ihale kararının İptali ile yürütmenin durdurulması istemidir.

Davanın açıldığı tarih: 28/02/2023

Mahkeme ve dosya no: Ankara 11. İdare. 2023/342 E. - 2024/239 K.

Akışın özeti ve son durum: 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalan, Phaselis Ören Yeri kapsamında kala Alacasu (Cennet) Koyuna ve Bostanlık Koylarında, günübirlük tesisler, restoran, kafeterya, otopark, karşılama merkezi, cankurtaran ünitesi, duş ve WC vb. kalıcı yapılar yapım işi için dava konusu ihale kararı alınmıştır.

Davaya bakan Ankara 11. İdare Mahkemesince Yürütmenin Durdurulması talebimizin kabulüne, akabinde dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir.

8) Kemer, Tekirova Alacasu (Cennet) ve Bostanlık Koyuna yönelik Revizyon planı iptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Kemer İlçesi, Tekirova Mahallesi, Beydağları Sahil Milli Park sınırları içerisinde ve kısmen kıyıda, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalan, Phaselis Ören Yeri kapsamında kalan Alacasu (Cennet) ve Bostanlık Koyuna yönelik, Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 30.03.2023 T. Ve 15769 sayılı Revizyon plan kararının iptali istemidir.

Davanın açıldığı tarih: 06.04.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 2. İdare Mahkemesi 2023/842 E.

Akışın özeti ve son durum: Antalya İli, Kemer İlçesi, Tekirova Mahallesi, Beydağları Sahil Milli Park sınırları içerisinde ve kısmen kıyıda, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalan, Phaselis Ören Yeri kapsamında kala Alacasu (Cennet) ve Bostanlık Koyuna yönelik, günübirlük tesisler, restoran, kafeterya, otopark, karşılama merkezi, cankurtaran ünitesi, duş ve WC vb. kalıcı yapılar yapım işi için Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu dava konusu kararları almıştır.

Keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda Mahkemece; Kararın Kıyı mevzuatı hükümlerine uymadığı, dava konusu projelerin yer aldığı koyların, barındırdığı ulusal ve uluslararası ölçekte değere sahip biyoçeşitlilik, endemik türler, bozulmamış habitatlara sahip olması, özgünlük, güzellik ve enderlik özelliklerini arz etmesi gibi hususlardan Doğal sit özelliği göstermesi, dava konusu projelerin alana uygulaması sonucu, Biyoçeşitliliğe, doğaya negatif etkileri bulu-

nacağı gerekçesi ile YD talebimizin kabulüne karar verilmiştir. Mahkemenin kararı beklenmektedir

9) Manavgat, Kızılağaç 4 adet golf sahası planı iptali

Davacı : Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Dava konusu: Antalya, Manavgat ilçesi, Kızılağaç bölgesine yönelik Kültür ve Turizm Bakanlığınca 02.03.2023 tarih ve 2023/04-02 sayılı kararı ile onanan, Side Turizm Alanı II Nolu Turizm Bölgesi 3. Etap 1/25.000 ÇDP revizyonu değişikliği ile 1/5000 Ölçekli NİP ve 1/1000 Ölçekli UİP kararının iptali istemidir.

Dava tarihi: 27.04.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 5. İdare 2020/586E-

Akışın özeti son durum: Bölge için daha önce alınan kararlara karşı Antalya 3. İdare Mahkemesi 2020/775 E - 2022/290 K. Sayılı dava dosyası ile dava devam ederken iş bu kararlar alınmış ve yine 277 ha.'lık boş kalan bölgenin tamamı 4 adet golf sahası olarak planlanmış, bölgenin çok çeşitli kullanımları barındıracak şekilde bütüncül olarak planlanması amacıyla dava açılmıştır. Davalı Bakanlığın Cevaplarına karşı cevap verilmiş, keşif kararı beklenmektedir.

10) KAŞ-KEKOVA Özel Çevre Koruma Bölgesi 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Değişikliği kararının İptali

Davacı : Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : Çevre, şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Dava konusu: Antalya ili, KAŞ-KEKOVA Özel Çevre Koruma Bölgesine (ÖÇKB) yönelik, 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109. Maddesi uyarınca, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının, 25.01.2023 Tarih ve 5623907 sayılı oluru ile onanan 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Değişikliği kararının İptali istemidir.

Dava tarihi: 17.05.2023

Mahkeme dosya no: Antalya 5.İdare Mah. 2023/662 E.

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu planlar ile alınan "eko turizm alanı" kararı ile Kaş-Kekova özel çevre koruma bölgesi ilan edilen mutlak korunması gerekli bir alanda turizm amaçlı yapılaşma kararı getirilmiştir. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmış, bilirkişi raporuna tarafımızca gerekli itirazlar yapılmış olup karar beklenmektedir.

11) Alanya, Cumhuriyet Mahallesi 1/5000 Ölçekli NİP ve 1/1000 Ölçekli UİP değişikliği kararının iptali

Davacı : Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Çevre Şehircilik ve İklim değişikliği Bakanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Alanya ilçesi Cumhuriyet Mah. Sınırları içerisinde bulunan 37.30 Ha'lık riskli alanda, 905 ada 2 parseldeki taşınmaza yönelik, 6306 sayılı Kanun uyarınca; Çevre Şehircilik ve İklim değişikliği Bakanlığınca onaylanan 1/5000 Ölçekli NİP ve 1/1000 Ölçekli UİP. değişikliği kararının iptali istemidir.

Dava Tarihi: 19.07.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 4. İdare Mah.2023/1080 E.

Akışın özeti ve son durum: İmar planları ile riskli alanda yapılaşma kararı getirilmiş, eski konut dokusunun yenilenmesi ve rant amaçlı yeni konut alanı yaratılması amaçlanmış, kentsel ve sosyal donatı alanları yetersiz kalmıştır. Ayrıca, Meri planlarda ve mevcutta küçük sanayi sitesi alanı olan alan, yüksek yoğunluklu ticaret+konut olarak plan değişikliği yapılmış, ancak kaldırılan küçük sanayi sitesi alanı için yeni bir alan ayrılmadığı gibi herhangi bir öneriye de raporda yer verilmemiştir.

Mahkeme keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu; Dava konusu 1/5000 ölçekli NİP ve 1/1000 Ölçekli UİP değişikliklerinin, üst plan olan 1/25.000 ölçekli NİP belirlenen orta 3 (251-300 kişi/ha) yoğunluğuna göre daha yüksek olduğu, bu nedenle üst ölçekli plana uygun olmadığı, plan nüfusuna yönelik hesaplama ve kabullerin plan açıklama raporunda bulunmadığı, plan hükümlerinin parsel bazında zemin altında otopark alanı oluşturulabilmesi yada oluşturulmaması konusunda açıklama getirmemesinin uygulama aşamasında belirsizliğe yol açacağı, söz konusu açık park alanlarının, açık otopark olarak değerlendirilmesinin, park planlarının azalmasına yol açacağı ve plan bütünlüğünü ve sosyal alt yapı dengesini bozacağı,

tüm planlama alanında farklı kat yüksekliğine sahip yapı adalarında aynı çekme mesafesinin önerilmesinin şehircilik ilkelerine uygun olmadığı” gerekçesi ile dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Bu karar karşı davalı idareler İstinaf yoluna başvurmuş olup sonucu beklenmektedir.

12) Alanya, Cumhuriyet Mahallesi 1/5000 Ölçekli NİP ve 1/1000 Ölçekli UİP değişikliği kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Çevre Şehircilik ve İklim değişikliği Bakanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Alanya ilçesi Cumhuriyet Mah. sınırları içerisinde bulunan 37.30 Ha’lık riskli alanda, 905 ada 2 parseldeki taşınmazla yönelik, 6306 sayılı Kanun uyarınca: Çevre Şehircilik ve İklim değişikliği Bakanlığınca onaylanan 1/5000 Ölçekli NİP ve 1/1000 Ölçekli UİP. değişikliği kararının iptali istemidir.

Dava Tarihi: 19.07.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 5. İdare Mah.2023/12305 E.

Akışın özeti ve son durum: İmar planları ile riskli alanda yapılaşma kararı getirilmiş, eski konut dokusunun yenilenmesi ve rant amaçlı yeni konut alanı yaratılması amaçlanmıştır. Kentsel ve sosyal donatı alanları yetersiz kalmıştır. Ayrıca Meri planlarda ve mevcutta küçük sanayi sitesi alanı olan alan, yüksek yoğunluklu ticaret+konut olarak plan değişikliği yapılmış, ancak kaldırılan küçük sanayi sitesi alanı için yeni bir alan ayrılmadığı gibi herhangi bir öneriye de raporda yer verilmemiştir. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesine karar verilmiş olup keşif günü beklenmektedir.

13) KAŞ-PATARA Özel Çevre Koruma Bölgesine (ÖÇKB) yönelik 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Değişikliği kararının İptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı :Çevre, şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Dava konusu: Antalya ili, KAŞ-PATARA Özel Çevre Koruma Bölgesine (ÖÇKB) yönelik, 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109. Maddesi uyarınca,

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının, 12.05.2023 Tarih ve 6419614 sayılı oluru ile onanan 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Değişikliği kararının İptali istemidir.

Dava tarihi: 31.08.2023

Mahkeme dosya no: Antalya 4.İdare Mah. 2023/1229 E.

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu planlar ile alınan “eko turizm alanı” kararı ile Kaş-Patara özel çevre koruma bölgesi ilan edilen mutlak korunması gerekli bir alanda turizm amaçlı yapılaşma kararı getirilmiştir. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verilmiştir.

14) Aksu, Kemeragzı Mahaltesinde, yol iken Günebirlik Alan plan kararı getirilerek yoldan ihdasen Belediye mülkiyetine geçirilen

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : Aksu belediye Başkanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, 12679 ada 8, 9 parsel, 12681 ada 8 parsel, 12684 ada 8 parsel, 12687 ada 8 parsel, 12689 ada 7, 8 parsel, 12691 ada 11, 12 parsel, 13379 ada 8 parsel,13394 ada 6 ve 14084 ada 3 nolu parsellerin, Belediye’ye alt yapı, yol, park vb. kamu hizmetlerine gelir sağlamak amacıyla satışına yönelik, Aksu Belediye Meclisinin 02.08.2023 Tarih ve 81 Nolu Kararının İPTALİ istemidir.

Dava Tarihi: 14.09.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 5. İdare Mah.2023/12305 E.

Akışın özeti ve son durum: 11.11.2022 tarihinde onaylanan, 4. Etap/1000 Ölçekli Uygulama imar planını ve 1/5000 ölçekli nazım imar planında, 2. Etap sınırları içerisinde kalan günebirlik tesisler önünde planlanan promenat yol, 4. Etap sınırları içerisinde kalan tesisler önünde kıyı kenar çizgisine kaydırılmıştır. Kıyı kenar çizgisine kaldırılan promenat yol (yaya yolu), Orman tahsisli tesislerce yol olarak terkedilen alanlardır. Bu alanlar yoldan ihdasen Aksu Belediye’si adına tapuya tescil edilmiş ve akabinde satışına yönelik sava konusu meclis kararı alınmıştır.

Davaya bakan Mahkemece Yürütmenin Durdurulması talebimizin kabulüne karar verilmiştir. Karar beklenmektedir

15) Gazipaşa, Burhan ve Sariağaç Mahalleleri 1/5000 Ölçekli ve 1/25000 Ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : 1) Gazipaşa Belediye Başkanlığı

2) Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Davanın konusu: Antalya ili, Gazipaşa İlçesi, Burhan ve Sariağaç Mahallelerini kapsayan alanda, Gazipaşa Belediye Meclisinin 03.07.2023 tarih ve 80 sayılı Belediye Meclis Kararı ile alınan ve Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 07.08.2023 Tarih ve 613 Sayılı Kararı ile onaylanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Plan Revizyonu ile dayanağı Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.04.2023 Tarih ve 300 sayılı Meclis kararı ile alınan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği ile ve Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.04.2023 Tarih ve 298 sayılı Meclis kararı ile alınan 1/25000 Ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği kararının iptali istemidir.

Dava Tarihi: 13.10.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 4. İdare Mah.2023/1416 E.

Akışın özeti ve son durum: 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Revizyonu onama sınırları içerisinde kalan Burhan ve Sariağaç mahallelerinin tamamı üst ölçekli çevre düzeni planı ve 1/25 000 ölçekli Nazım imar planında Tarım Alanı olarak planlanmıştır ve halen yoğun tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Dava konusu planlarda ise üst ölçekli planlara aykırı olarak yerleşim alanı olarak planlanmıştır. Yeni sanayi ve yerleşim alanları için tarım alanları yok edilmiştir. Dava yeni açılmış olup idarenin savunmaları beklenmektedir.

16) Gazipaşa, Aydıncık, Beyobası, Cumhuriyet, İstiklal, Pazarcı, Yeni, Bakılar, Kuru, Ekmel ve Macar Mahalleleri 1/5000 ve 1/25 000 Ölçekli Nazım İmar planı değişikliği kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : 1) Gazipaşa Belediye Başkanlığı

2) Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Davanın konusu: Antalya ili, Gazipaşa İlçesi, Aydıncık,

Beyobası, Cumhuriyet, İstiklal, Pazarcı, Yeni, Bakılar, Kuru, Ekmel ve Macar Mahallelerini kapsayan alanda, Gazipaşa Belediye Meclisinin 03.07.2023 tarih ve 79 sayılı Belediye Meclis Kararı ile alınan ve Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 07.08.2023 Tarih ve 612 Sayılı Kararı ile onaylanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Plan Revizyonu ile dayanağı Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.04.2023 Tarih ve 299 sayılı Meclis kararı ile alınan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği ve Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.04.2023 Tarih ve 298 sayılı Meclis kararı ile alınan 1/25000 Ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği kararının iptali istemidir.

Dava Tarihi: 13.10.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 4. İdare Mah.2023/1417 E.

Akışın özeti ve son durum: 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Revizyonu onama sınırları içerisinde kalan Burhan ve Sariağaç mahallelerinin tamamı üst ölçekli çevre düzeni planı ve 1/25 000 ölçekli Nazım imar planında Tarım Alanı olarak planlanmıştır ve halen yoğun tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Dava konusu planlarda ise üst ölçekli planlara aykırı olarak yerleşim alanı olarak planlanmıştır. Yeni sanayi ve yerleşim alanları için tarım alanları yok edilmiştir. Dava yeni açılmış olup idarenin savunmaları beklenmektedir.

17) Kemer, Tekirova Mahallesi Alacasu (Cennet) ve Bostanlı Koyuna günübürlük kalıcı yapıların yapılabilmesine yönelik Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve vatandaşlar

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Kemer İlçesi, Tekirova Mahallesi, Beydağları Sahil Milli Park sınırları içerisinde ve kısmen kıyıda, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalan, Phaselis Ören Yeri kapsamında kala Alacasu (Cennet) ve Bostanlı Koyuna yönelik, günübürlük tesisler, restoran, kafeterya, otopark, karşılama merkezi, cankurtaran ünitesi, duş ve WC vb. kalıcı yapıların yapılabilmesine yönelik, Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 11.05.2023 T. Ve 15995 sayılı 4. Revizyonu ile 25.05.2023 T ve 16101 sayılı 5. Revizyon oluru kararının iptali istemidir.

Davanın açıldığı tarih: 10.11.2023

Mahkeme ve dosya no: Antalya 3. İdare Mahkemesi 2023/1615 E.

Akışın özeti ve son durum: Antalya İli, Kemer İlçesi, Tekirova Mahallesi, Beydağları Sahil Milli Park sınırları içerisinde ve kısmen kıyıda, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalan, Phaselis Ören Yeri kapsamında kala Alacasu (Cennet) ve Bostanlık Koyuna yönelik, günübirlik tesisler, restoran, kafeterya, otopark, karşılama merkezi, cankurtaran ünitesi, duş ve WC vb. kalıcı yapıların yapılabilmesine yönelik Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu dava konusu kararları almıştır.

Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda; Kararın Kıyı mevzuatı hükümlerine uymadığı, dava konusu projelerin yer aldığı koyların, barındırdığı ulusal ve uluslararası ölçekte değere sahip Biyoçeşitlilik, endemik türler, bozulmamış habitatlara sahip olması, özgünlük, güzellik ve enderlik özelliklerini arz etmesi gibi hususlar nedeniyle "Doğal Sit" özelliği göstermesi, dava konusu projelerin alana aplikasyonu sonucu, Biyoçeşitliliğe, doğaya negatif etkileri bulunacağı gerekçesi ile YD talebimizin kabulüne karar verilmiştir. Mahkemenin kararı beklenmektedir.

18) Muratpaşa karayolları 132 Şube Alanını, Ticaret Alanına dönüştürülmesine ilişkin 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı ile 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planının iptali.

Davacı: Mimarlar Odası

Davalı: 1- Cumhurbaşkanlığı

2- Hazine Ve Maliye Bakanlığı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

Davanın Konusu: Mülkiyeti Maliye Hazinesine ait, Antalya İli, Muratpaşa İlçesi, Bahçelievler mahallesi, 4520 ada, 140 parseli, TİCARİ TESİS alanına dönüştüren 17.11.2023 Tarihli ve 7809 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile onaylanan ve 18.11.2023 Tarih ve 32373 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı ile 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planının İPTALİ istemidir.

Dava Tarihi: 10.02.2024

Mahkeme Ve Dosya No: Danıştay 6. Daire 2024/1064 E.

Akışın Özeti ve Son durum: Plan değişikliği yapılan Antalya merkez, Bahçelievler mah. 4520 ada,125

parselin(yeni 140 parsel) mülkiyeti Karayolları Genel Müdürlüğüne ait iken Özelleştirme İdaresi tarafından, özelleştirme kapsamı içerisine alınmıştır. Özelleştirme kararı öncesinde, mülkiyeti Karayollarına ait bu alan için yapılan 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliği ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliği ile, "KARAYOLLARI TESİS ALANI" olarak kullanılan ve Resmi Kurum Alanı olan yer, "ÖZEL SAĞLIK TESİSİ ALANI"na dönüştürülmüştür. Bu plan kararları Mahkeme kararıyla iptal edilmiştir. Sonrasında, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 03.10.2012 tarih ve 2012/143 sayılı kararı ile 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı değişikliği kararı onanmıştır. Bu plan kararları ile 4520 ada 125 parselde(yeni 140 parsel) bulunan ve önceki planlarda RESMİ KURUM alanı olarak yer alan 26 dönüm arazinin 16 dönümü için resmi Kurum alanı kullanım kararının devamına karar verilmiş, kalan 10 dönüm arazi için TİCARİ ALAN kullanım kararı getirilmiştir. Bu planlar da mahkeme kararıyla iptal edilmiştir. Bu plan karardan sonra, parselin "Resmi Kurum Alanı" olarak devam eden kısmına, Antalya Bölge Adliye Mahkemeleri hizmet binası yapılmış, Ticari Alana dönüştürülen ancak dava ile iptal edilen kısım (4520 ada 140 parsel) boş kalmıştır. 4520 ada 125 parselin ifrazı ile oluşan dava konusu 4520 ada 140 Parsele ilişkin önceden iptal edilen TİCARİ KULLANIM kararı tekrar alınmıştır.

Mahkeme: " Anayasanın 138. Ve 2577 S. Kanun 28. Madde uyarınca İdarenin, yargı kararını yerine getirmesi bir zorunluluk olup, taşınmaza yargı kararı ile iptaline karar verilen önceki imar planındaki "Ticaret" kullanım kararının aynı şekilde yerine getirildiği, yalnızca bu alan için öngörülen E=3.00 Hmax: 10 Kat yapılaşma koşulları değiştirilerek "E:1.00 Yençok:10 kat" olarak belirlendiği, kesinleşmiş yargı kararının tam olarak uygulanmadığı, dairemizin önceki iptal kararında belirtilen hukuka aykırılıkların giderilmediği" gerekçesi ile Yürütmenin Durdurulmasına karar vermiştir. Mahkeme kararı beklenmektedir.

19) Aksu İlçesi, Kemerağzı Mahallesi mülkiyeti Belediye'ye ait parsellerin Maliye Hazinesine devir kararının iptali.

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Aksu Belediye Başkanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Aksu İlçesi, Kemerağzı Mahallesinde, mülkiyeti Belediye'ye ait, 12684 ada 7,

8 parsel, 12687 ada 8, 9 parsel, 12689 ada 7 parsel, Kundu 15922 ada 1 parsel, sayılı taşınmazların Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilmek üzere Maliye Hazinesine bedelsiz devrine ilişkin 01.12.2023 Tarih ve 138 Nolu kararının İptali istemidir.

Dava Tarihi: 12.03.2024

Mahkeme ve dosya no: Antalya 2. İdare Mah. 2024/308

Akışın özeti ve son durum: 11.11.2022 tarihinde onaylanan, 4. Etap 1/1000 Ölçekli Uygulama imar planı ve 1/5000 ölçekli nazım imar planında, 2. Etap sınırları içerisinde kalan gününbirlik tesisler önünde planlanan promenat yol, 4. Etap sınırları içerisinde kalan tesisler önünde kıyı kenar çizgisine kaydırılmıştır. Gününbirlik tesisler önündeki kaldırılan orman tahsisli tesislerce terk edilen yol (promenat yol) ise plan kararları ile gününbirlik tesis alanı olarak planlanmış olup iptal istemiyle dava açılmış ve halen yargı sürece devam etmektedir. Yargı süreci devam eden bu alanlar yoldan ihdasen önce Aksu Belediye'si adına tapuya tescil edilmiş ve akabinde parseller Turizm Bakanlığının itirazı üzerine 01.12.2023 Tarih ve 138 sayılı Meclis kararı ile Maliye Hazinesine devir kararı alınmıştır. Kararın iptali istemiyle yeni açılmıştır.

20) Aksu, Kemerağzı Mahallesi yoldan ihdas parsellerin satış kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Aksu Belediye Başkanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Aksu İlçesi, Kemerağzı Mahallesinde, mülkiyeti Belediye'ye ait 12684 ada 7, 8 parsel, 12687 ada 8, 9 parsel, 12689 ada 7 parsel, Kundu,15922 ada 1 parsel, sayılı taşınmazların Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilmek üzere Maliye Hazinesine bedelsiz devri ile Kemerağzı, 12679 ada 8, 9 parsel,12681 ada 8 parsel, 13379 ada 8 parsel, 12689 ada 8 parsel, 12691 ada 11, 12 parsel,13394 ada 6 parsel, 14084 ada 3 parsel, sayılı taşınmazların 2886 Sayılı Kanun ve 3194 sayılı kanun Geçici 16. Maddesi uyarınca satışı ve kiralanmasına yönelik, Aksu Belediye Meclisinin 01.12.2023 Tarih ve 138 Nolu Kararının İPTALİ ile öncelikle ve ivedilikle YÜRÜTMENİN DURDURULMASI istemidir.

Dava Tarihi: 12.03.2024

Mahkeme ve dosya no: Antalya 2. İdare Mah. 2024/309 E.

Akışın özeti ve son durum: 11.11.2022 tarihinde onaylanan, 4. Etap/1000 Ölçekli Uygulama imar planı ve 1/5000 ölçekli nazım imar planında, 2. Etap sınırları içerisinde kalan gününbirlik tesisler önünde planlanan promenat yol, 4. Etap sınırları içerisinde kalan tesisler önünde kıyı kenar çizgisine kaydırılmıştır. Kıyı kenar çizgisine kaydırılan ve gününbirlik tesisler önünde kaldırılan ve gününbirlik alan olarak planlanan promenat yol (yaya yolu), Orman tahsisli tesislerce yol olarak terkedilen alanlardır. Bu alanlar yoldan ihdasen Aksu Belediye'si adına tapuya tescil edilmiş ve akabinde parsellerin satışı ve Kültür ve Turizm Bakanlığının itirazları üzerine 12684 ada 7, 8 parsel, 12687 ada 8, 9 parsel, 12689 ada 7 parsel, Kundu,15922 ada 1 parsel, sayılı taşınmazların Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilmek üzere Maliye Hazinesine bedelsiz devri ve 12679 ada 8, 9 parsel,12681 ada 8 parsel, 13379 ada 8 parsel, 12689 ada 8 parsel, 12691 ada 11, 12 parsel,13394 ada 6 parsel, 14084 ada 3 parsel, sayılı taşınmazların 2886 Sayılı Kanun ve 3194 sayılı kanun Geçici 16. Maddesi uyarınca satışı ve kiralanmasına yönelik 01.12.2023 Tarih ve 138 sayılı Meclis kararı alınmıştır. Kararın iptali istemiyle yeni dava açılmıştır.

21) Kepez, Yenidoğan Mahallesi sosyal tesis alanının Ticaret Alanına dönüştürülmesine ilişkin 1/5000 ölçekli NİP ile 1/1000 ölçekli UİP değişikliğinin iptali.

Davacı: Mimarlar Odası ve vatandaşlar

Davalı : 1- Kepez Belediye Başkanlığı

2) Antalya Büyükşehir Başkanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Kepez ilçesi, Yenidoğan Mahallesi 27778 ada 1 parseli kapsayan alan için Kepez Belediye Meclisinin 04.03.2024 Tarih ve 46 sayılı kararı ile kabul edilen ve Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 16.07.2024 Tarih ve 528 sayılı kararı ile onanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Revizyonu kararı ile bu kararın dayanağı, Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 19.01.2024 Tarih ve 113 sayılı kararı ile onanan 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planının İptali

Dava Tarihi: 19/11/.2024

Mahkeme ve dosya no: Antalya 2. İdare 2024/1385E-

Akışın özeti ve son durum: Yenidoğan Mah. 27778 ada 1 parseldeki "Spor Alanı ile Sosyal Tesis Alanı" olarak planlı alandaki "Sosyal Tesis" alanı "Ticari

Alan" a dönüştürülmüştür. Dava konusu plan değişiklikleri ile yasanın amir hükümlerine aykırı olarak, Yeni Doğan mahallesindeki yurt alanı tamamen kaldırılmış yerine eşdeğer bir alan ayrılmamıştır. Antalya 2.İdare Mahkemesi 2024/1385 E-2025/696 K. Sayılı kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulmuş olup sonucu beklenmektedir.

22) Kepez, Kültür mahallesi yurt alanı değişikliğine ilişkin 1/5000 ölçekli NİP ile 1/1000 Ölçekli UİP değişikliğinin iptali

Davacı: Mimarlar Odası ve vatandaşlar

Davalı : 1) Kepez Belediye Başkanlığı

2) Antalya Büyükşehir Başkanlığı

Davanın konusu: Antalya İli, Kepez ilçesi, Kültür mahallesi 10703 ada 1 parsel için Kepez

Belediye Meclisinin 04.03.2024 Tarih ve 46 sayılı kararı ile kabul edilen ve Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 16.07.2024 Tarih ve 528 sayılı kararı ile onanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Revizyonu kararı ile bu kararın dayanağı, Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 19.01.2024 Tarih ve 113 sayılı kararı ile onanan 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planının İptali

Dava Tarihi: 19/11/.2024

Mahkeme ve dosya no: Antalya 2. İdare 2024/1386E-2025/651 K.

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu parsel, Akdeniz Üniversitesi Kampüsüne yürüme mesafesinde bulunan alanlar olup, bu nedenle Üniversite öğrencilerinin kalacağı yurt alanlarının yapılmasına yönelik YURT ALANI ve SOSYAL TESİS alanı olarak planlanmıştır. Kültür mahallesindeki yurt alanı, Avni Tolunay mahallesindeki Ticari Alan ile yer değiştirmiş ve üniversite kampüsünden uzaklaşmıştır.

Antalya 2. İdare Mahkemesi 2024 / 1386 E- 2025 / 651ss K. Sayılı kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulmuş olup sonucu beklenmektedir.

23) Finike-Demre-Kaş -sınırları içerisinde yapılması planlanan viyadük-tünel-yol yapımına ilişkin, Finike - Demre - Kaş - Kalkan Devlet Yolu ÇED

Olumlu kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası ve 133 vatandaş

Davalı : Çevre Şehircilik Ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Davanın Konusu: Antalya Finike-Demre-Kaş -sınırları içerisinde Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü tarafından yapılması planlanan viyadük-tünel-yol yapımını kapsayan ve devlet yolu olarak tanımlanan Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın OLUR'uyla muhtarlıklarda 23/01/2025 tarihinde askıya çıkılan FİNİKE DEMRE KAŞ KALKAN DEVLET YOLU ÇED OLUMLU kararının iptali

Dava Tarihi: 14/02/.2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya 2. İdare 2025/222 E

Akışın özeti ve son durum: Kaş- Kalkan arasında önceki otoyol için dava açılmış Antalya 2. İdare Mahkemesi 2019/53 E. 2019/567 K. sayılı kararıyla 19/6/2019 tarihinde iptal kararı vermiştir. Karar, Danıştay'dan geçerek kesinleşmiştir. Bu kez Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü, yol uzunluğunu daha da büyüterek Batı Antalya yollarını genişletmek için eldeki projeye önceki 28.7 KM olan yolu 88 KM ye çıkararak FİNİKE DEMRE KAŞ KALKAN DEVLET YOLU adı altında tekrar gündeme getirmiştir. Bu yolun yapılması halinde, bölgede coğrafyanın, flora ve faunanın tüm dengesini bozacak, doğa tahrip olacak, doğal ve arkeolojik SİTLER üzerinde geri dönülmez etkileri bırakacaktır. Özel Çevre Koruma Bölgesi olan Kekova bölgesinden de geçecek yol bu alanı da tahrip edecek, denizel alan etkilenecektir. Yolun geçtiği coğrafyada çok sayıda Özel Doğa Alanı vardır. Ekosistem çok büyük oranda bozulacaktır. Tarım alanları yok olacak ve bölgede köylülerin toprakları kamulaştırılacaktır. Ayrıca endemik tür olan Likya Orkidesi ve Kaputaş Andız otu bu projeden doğrudan etkilenenler, 1. Derece SİT alanı olan Kaputaş plajının üstüne viyadük (ayaklı büyük yol) gelecek, Andriake 1. Derece Sit alanı tahrip olacaktır. MYRA Antik SİT alanı yanından otoyol geçecek ve antik su kanalı yakınına köprü yapılacaktır. Alanda bulunan 11 adet tarihi SİT alanı etkilenecek, bölgede yaşayan nesli tükenmekte olan yaban keçisinin ve tosbağa'nın (Testudo graeca) habitat alanı daralacak ve nesilleri iyice tehdit altına girecektir. Doğal habitat ikiye bölünecektir. Yol yapım çalışmaları sırasında ve yapılacak patlatmalarla yeraltı suları etkilenecek, alanda bulunan bir kısım tarım toprağı kullanılamaz hale gelecektir.

Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmış olup, rapor sonucu beklenmektedir.

24) Gazipaşa ilçesi, kuru sahili "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR" kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası ve 4 vatandaş

Davalı : Antalya Valiliği

Davanın Konusu: Antalya Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün, Çevresel Etki Ve Değerlendirme Yönetmeliğinin 17. Maddesi gereği 12/5/2025 tarih ve E-23822202-220.02-12488553 sayılı yazıları ve 08.05.2025 tarih ve E-2025657 Belge numaralı "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR" kararının iptali

Dava Tarihi: 16/06/2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya 3. İdare 2025/895 E

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu, YEŞİLYURT İNŞAAT A.Ş. verilen ÇED gerekli değildir kararı verilen alan Gazipaşa ilçesi, kuru sahildir. Sahil, yaklaşık 2,5 km'lik uzunluğa sahip olup, caretta caretta'ların, Akdeniz'de yumurtalarını bıraktığı 17 merkezden biridir. Sahilde eşsiz güzelliğe sahip ve dünyaca tanınmasını sağlayan doğal havuzlar bulunmaktadır. Alan deniz kaplumbağalarının üreme alanı koruma bölgesi, fok yaşam alanı ve kıyı alanına çok yakındır. Bölgenin turizme açılması ile bölgede turizm ağırlıklı nüfus artışı olacak ve verimli tarım alanları, ikinci konut, lojman alanı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılacaktır ve yok olacaktır.

Dava yeni açılmış olup, idare cevapları beklenmektedir.

25) Gazipaşa ilçesi, kuru sahili "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR" kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası ve 2 vatandaş

Davalı : Antalya Valiliği

Davanın Konusu: Antalya Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün, Çevresel Etki Ve Değerlendirme Yönetmeliğinin 17. Maddesi gereği 27/5/2025 tarih ve E-23822202-220.02-12597193 sayılı yazıları ve 23.05.2025 tarih ve E-2025750 Belge numaralı "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR" kararının iptali

Dava Tarihi: 03/07/2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya4. İdare 2025/951 E

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu, SOUR Turizm A.Ş. verilen ÇED gerekli değildir kararı verilen alan Gazipaşa ilçesi, kuru sahili 2312 ada 1 parseldir. Sahil, yaklaşık 2,5 km'lik uzunluğa sahip olup, caret-

ta caretta'ların, Akdeniz'de yumurtalarını bıraktığı 17 merkezden biridir. Sahilde eşsiz güzelliğe sahip ve dünyaca tanınmasını sağlayan doğal havuzlar bulunmaktadır. Alan deniz kaplumbağalarının üreme alanı koruma bölgesi, fok yaşam alanı ve kıyı alanına çok yakındır. Bölgenin turizme açılması ile bölgede turizm ağırlıklı nüfus artışı olacak ve verimli tarım alanları, ikinci konut, lojman alanı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılacaktır ve yok olacaktır. Bölge de yan yana 4 parsel için aynı şekilde ÇED gerekli değildir kararı verilmiş ve tarafımızca dava açılmıştır

Dava yeni açılmış olup, sonucu beklenmektedir.

26) Gazipaşa ilçesi, kuru sahili "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR" kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası ve 2 vatandaş

Davalı : Antalya Valiliği

Davanın Konusu: Antalya Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün, Çevresel Etki Ve Değerlendirme Yönetmeliğinin 17. Maddesi gereği 27/5/2025 tarih ve E-23822202-220.02-12598500 sayılı yazıları ve 23.05.2025 tarih ve E-2025748 Belge numaralı "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR" kararının iptali

Dava Tarihi: 03/07/2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya 3. İdare 2025/985 E

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu, ÇAĞRANKAYA Turizm A.Ş. ye verilen ÇED gerekli değildir kararı verilen alan Gazipaşa ilçesi, kuru sahili 2310 ada 1 parseldir. Sahil, yaklaşık 2,5 km'lik uzunluğa sahip olup, caretta caretta'ların, Akdeniz'de yumurtalarını bıraktığı 17 merkezden biridir. Sahilde eşsiz güzelliğe sahip ve dünyaca tanınmasını sağlayan doğal havuzlar bulunmaktadır. Alan deniz kaplumbağalarının üreme alanı koruma bölgesi, fok yaşam alanı ve kıyı alanına çok yakındır. Bölgenin turizme açılması ile bölgede turizm ağırlıklı nüfus artışı olacak ve verimli tarım alanları, ikinci konut, lojman alanı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılacaktır ve yok olacaktır. Bölge de yan yana 4 parsel için aynı şekilde ÇED gerekli değildir kararı verilmiş ve tarafımızca dava açılmıştır.

Dava yeni açılmış olup, sonucu beklenmektedir.

27) Gazipaşa ilçesi, kuru sahili "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR" kararının iptali

Davacı: Mimarlar Odası ve 2 vatandaş

Davalı : Antalya Valiliği

Davanın Konusu: Antalya Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün, Çevresel Etki Ve Değerlendirme Yönetmeliğinin 17. Maddesi gereği 27/5/2025 tarih ve E-23822202-220.02-12597660 sayılı yazıları ve 23.05.2025 tarih ve E-2025749 Belge numaralı "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR " kararının iptali

Dava Tarihi: 03/07/2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya 4. İdare 2025/972 E

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu, AHES Turizm A.Ş verilen ÇED gerekli değildir kararı verilen alan Gazipaşa ilçesi, kuru sahili 2308 ada 1 parseldir. Sahil, yaklaşık 2,5 km'lik uzunluğa sahip olup, caretta caretta'ların, Akdeniz'de yumurtalarını bıraktığı 17 merkezden biridir. Sahilde eşsiz güzelliğe sahip ve dünyaca tanınmasını sağlayan doğal havuzlar bulunmaktadır. Alan deniz kaplumbağalarının üreme alanı koruma bölgesi, fok yaşam alanı ve kıyı alanına çok yakındır. Bölgenin turizme açılması ile bölgede turizm ağırlıklı nüfus artışı olacak ve verimli tarım alanları, ikinci konut, lojman alanı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılaşacak ve yok olacaktır. Bölge de yan yana 4 parsel için aynı şekilde ÇED gerekli değildir kararı verilmiş ve tarafımızca dava açılmıştır.

Dava yeni açılmış olup, sonucu beklenmektedir.

28) Kındıl Çeşme Kamp ve Günübürlük kullanım alanının, Vilayetler Birliği Başkanlığına devrine ilişkin ihalenin iptali

Davacı-Müdahil: Mimarlar Odası

Davacı: Kemer Turizm Ve İş Adamları Derneği ile 4 vatandaş

Davalı : Tarım Ve Orman Bakanlığı

Davanın Konusu: Antalya, Kındıl Çeşme Kamp ve Günübürlük kullanım alanını, Vilayetler Birliği Başkanlığına devrine ilişkin ihale isteminin iptali

Dava Tarihi: 06/08/2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya 5.İdare 2025/1010 E

Akışın özeti ve son durum: Dava konusu alan, Kındıl Çeşme Milli Parkı olup, Çadırli kamp alanı olan bu alan öncesinde, kamp alanına çevrilerek lüks bungalovlar yapılmış ve halkın kullanımına kapatılmıştır.

Bu kararlar Mahkemece iptal edilmiş, bu kez alan Vilayetler Birliği Başkanlığına ihale ile devredilerek, yine halkın kullanımına kapatılmıştır. Davacılar yanında müdahale talebinde bulunmuş olup, sonucu beklenmektedir.

29) ÇED Gerekli Değildir kararının iptali

Davacı: 1- Mimarlar Odası

Davalı : Antalya Valiliği

Davanın Konusu: Antalya İli, Kale (Demre) İlçesi Köşkerler Mahallesi mevkiinde 42187 Ruhsat numaralı, 2324663 Erişim numaralı, DEMRE İnşaat Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. tarafından yapılması planlanan II B Grubu Maden (Mermer) Ocağı Kırma ve Eleme Tesisi Alansal Kapasite artışı projesi için, Çevresel Etki Ve Değerlendirme Yönetmeliğinin 17. Maddesi gereği Antalya Valiliğince verilen 21.05.2025 Tarihli "ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR " kararının iptali

Dava Tarihi: 02/09/2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya 1. İdare 2025/607 E

Akışın özeti ve son durum: ÇED Gerekli Değildir kararı verilen alanın hemen yakınında Köşkerler köyü bulunmaktadır. Bu köyün yanında bulunan tepe, köyün önemli bir mevkiidir. Köyde geçim tarım ve hayvancılıkla sağlanmakta, tarımsal ürün, sebze meyve üretimi yapılmaktadır. Ayrıca köyde arıcılık ve zeytincilik de mevcuttur.

Yine alanın hemen yakınında 1. Derece Sit Alanı olan MYRA Antik Kenti bulunmaktadır. ÇED Gerekli Değildir kararı uyarınca Maden (Mermer) Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi üretimi başlayacak, bu üretim sonucu tarım alanları, zeytin alanları ve arkeolojik alanlar büyük zarara uğrayacaktır.

Dava yeni açılmış olup, sonucu beklenmektedir.

30) 5803 ada 2 Parsele İlişkin 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı değişikliğinin iptali

Davacı: 1- Mimarlar Odası ve 2 vatandaş

Davalı : 1- Muratpaşa Belediye Başkanlığı

2-Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Davanın Konusu: Antalya İli, Muratpaşa İlçesi, Şirinyalı Mahallesi 5803 ada 2 Parsele İlişkin Muratpaşa

Belediye Meclisinin 04.10.2024 tarih ve 218 sayılı Kararı ile kabul edilen, Antalya Büyükşehir Belediyesinin 12.05.2025 tarih ve 403 sayılı kararı ile değiştirilerek onanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı değişikliği iptali istemidir

Dava Tarihi: 18/09/2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya 2. İdare 2025/1245 E

Akışın özeti ve son durum Dava konusu Şirinyalı mah. 5803 ada 2 parsel, TİA 12.800 m2 yapılaşma koşullu, güneyden 5m. diğer yönlerden 10 ar m. yapı yaklaşma mesafeli Otel kullanım kararlı yapı için, "yapılaşma koşulları değişmeden Yençok= 49,75 m. olarak belirlenmesi ve Yençok=15 Kat Plan notu eklenmesi" ne yönelik Antalya Muratpaşa Belediye Meclisinin 04.10.2024 Tarih ve 218 sayılı 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Değişikliği kararı alınmıştır.

Dava yeni açılmış olup, sonucu beklenmektedir.

31) Sağlık Tesisi alanının Konut Alanına dönüştürülmesine ilişkin 1/1000 ölçekli UİP değişikliğinin iptali

Davacı: 1- Mimarlar Odası

Davalı : 1- Muratpaşa Belediye Başkanlığı

2-Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Davanın Konusu: Antalya İli, Muratpaşa İlçesi, Kızıltoprak Mahallesi 6495 ada 9 Parsel İlişkin Muratpaşa Belediye Meclisinin 03.01.2025 tarih ve 20 sayılı Kararı ile kabul edilen, Antalya Büyükşehir Belediyesinin 10.03.2025 tarih ve 220 sayılı kararı ile onanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı değişikliği kararının iptali

Dava Tarihi: 18/09/2025

Mahkeme ve dosya no: Antalya 5. İdare 2025/12457 E

Akışın özeti ve son durum Dava konusu plan kararları ile Antalya İli, Muratpaşa İlçesi, Kızıltoprak Mahallesi 6495 ada 9 parselle ilişkin uygulama imar planı değişikliği yapılarak, Sağlık Tesisi Alanı- Konut Alanına dönüştürülmüş, 7.50 ve 10.00 m. olan yol çekme mesafeleri 5.00 m. 6.50 m, komşu mesafeleri 3.00 m. Olarak belirlenmiştir.

Dava yeni açılmış olup, sonucu beklenmektedir.

32) Kemer Göynük Orman Alanı Tahsis Kararının İptali

Davacı: Mimarlar Odası Antalya Şubesi

Davalı : Kültür ve turizm Bakanlığı

Davanın Konusu: Antalya İli, Kemer İlçesi, Göynük Mahallesi 104 Ada 12,Parsel de bulunan Hazineye ait Çınarlı Pınar Devlet Ormanını, 1000 Yataklı 5 Yıldızlı Turizm Tesisi yapım amaçlı 10.09.2025 ilan tarihli, Turizm Yatırımcılarına Kamu Taşınmazı Tahsis Şartnamesi, Kamu Taşınmazı Tahsis Duyurusu 2025/2 uyarınca TAHSİSİ KARARININ iptali

Dava Tarihi: 02/10/2025

Mahkeme ve dosya no: Danıştay ilgili idaresi

Akışın özeti ve son durum Orman ve Milli Park statüsünde, denize sıfır, tamamı ağaçlarla örülü 71 dönümlük Orman Alanı, 1000 Yataklı ve 5 Yıldızlı Turizm Tesisi yapım amaçlı olarak Tahsis kararı alınmıştır.

Dava yeni açılmış olup, sonucu beklenmektedir.

MİMARLAR ODASI ANTALYA ŞUBESİ

KTÜ'nün Kuruluş Yıllarında Mimarlık Eğitime Adanmış Bir Yaşam-İki Mimar ÖZGÖNÜL ERDEM AKSOY

Karadeniz Teknik Üniversitesi İnşaat-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü kurucuları Prof. Dr. Özgönül ve Erdem Aksoy, Mimarlık Eğitimi Derneği (MimED) tarafından düzenlenen bir toplantıyla, mimarlık bilimine ve eğitimine adanmış yaşamları üzerinden dostları, meslektaşları ve öğrencilerinin katılımıyla, hem de yetiştikleri kurum olan İTÜ Mimarlık Fakültesi, Taşkılla'da anıldılar.

Türkan Ulusu Uraz ve Ahsen Özsoy tarafından yayına hazırlanan bu kitapta anlatılan Aksoyların sıra dışı öyküsü, mimarlık öğrencisi olarak girdikleri İTÜ'den genç birer öğretim üyesi olarak 1960'larda gittikleri Trabzon'da KTÜ Mimarlık Bölümü'nün temellerini atmalarıyla başlıyor. Ardından, kurdukları bölümü özveri ve kararlıkla geliştirmelerine; merkeze uzak bir Anadolu şehrinde "çağdaş bir mimarlık ve tasarım eğitimi nasıl verilir?" sorusuna verdikleri yanıt; kurdukları eğitim modeli ile yetiştirdikleri öğrenciler, öğreticiler üzerinde bıraktıkları kalıcı- geliştirici izlere; başardıklarına, yapamadıklarına, neşelerine, hüznelerine uzanan uzun bir yolcuğa çıkacaksınız.

Hem merak uyandırıcı hem öğretici bu yolculukta, Aksoyları ve KTÜ Mimarlık Bölümü'nün ilk yıllarını birinci derece tanıklardan öğreneceksiniz. Onların dönemin koşullarına göre oldukça şaşırtıcı, ilham verici kişiliklerini, çabalarını ve çok da hakkı ödenmemiş değerlerinin büyüklüğünü anlayacaksınız.

Ve belki de kitabın sonuna geldiğinizde, "görev yaptıkları yaklaşık 15 yılda bunları başaran bu iki insan acaba bir 15 yıl daha görevlerinde kalabilselerdi neler olmazdı?" diye sormadan edemeyeceksiniz!

İÇİNDEKİLER;

SUNUŞ

ANMA ETKİNLİĞİ

BÖLÜM: 1

AKSOYLAR HAKKINDA ANLATILANLAR

- Aksoyların İTÜ yılları eğitim idealleri
- Aksoyların KTÜ yılları: Mimarlık eğitiminin ve ortamının tasarımı
- Aksoyların KTÜ sonrası dönemi

BÖLÜM: 2

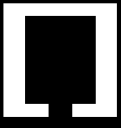
AKSOYLAR HAKKINDA YAZILANLAR

BÖLÜM: 3

AKSOYLARIN YAZDIKLARI ÇİZDİKLERİ

- Aksoylardan mektuplar
- Aksoyların yaşam öyküleri

Yayına Hazırlayan: **Damla KARALAY**
Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Öğrencisi

Yitirdiğimiz Değerli Meslektaşlarımız

Aramızdan ayrılan meslektaşlarımızı saygı, sevgi ve rahmetle anıyoruz. Ailelerine ve sevenlerine başsağlığı diliyoruz.

Nuran ESENGİL

1977 Yılında Ankara DMMA'dan mezun olan meslektaşımız 22-09-2025 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Halil İbrahim ÖZAYDIN

1975 Yılında İTÜ'den mezun olan meslektaşımız 04-03-2025 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Ahmet SEÇİLMİŞ

1982 Yılında İstanbul DMMA'dan mezun olan meslektaşımız 01-01-2025 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Kaptan YILMAZ

1977 Yılında İTÜ'den mezun olan meslektaşımız 28-05-2025 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Bora Dumlupınar

2003 Yılında Dicle Üniversitesi'nden mezun olan meslektaşımız 29-05-2024 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

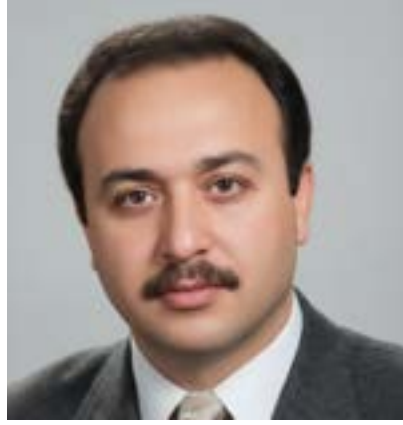
Ayşe Özden EGEL

1966 Yılında İstanbul DMMA'dan mezun olan meslektaşımız 12-11-2024 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

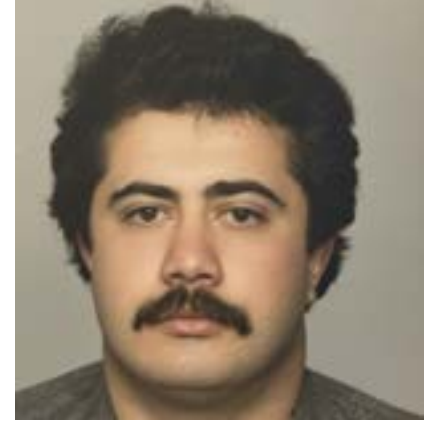
Refik Adil KADIGİL

1966 Yılında D.S.A.'dan mezun olan meslektaşımız 27-11-2024 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Atilla TOSYALI

1985 Yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nden mezun olan meslektaşımız 12-12-2024 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Ahmet LÜLÜ

1983 Yılında KTÜ'den mezun olan meslektaşımız 27-07-2024 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Halil Ünver GÜLYURT

1963 Yılında İTÜ'den mezun olan meslektaşımız 01-03-2024 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Yıldray BOMBA

1994 Yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nden mezun olan meslektaşımız 04-03-2025 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Asuman YALTIRAK

1980 Yılında Ankara DMMA'dan mezun olan meslektaşımız 08-03-2024 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Cemil Cahit SÖNMEZ

1966 Yılında Devlet G.S.A.'dan mezun olan meslektaşımız 13-03-2024 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

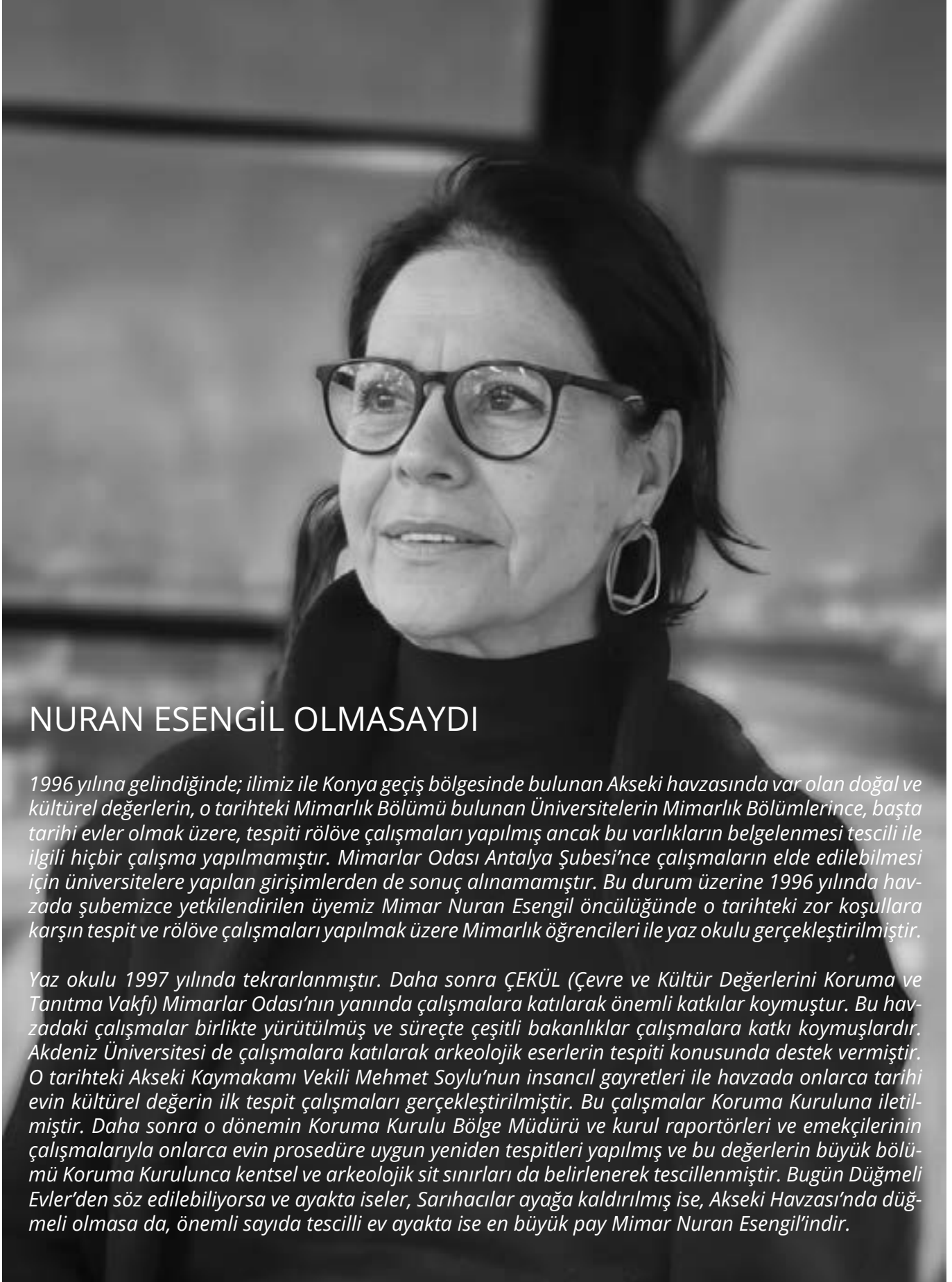
Ramazan KELLE

1985 Yılında İTÜ'den mezun olan meslektaşımız 16-08-2025 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Nejat ÜREĞEN

1982 Yılında İTÜ'den mezun olan meslektaşımız 06-06-2025 Tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

NURAN ESENGİL OLMASAYDI

1996 yılına gelindiğinde; ilimiz ile Konya geçiş bölgesinde bulunan Akseki havzasında var olan doğal ve kültürel değerlerin, o tarihteki Mimarlık Bölümü bulunan Üniversitelerin Mimarlık Bölümlerince, başta tarihi evler olmak üzere, tespiti rölöve çalışmaları yapılmış ancak bu varlıkların belgelenmesi tescili ile ilgili hiçbir çalışma yapılmamıştır. Mimarlar Odası Antalya Şubesi'nce çalışmaların elde edilebilmesi için üniversitelere yapılan girişimlerden de sonuç alınamamıştır. Bu durum üzerine 1996 yılında havzada şubemizce yetkilendirilen üyemiz Mimar Nuran Esengil öncülüğünde o tarihteki zor koşullara karşın tespit ve rölöve çalışmaları yapılmak üzere Mimarlık öğrencileri ile yaz okulu gerçekleştirilmiştir.

Yaz okulu 1997 yılında tekrarlanmıştır. Daha sonra ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı) Mimarlar Odası'nın yanında çalışmalara katılarak önemli katkılar koymuştur. Bu havzadaki çalışmalar birlikte yürütülmüş ve süreçte çeşitli bakanlıklar çalışmalara katkı koymuşlardır. Akdeniz Üniversitesi de çalışmalara katılarak arkeolojik eserlerin tespiti konusunda destek vermiştir. O tarihteki Akseki Kaymakamı Vekili Mehmet Soylu'nun insancıl gayretleri ile havzada onlarca tarihi evin kültürel değerinin ilk tespit çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar Koruma Kuruluna iletilmiştir. Daha sonra o dönemin Koruma Kurulu Bölge Müdürü ve kurul raportörleri ve emekçilerinin çalışmalarıyla onlarca evin prosedüre uygun yeniden tespitleri yapılmış ve bu değerlerin büyük bölümü Koruma Kurulunca kentsel ve arkeolojik sit sınırları da belirlenerek tescillenmiştir. Bugün Düğmeli Evler'den söz edilebiliyorsa ve ayakta iseler, Sarıhacılar ayağa kaldırılmış ise, Akseki Havzası'nda düğmeli olmasa da, önemli sayıda tescilli ev ayakta ise en büyük pay Mimar Nuran Esengil'indir.

Olimpos'ta Milli Park İçinde Otel Yeri Tahsisine Mimarlardan Daval

Mimarlar Odası Antalya Şubesi, Olimpos-Baybuzluhan Sahil Milli Parkı sınırları içinde yer alan Çivrilik Pasajı Devlet Otelini her türlü yapılaşma için tahsis edilmesine karşı dava açtı. Şube, T1 alanlarında oturma alanı yapılaşma planlarını 1000 yataklı 5 yıldızlı otelin her Anadoluya'nın her iki yanına yapılmasını engellemiştir.

"KIYILAR HAKKINDIR" EKOSİSTEM BÜYÜKÜĞÜ BOZULACAK

VAKIFLARDAN YURT MİSİLLEMESİ

Phaselis'te zafer

Musluk suları ile sınırlanan T. Demirel'in Alanında Phaselis'te Akademi Kuruldu ve Türkiye'nin ilk turizm fakültesi olarak kabul edildi. Kurulmuş olan kurumun başkanı olarak Prof. Dr. Mustafa Kemal Çelebi görevlendirildi. Kurumun ilk toplantısı, Antalya'da gerçekleştirildi. Akademi Başkanı Çelebi, "Akademi, Antalya'da turizm alanındaki araştırmaları destekleyecek ve Türkiye'nin turizm alanındaki gelişmelerini takip edilecektir." dedi.

DÜĞMELİ EVLER PLAN MAĞDURU

GAZİPAŞA'YI KORUYALIM

İSTASYON İTİRAZ

SALBEYİ KURTARIN ÇAĞIRISI

KALEİÇİ'NE ÖZEL YANGIN YÖNETMELİĞİ ŞART

MIMARLARDAN THE MARMARA DAVASI!

"Gerenlik'e ihanet etmeyin"

Mimarlar Odası Antalya Şubesi : Kamusal alanlar satılamaz, satılmamalıdır

KESİN OLARAK REDDEDİLDİ

İki öğrenci yurt alanı ticari alana dönüşüyor

Phaselis ihalesi iptal

Kindilçeşme'de plan revizyonuna iptal

Mimarlar Odası'ndan 'seçim manifestosu'

23'üncü plan da iptal edildi

Kaş Patara'da Halkın Zaferi

YİNE STK YİNE İPTAL

'Kaleiçi, UNESCO Listesi'ne girebilir'

Antalya Mimarlar Odası Antalya Şubesi, Kaleiçi'nin UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girebileceğini belirterek, şubeye bağlı yapılarca oluşturulan öneriyi, ilgili kurumların değerlendirmeye sunduğunu açıkladı.

GERÇEK AMAÇ RANTA AÇMAK

'Antalya Müzesi binası yıkılmasın' çağırısı

“ARADA IN BETWEEN”
2025 **INBA** 2025
INTERNATIONAL ARCHITECTURE BIENNIAL
ULUSLARARASI MİMARLIK BİENALI
ANTALYA
2025
3 KASIM NOVEMBER
9 KASIM NOVEMBER
2025

ANTALYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

